

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**BELİREN YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİ TEMALİ VE EŞ ODAKLI
OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLERİN GELİŞİMSEL YORDAYICILARI:
ÖZERKLİK, BAĞLANMA VE MÜKEMMELİYETÇİLİK**

Burcu YILDIRIM

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2018

BELİREN YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİ TEMALİ VE EŞ ODAKLI
OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLERİN GELİŞİMSEL YORDAYICILARI:
ÖZERKLİK, BAĞLANMA VE MÜKEMMELİYETÇİLİK

Burcu YILDIRIM

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

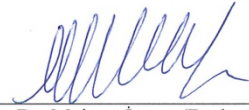
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

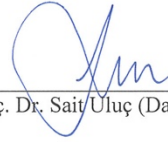
Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

Burcu Yıldırım tarafından hazırlanan “Beliren Yetişkinlikte Romantik İlişki Temalı Ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilerin Gelişimsel Yordayıcıları: Özerklik, Bağlanma Ve Mükemmeliyetçilik” başlıklı bu çalışma 26.06.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Müjgan İnözü (Başkan)

Doç. Dr. Sait Uluç (Danışman)

Doç. Dr. Bikem Hacıömeroğlu

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Sağlam

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi tahahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

24.07.2018

Burcu Yıldırım

TEŞEKKÜR

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans eğitimim boyunca ve gerek zorlu tez sürecimde gerek ise bana çok şey katan süpervizyon sürecimde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bilgi birikimi, deneyimi, anlayışı ve sevecenliğiyle her daim yanımda olan saygıdeğer danışmanım ve süpervizörüm Doç. Dr. Sait ULUÇ'a teşekkürü bir borç bilirim. Sizin desteğiniz olmasaydı başaramazdım hocam. Tezimin değerlendirilme aşamasında tez savunma sınavı jüri üyelerim Doç. Dr. Müjgan İNÖZÜ ve Doç. Dr. Bikem HACİÖMEROĞLU'na değerli katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim süresince kendilerinden çok şey öğrendiğim kıymetli hocalarım Prof. Dr. Ferhunde ÖKTEM, Prof. Dr. Elif BARIŞKIN, Prof. Dr. İhsan DAĞ, Doç. Dr. Sait ULUÇ, Doç. Dr. Müjgan İNÖZÜ, Doç. Dr. Sedat IŞIKLI, Yrd. Doç. Dr. Zeynel BARAN'a yürekten teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin verilerini toplama sürecinde Doç. Dr. Müjgan İNÖZÜ ve Doç. Dr. Sedat IŞIKLI başta olmak üzere katkı sağlayan Hacettepe Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinden hocalarıma desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana çalışma ve tecrübe kazanma imkanı sunan değerli hocam Doç. Dr. Müjgan İNÖZÜ'ne yürekten teşekkür ederim. Sizinle birlikte aynı projede çalışmak benim için çok büyük bir şanstı hocam.

Hacettepe Üniversitesi'nin bana kazandırdığı en güzel şeylerden biri de dönem arkadaşlarımla dostluğu olmuştur. Her an desteklerini hissettiğim, birlikte zaman geçirmekten müthiş keyif aldığım, 2 yıldır değil de sanki uzun yıllardır dostmuşuz gibi hissettiren sevgili Ceren ŞİMŞEK, Didem ARIKAN, Dilvin ABACI, Ela EVLİYAOĞLU, Gizem DOĞRU, Gözde TAMCAN, İrem ÇAĞLAYAN, Nuket ÖZEL, Zeynep ATEŞ'e yürekten teşekkür ederim. İyi ki varsınız!

Yüksek lisansım boyunca her türlü desteğini esirgemeyen canım Elif ÜZÜMCÜ'ye, sonradan tanıştığım ama çok sevdiğim ve desteklerini hep hissettiğim Buse ŞENCAN, Sema EREL ve Suzan ÇEN'e çok teşekkür ederim. Desteklerini her daim kalbimde hissettiğim dostlarımla Canan CAN, Esra TIKLAR, Özlem ÇALHAN,

Zeynep KARADEMİR, Belemir ÇIK, Ayşegül HELVACI'YA candan teşekkür ederim, iyi ki varsınız!

Sevgili aileme verdikleri destek için minnettarım, iyi ki varsınız! Sevgili kardeşim Naz YILDIRIM'a hep yanımda olduğu için teşekkür ederim. Hayatımın her anında yanımda olan, her düştüğümde kaldıran, elimi sımsıkı tutan, ilgisi ve sevgisiyle beni mutlu eden sevgili yol arkadaşım Süleyman Efe YILMAZ'a tüm kalbimle teşekkür ediyorum. İyi ki benimlesin, varlığın beni güçlendiriyor.

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.

(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

- Tezimin/Raporumuntarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.

(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

- Tezimin/Raporumun.....tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.

- Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi

24 /07/2018

Burcu YILDIRIM

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Doç. Dr. Sait ULUÇ danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Burcu YILDIRIM

ÖZET

YILDIRIM, Burcu. *Beliren Yetişkinlikte Romantik İlişki Temalı Ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilerin Gelişimsel Yordayıcıları: Özerklik, Bağlanma Ve Mükemmeliyetçilik*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

Bu çalışmada yetişkin bağlanma biçimleri, ebeveynlerin psikolojik kontrol düzeyi, özerk iradeyi destekleme düzeyi ve bireyin mükemmeliyetçilik düzeyinin bireyin romantik ilişki temalı ve eş (romantik ilişki içinde bulunan kişi; sevgili, nişanlı, sözlü, eş, partner) odaklı obsesif-kompulsif belirtileri arasındaki ilişkinin sınanması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde halen lisans eğitimini sürdüren 233'ü kadın (%66) 120'si erkek (%34) olmak üzere 353 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama amacıyla Özerk İradeyi Destekleme Ölçeği, Psikolojik Kontrol Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II, Frost–Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği, Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği kullanılmıştır. Romantik İlişki Temalı ve Eş Odaklı Obsesif-Kompulsif belirtilere ilişkin gelişimsel modeller Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında ilk olarak bağlanma temelli gelişimsel bir model ve ardından psikolojik kontrol temelli ikinci bir model oluşturulmuş ve sınanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre bağlanma temelli modelde güvensiz bağlanma örüntüleri olan kaygılı, kaçınmacı bağlanmanın ve psikolojik kontrolün gelişimsel faktörler olarak geliştirilen modelde güçlü birer değişken olduğu ve uyumsuz mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin patolojiye giden yolu güçlendirdiği görülmüştür. Aynı zamanda psikolojik kontrol modelinde de uyumsuz mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin, psikolojik kontrol ve romantik ilişki-eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler arasında bir aracı olduğu görülmüştür. Yapılan model analizi sonucunda yetişkin bağlanma biçimi, ebeveynlerin psikolojik kontrolü ve bireyin mükemmeliyetçilik düzeyinin eş odaklı ve romantik ilişki temalı obsesif-

kompulsif belirtileri bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Bulgular alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Obsesif-Kompulsif Belirtiler; Romantik İlişki; Romantik Eş; Bağlanma; Mükemmeliyetçilik; Özerklik

ABSTRACT

YILDIRIM, Burcu. *Developmental Predictors of Romantic Relationship and Partner-Based Obsessive-Compulsive Symptoms on Emerging Adulthood: Autonomy, Attachment and Perfectionism*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

The purpose of the study was to investigate the link between adult attachment styles, perceived level of psychological control and autonomy support from participants' parents, perfectionistic tendencies to partner related and romantic relationship themed obsessive compulsive symptoms. The sample in the study included 233 (66%) female and 120 (34%) male university students who were attending to different faculties at Hacettepe University. In the study "Experiences in Close Relationships Inventory II (ECRI - II)", "Psychological Control Scale - Youth Self Report (PCS-YSR)", "Autonomy Support Scale", "Frost Multidimensional Perfectionism Scale (FMPS)", Relationship Obsessions and Compulsions Inventory (ROCI) and Partner-Related Obsessive-Compulsive Symptoms Inventory (PROCSI) were administered to the participants. Developmental models were evaluated with Structural Equation Model (SEM). In the study, attachment based developmental model was generated at first. Afterwards, psychological control based model generated and tested. In consequence of the model analysis adult attachment styles, parents' psychological control and level of perfectionistic tendencies of participants, partner related and romantic relationship themed obsessive-compulsive symptoms were evaluated with an integrated approach. According to the results of the attachment based model anxious and avoidant attachment and psychological control take place as strong developmental variables in the model. Also it has shown that maladaptive perfectionism make stronger the pathway to psychopathology. In a similar manner, psychological control based model also showed that maladaptive perfectionism mediated the relationship of parents' psychological control and partner related and romantic relationship themed obsessive-compulsive symptoms. Results were discussed in the light of literature.

Key Words

Obsessive-Compulsive Symptoms; Romantic Relationship; Romantic Partner, Attachment; Perfectionism; Autonomy

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	v
ETİK BEYAN.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar DİZİNİ	xv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvi
EKLER DİZİNİ.....	xvii
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM.....	1
1.1. Dinamik Bakış Açısından Anal Karakter Özellikleri, Mükemmeliyetçilik ve Obsesyonel Nevroz.....	3
1.2. Bilişsel Bakış Açısından Romantik İlişki ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler.....	6
1.3. Romantik İlişki ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilerin Etiyolojisi.....	9
1.3.1. Bilişsel Yatkınlıklar ve Mükemmeliyetçi Eğilimler.....	10
1.3.2. Ebeveynin Özerklik Desteği ve Psikolojik Kontrolü.....	12
1.3.3. Bağlanma Sorunları.....	16
1.4. Romantik İlişki ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilere İlişkin Gelişimsel Bir Model Önerisi.....	18
1.4.1. Araştırmanın Amacı Ve Soruları	18

1.4.1.1. Araştırmanın Amacı.....	19
1.4.1.2. Araştırma Soruları.....	29
YÖNTEM.....	21
2.BÖLÜM.....	21
2.1. ÖRNEKLEM.....	21
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	23
2.2.1. Demografik Bilgi Formu.....	23
2.2.2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II).....	23
2.2.3. Özerk İradeyi Destekleme Ölçeği (ÖİDÖ).....	23
2.2.4. Psikolojik Kontrol Ölçeği (PKÖ).....	24
2.2.5. Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (FÇBMÖ).....	25
2.2.6. Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (RİOKÖ).....	25
2.2.7. Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği (PİOKBÖ).....	26
2.3. İŞLEM.....	27
2.4. VERİLERİN ANALİZİ	27
BULGULAR.....	28
3.BÖLÜM.....	28
3.1. DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER.....	28

3.2. SOSYO-EKONOMİK DURUM VE CİNSİYETİN ÇALIŞMADA YER ALAN DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	32
3.2.1. Özerk İradenin Desteklenmesi Ölçeğinin Anne-Baba Formundan Alınan Puanlardaki Gruplar Arası Farklar.....	32
3.2.2. Bağlanmanın Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar.....	33
3.2.3. Psikolojik Kontrolün Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar.....	34
3.2.4. Mükemmeliyetçiliğin Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar.....	34
3.2.5. Romantik İlişki Obsesif Kompulsif Belirtilerin Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar.....	35
3.2.6. Partenere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtilerin Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar.....	36
3.3. PİOKBÖ VE RİOKÖ DÜZEYİNİN PSİKOLOJİK KONTROL VE MÜKEMMELİYETÇİLİK AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI.....	38
3.3.1. Psikolojik Kontrolün Alt Boyutlarındaki PİOKBÖ ve RİOKÖ Grupları Arası Farklar.....	38
3.3.2. Mükemmeliyetçiliğin Alt Boyutlarındaki PİOKBÖ ve RİOKÖ Grupları Arası Farklar.....	41
3.4. MODEL ANALİZİ SONUÇLARI.....	43
3.4.1. Bağlanma Temelli Gelişimsel Model (Model 1).....	44
3.4.2. Psikolojik Kontrol Temelli Model (Model 2).....	47
TARTIŞMA	53
4.BÖLÜM.....	53

4.1. ARAŞTIRMADA YER ALAN DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	53
4.2. CİNSİYET VE SED'E İLİŞKİN SONUÇLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	57
4.3. ROMANTİK İLİŞKİ VE EŞ ODAKLI OBSESYON VE KOMPULSİYON DÜZEYİNE İLİŞKİN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	59
4.4. MODELLERE İLİŞKİN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	61
4.4.1. Bağlanma Temelli Gelişimsel Model (Model 1).....	61
4.4.2. Psikolojik Kontrol Modeli (Model 2).....	64
4.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ, KLİNİK DOĞURGULARI VE SINIRLILIKLARI.....	67
4.6. SONUÇ.....	69
KAYNAKÇA.....	71
EKLER.....	87

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Örneklemen Demografik Özellikleri.....	22
Tablo 2. Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	30
Tablo 3. OİDÖ Anne-Baba Puanlarının Cinsiyete ve SED’e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	32
Tablo 4. YİYE II Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete ve SED’e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	33
Tablo 5. PKÖ Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete ve SED’e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	34
Tablo 6. F-ÇBMÖ Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete ve SED’e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	35
Tablo 7. RİOKÖ Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete ve SED’e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	36
Tablo 8. PİOKBÖ Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete ve SED’e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	37
Tablo 9. PKÖ Alt Boyut Puanlarının PİOKBÖ ve RİOKÖ Düzeylerine Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	41
Tablo 10. F-ÇBMÖ Alt Boyut Puanlarının PİOKBÖ ve RİOKÖ Düzeylerine Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	42
Tablo 11. Önerilen Gelişimsel Modele İlişkin Yolların Regresyon Ağırlıkları (Model 1)	45
Tablo 12. Önerilen Gelişimsel Modele İlişkin Yolların Regresyon Ağırlıkları (Model 2.1).....	48
Tablo 13. Önerilen Gelişimsel Modele İlişkin Yolların Regresyon Ağırlıkları (Model 2).....	51

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Gelişimsel Yordayıcıların ve Bireyin Romantik İlişki ve Eş Odaklı Obsesif-Kompulsif Belirtilerinin Arasındaki Bağlantıya İlişkin Kurulan İlk Model.....	19
Şekil 2. Bağlanma Temelli Gelişimsel Model (Model 1).....	46
Şekil 3. Psikolojik Kontrol Modeli (Model 2.1).....	49
Şekil 4. Psikolojik Kontrol Modeli (Model 2).....	52

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Gönüllü Katılım Formu.....	87
Ek 2. Demografik Bilgi Formu.....	88
Ek 3. Özerk İradeyi Destekleme Ölçeği (OİDÖ).....	89
Ek 4. Psikolojik Kontrol Ölçeği (PKÖ).....	90
Ek 5. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YİYE II)	91
Ek 6. Frost–Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (F-ÇBMÖ).....	94
Ek 7. Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği (PİOKBÖ)	96
Ek 8. Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (RİOKÖ).....	98
Ek 9. Etik Komisyon İzin Formu.....	99
Ek 10. Tez Orijinallik Formu.....	100

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) DSM-5'te zihne istemsiz olarak gelen işgalci düşünce, görüntü veya dürtüler (obsesyonlar) ve bunlarla başa çıkabilmek için sergilenen basmakalıp örüntüler (kompulsiyonlar) çerçevesinde tanımlanmaktadır (APA, 2013). Obsesif düşünceler ve kompulsif davranışlar klinik olgular kadar normal örnekleme de gözlenebilen durumlardır. Bilimsel araştırmalar ve klinik deneyimler işgalci düşünce, görüntü veya dürtülerin birçok birey tarafından yaşandığını göstermektedir (Clark ve Purdon,1993; Clark, 2004). Hem OKB hastalarında hem de hasta olmayan bireylerde bu işgalci düşünceler strese yol açmaktadır. Bu iki grup arasındaki temel fark obsesif-kompulsif bozukluğu olan hastaların girici düşüncelerini daha olumsuz, rahatsız edici olarak yorumlamaları ve bu düşünceler üzerinde daha az kontrolleri olduğunu düşünmeleridir (Gibbs, 1996). Aynı zamanda OKB hastaları bu işgalci düşünce, görüntü veya dürtülerini daha uzun süreler, daha yoğun, daha sık yaşamaktadır (Rachman ve De Silva, 1978). Hasta grubunda obsesyonel düşüncelerine daha fazla katastrofik anlamlar yüklendiği, bu düşüncelerin daha fazla kaygıya yol açtığı ve hastaların bu düşünceleri kontrol edebilmek için daha yoğun çaba harcadıkları belirtilmektedir (Salkovskis, 1999).

Obsesif kompulsif bozukluk çok farklı düşünce içerikleri ve davranış örüntüleriyle kendini gösterebilir (McKay ve ark., 2004). Obsesyonların içerikleri bulaşma, kirlenme, dinsel sapkınlık, cinsellik veya suçluluk gibi farklı temalara sahiptir. Bireyler bu tür düşüncelerin ortaya çıkardığı kaygıyı kontrol etmek veya azaltmak için kompulsif ritüellere, kaçınma davranışlarına veya bazı etkisizleştirme (nötralizasyon) yöntemlerine başvurabilmektedir (Salkovskis, 1985). Basmakalıp davranışlardan/ kompulsiyonlardan en yaygın olanları yıkama-temizleme, kontrol etme ve saymadır. Kontrol etme ya da temizleme gibi kompulsiyonlar açıkça gözlemlenebilirken, belirli sözcükleri aklından geçirme ya da durumları zihninde canlandırma gibi daha örtük olanlarının izlenmesi daha zordur. Hem açık hem de

örtük ritüeller belli bir obsesyonel kaygı ve korkuyla tetiklenmekte ve ilgili ritüelin gerçekleşmesi kişide rahatlamaya yol açmaktadır (De Silva ve ark.,2003).

“Romantik ilişkiler ve eş odaklı” temalar da son yıllarda çalışılmaya başlanmış obsesif düşünce içerikleridir (Doron ve ark., 2012a, 2012b). Yeni gelişmeye başlayan romantik ilişki temalı obsesyon ve kompulsiyonlarına ilişkin alanyazın bu kavramların obsesif kompulsif bozukluğun farklı bir görünümü olabileceği yönündedir. Bu tez çalışmasında romantik deneyimlerle ilişkili bu belirtilerin daha gelişimsel açıdan ele alınarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Romantik ilişki temalı obsesyon ve kompulsiyonların; OKB’nin farklı bir semptom görünümünden ziyade bireyin bebeklik çağlarından itibaren bağlanma deneyimleriyle başlayan, ardından ebeveynlerin kontrolü ile süre giden ve mükemmeliyetçi kişilik örüntüsü aracılığıyla belirginleşen obsesif bir kişilik tarzı ya da eğilimi olabileceği görüşü sınanmıştır.

Obsesif kompulsif belirtilerin ortaya çıkmasında ve sürmesinde ailenin önemli bir etkiye sahip olabileceği vurgulanmaktadır (Nestadt ve ark., 2000). Ebeveynlerin çocuklarına karşı aşırı korumacı ve aşırı kontrolcü tavırlar sergilemesi, daha az şefkat göstermesi (Alonso ve ark., 2004) ve daha az destek olması (Valleni-Basile ve ark., 1996) obsesif kompulsif bozuklukla ilişkili bulunmuştur. Aynı zamanda OKB tanısı alan bireylerin ebeveynlerinin daha katı, daha eleştirel ve aşırı müdahaleci olduklarına işaret eden çalışmalar bulunmaktadır (Hibbs ve ark., 1991; Merkel ve ark., 1993). Fitz (1990) yaptığı derleme çalışmasında, obsesif kompulsif bozukluğu olan bireylerin ebeveynlerini daha talepkar ve katı olarak gördüğünü belirtmiştir.

DSM tanımlaması Obsesif-kompulsif belirtilerin şiddeti, sıklığı ve yol açtığı işlev bozukluğunun düzeyine odaklanmakta ancak etiyoloji ve gelişimsel belirleyicileri ne yazık ki tanı dışında tutmaktadır. Bu tez çalışması kapsamında, ilişki ve eş temalı obsesif düşüncelerin oluşumunda büyük önem taşıyabileceği düşünülen gelişimsel değişkenlere odaklanılmıştır. Bağlanma Kuramı ve Kendini Belirleme Kuramı (özerklik desteği ve psikolojik kontrol) çerçevesinde bireyin mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinin de göz önünde tutulduğu gelişimsel bir model üzerinde çalışılmıştır. Özerkliğin desteklenmediği ve psikolojik kontrolün var olduğu, despot ve talepkâr ebeveynlik uygulamaları sonucu kişinin obsesif tarza daha yakın davranabileceği ve

özellikle bireyin mükemmeliyetçi örüntülere sahip olmasının romantik ilişkilerinde daha obsesif bir tavra yol açabileceği öngörülmüştür. Bu bölümde çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturabilmek için **“Romantik İlişki ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilere”** ilişkin alanyazın kapsamlı olarak derlenmiş ve **“Özerklik”**, **“Psikolojik Kontrol”**, **“Bağlanma”** ve **“Mükemmeliyetçilik”** kavramlarıyla ilişkili alanyazın tez bağlamıyla sınırlı tutularak özetlenmiştir.

1.1. Dinamik Bakış Açısından Anal Karakter Özellikleri, Mükemmeliyetçilik ve Obsesyonel Nevroz

Psikanalitik yaklaşım “Obsesif Kompulsif Kişilik Eğilimleri”nin anlaşılabilmesi için değerli bir çerçeve sunmaktadır. Kuram bu kişilik tarzını “titizlik”, “mükemmeliyetçilik”, “tutarlılık”, “dakiklik” olmak üzere dört temel özelliklerle tanımlanmaktadır (Carr, 1974). Freud (1896) “Obsesyonel Nevroz”, “Id”den kaynaklanan saldırgan ve/veya cinsel içerikli dürtüler ile Süper-ego’nun aşırı baskıcı dürtüleri arasındaki çatışmalar çerçevesinde tanımlanabilecek nevrotik bir bozukluk olarak kavramsallaştırmıştır. “Obsesyonel Nevroz”un temel savunma mekanizmasının ise yapma bozma (undoing) olduğu kabul edilmiştir.

Freud (1924) kompulsif belirtiler gösteren bireylerin bu belirtilerinin çocuklukta tuvalet eğitimi süresince yaşanan çatışmaların uzun süreli sonuçları olduğunu ve bu bireylerin psikoseksüel gelişim sürecinde anal sadistik evrede saplanma (fiksasyon) yaşadıklarını belirtmiştir. Freud, bireyin inatçılığının temellerini çocuklukta boşaltım sürecinde ebeveynin otoritesine boyun eğmeye karşı kendi iradesiyle buna karşı koymaya dayandırmıştır. Benzer şekilde düzenlilik ve temizlik gibi özelliklerin de katı bir tuvalet eğitimi sonucu oluştuğunu belirtmiştir. Freud, bu özelliklere sahip kişilerin bebeklikte dışkılamanın ve dışkıyı tutmanın "zevk" verdiğini hatırlama eğiliminde olduğu ve anal özelliklerin çocuğun daha önceki arzularının süblimasyonu ya da bu arzulara karşı tepki biçimleri olarak oluştuğunu belirtmiştir. Anal karakterin para konusunda sıkılığı, takıntılı temizliği ve titiz ahlakı; tuvalet eğitimi ve dışkı tutma konusundaki daha önceki uğraşlarının toplumsal olarak kabul

edilebilir ifadeleridir (Haslam, 2011). Erikson (1963)'a göre anal karakterin temelleri, çocuğun olgunlaşmakta olan kas kontrolü ve kendi iradesi ile ebeveynlerin otoriter talepleri arasındaki mücadelededir. Erikson, anal karakterin özerklik ve utanç krizinin çözüldüğü gelişim basamağında çocuğun özerklik kazanmak için gayret gösterdiği ancak utançla karşılaşma riski olduğu ve bu basamaktan tatmin edici olmayan bir geçiş biçimi sonucu bireyin başa çıkma yolu olarak aşırı titizlik ve obsesyon geliştirmeye eğilimli olduğunu ifade etmiştir (Erikson, 1963 akt. Haslam, 2011).

Daha sonraki yıllarda da çocukluktaki mükemmeliyetçilik ve katılığın obsesif karakter gelişimiyle ilişkili olduğu psikanalitik araştırmacılar tarafından sıkça ifade edilmiştir (Millon ve Davis, 1996; Hertler, 2013). McWilliams (2014), obsesif kompulsif tarza sahip bireylerin ailelerinde “kontrol etme”nin en temel konulardan biri olduğuna işaret etmektedir. Ancak, Freud'tan farklı olarak McWilliams bu tür ebeveynlerin katı ve kontrolcü tarzının sadece anal dönemle sınırlı kalmadığını, benzer biçimde oral dönem ve ödipal dönemde de süre gittiğine işaret eden gözlemlerin bulunduğunu belirtmiştir. Kontrolcü ve katı bir bakış açısıyla çocuğuna yaklaşan ebeveynlerin, bu kontrolü çocukta suçluluk uyandırarak ve ahlaki zayıflık vurgusunu sözcüklere yansıtarak yaptıkları aktarılmıştır.

Freud anal karakter yapısını “anal üçleme” olarak bilinen üç özellekle açıklamıştır. Bu özellikler “düzenlilik”, “inatçılık” ve “cimriliktir”. Düzenlilik; titiz olma, temizlikle meşgul olma, inatçılık; dik başlılık, asabilik, cimrilik ise para konusunda sıkı ve pinti olmak olarak belirtilmiştir (Haslam, 2011). Abraham (1923) ve Jones (1950), Freud'un anal karakter özelliklerine ayrıntılar eklemişlerdir. Düzenlilik; mükemmeliyetçilik, formalitelere saplantı, sınıflandırma-düzenleme tutkusu, kurallara karşı titizlik, aşırı tiksime eğilimi, bulaşmaya ilişkin aşırı endişe, güçlü ancak esnek olmayan görev anlayışı, inatçılık; başkaları tarafından müdahaleye karşı aşırı duyarlılık, cimrilik; para konusunda sıkılık, borç alma veya verme konusunda isteksizlik ve para hırısı bu karakter özellikleri arasında sayılabilir (Jones, 1950 akt. Haslam, 2011).

Costa ve arkadaşlarına göre (2005) mükemmeliyetçilik ve ayrıntılara aşırı dikkat etme gibi obsesif kompulsif kişilik özellikleri, bireylerin iş hayatlarında olumlu bir

katkı sağlasa da yakın ilişkilerinde önemli güçlüklerle yol açmaktadır. Saphiro (2017) da bu bireylerin iş hayatında otoritenin verdiği göreve kendilerini adayıp kendilerini daha iyi hissettiklerini vurgulamıştır. Bu bireylerin özgürce karar almaktan ziyade otoriteyi memnun etmek ve üstlendikleri görevi yerine getirmekten tatmin oldukları ifade edilmiştir. Saphiro (2017), obsesif-kompulsif tarzdaki birinin kendisine sürekli olarak ne yapması ne yapmaması, ne düşünmesi, ne istemesi, ne hissetmesi gerektiği gibi konularda emir, hatırlatma ve uyarılarda bulunduğunu belirtmiştir. Bu katı yönlendirmeler kişiye sıkıntı yaşatmasına karşın onun için bir rehberdir ve kişinin kendisini daha rahat hissetmesini sağlayan bir çerçeve oluşturmaktadır.

Leib (2001) anne-çocuk arasındaki ilişkinin hastalığın gelişimi açısından önemli olduğunu ve obsesif kompulsif bozukluğu olan çoğu hastanın anne-çocuk ilişkilerinde içselleştirilmiş anne figürünün omnipotan (tümgüçlü), aşırı koruyucu ve despot tasarıma sahip olduğunu vurgulamaktadır. Pollak (1987), obsesif karakterin despot ebeveyn kontrolü sonucu ortaya çıktığını ve ilerleyen süreçte bu ebeveyn tutumunun çocuğun kendini belirleme (özerklik) hakkından yoksun bırakılmasına yol açtığını ifade etmiştir. Otoriter ebeveynlerin çocukları güvenlik için kaygı duymakta ve bu sebeple ebeveynlerinin her taleplerine uymaktadır. Ebeveynleri ise aile bağları için gerekli sevgi, güven ve bağlanmayı sunmadan çocuklardan saygı, itaat ve düzen talep etmektedir. Benzer biçimde McWilliams (2014) da obsesif kompulsif tarzdaki bireylerin ebeveynlerinin koydukları yüksek davranış standartlarına çok küçük yaşlardan itibaren çocuklarının uymalarını beklediklerini dile getirmiştir. Bu ebeveynler çoğunlukla yüksek standartlarına uymayan davranışları cezalandırdığı, iyi davranışları da ödüllendirdiği katı bir tutum sergilemektedir. Ebeveynlerin aşırı derecede talepkar, titiz olmaları ve çocuğun yüksek standartlara uymayan davranışlarla sergilemesiyle birlikte; çocuğun bu davranışlarına ilişkin duygu ve düşüncelerinin de kabul edilmemesinin çocuğun obsesif kompulsif bir tarz geliştirmesine yol açabilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde; psikanalitik kuram, ‘‘Obsesyonel Nevrozu’’, temelini ödipal dönemlerdeki aşırı kontrolcü ebeveyn tutumlarından alan ve mükemmeliyetçi özelliklerle beslenen nevrotik bir kişilik örüntüsü olarak tanımlamaktadır. Freud sonrası araştırmacılar ebeveynlerin aşırı kontrol eğilimi ve

obsesyonel eğilimler arasındaki bağın, çocukluk ve ergenlik dönemlerindeki gelişim üzerinde de etkili olduğuna da işaret etmektedir. Bu araştırma çerçevesinde test edilmesi planlanan mükemmeliyetçiliğin aracılık ettiği psikolojik kontrol ve romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler arasındaki ilişki psikanalitik alanyazının varsayımlarıyla güçlü bir biçimde örtüşmektedir.

1.2.Bilişsel Bakış Açısından Romantik İlişki ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler

Romantik aşk; “birisine doğru çekilme, aşık olma, aşk yaşama ve sevmenin eşit aralıklarla sıralandığı bir boyut” olarak tanımlanmıştır. Aşık olmada sevilen kişinin sık sık düşünülmesinin, kişiler arasında artan duygusallığın ve artan fiziksel uyarılmanın varlığından söz edilmektedir (Hendrick, 2009). Meyers ve Berscheid (1997), sevgiden farklı olarak aşık olmaya, cinsel bir arzunun da eşlik ettiğine işaret etmiştir. Romantik ilişki konusundaki en önemli kuramsal yaklaşımlardan biri de “Bağlanma Kuramı”dır. Çocuk için bağlanma figürü temel bakım veren kişi, sıklıkla da anneyken; yetişkinlerde bağlanma figürü romantik eş olmaktadır (Hazan ve Shaver, 1987). Yetişkinler için romantik eş güven, rahatlama ve desteğin en önemli kaynağıdır (Hazan ve Zeifman, 1999). Shaver ve arkadaşlarına (Shaver ve Hazan, 1988; Shaver ve ark., 1988) göre istikrarlı, karşılıklı ve doyurucu bir romantik ilişkinin oluşması ve devam etmesi için bağlanma, bakım verme ve cinselliğin optimal düzeyde olması gerekmektedir. Aksi durumda ise ilişki içinde gerilim, çatışma, dengesizlik gibi durumların yol açacağı ayrılıkların yaşanmasının söz konusu olacağına işaret etmişlerdir. Bağlanma figürü (romantik eş) ihtiyaç duyulduğu zamanlarda koruma ve güven hissi vermediği takdirde kişi ciddi korku ve endişe yaşamakta ve zihnini sürekli olarak meşgul eden şüphelerle karşı karşıya kalmaktadır (Mikulincer ve Goodman, 2006).

Doron ve arkadaşları (2012a) romantik ilişki ve eş temalı obsesyonları “bireyin içinde bulunduğu romantik ilişkinin doğruluğu, bireyin eşine olan sevgisi ve eşinin bireye olan sevgisi üzerine obsesif bir biçimde düşünmesi” olarak tanımlamaktadır.

Bu obsesyonel düşüncelere kimi zaman kompulsif davranışların da eşlik ettiği görülmektedir. Birey bu obsesyonel düşüncelerin yarattığı kaygıyla başa çıkabilmek için “eşiyle yaşadığı mutlu zamanları zihninde sıkça canlandırma”, “çevredeki bireylerden eşinin sevgisiyle ilgili ya da kendisinin eşine yönelik sevgisiyle ilgili onay arama” ve “kendi ilişkisini diğer bireylerin ilişkisiyle karşılaştırma” gibi kompulsif davranışlar sergileyebilmektedir (Doron ve ark., 2012a).

Romantik bir ilişkinin özellikle başlangıç evresinde birbiriyle çelişen hislerin varlığı ve ilişkinin niteliğini sorgulayan bazı düşüncelerin eşlerin aklından sıkça geçmesi doğaldır (Brickman, 1987). Ancak, romantik ilişki temalı obsesyonlar bu tür doğal sorgulamalardan birçok yönüyle farklılaşmaktadır. Klinik obsesyonlarda olduğu gibi bu düşünceler de birey tarafından benliğe yabancı (ego-distonik) olarak algılanmaktadır. Örneğin birey yaşadığı sıkıntıyı “Eşimin beni sevdiğini biliyorum, ama yine de kontrol etmeliyim.” biçiminde ifade etmektedir. Yine diğer klinik obsesyonlarda olduğu gibi romantik ilişki temalı istem dışı düşünceler de bireyin o anda düşündüğü şeyi veya yaptığı işi sekteye uğratarak kişinin zihninde kalmaya devam etmektedir. Birey tetikleyici bir olay veya durum sonucu ortaya çıkıveren bu istem dışı düşüncelere bağlı olarak yoğun bir kaygı yaşamakta ve aşırı bir tepki göstermekte, sonucunda da bireyde nötralizasyon ya da kaçınma davranışları ortaya çıkmaktadır. Birey yaşadığı stresi azaltmak ve şüphelerini gidermek amacıyla eşine ya da diğer kişilere ilişkiyle ilgili tekrar tekrar sorular yöneltmekte, kendi duygularını tekrar tekrar kontrol etmekte ve istem dışı düşünceleri tetikleyen durumlardan kaçınmaktadır. Bu tür girişimler kısa süreli rahatlama sağlasa da uzun dönemde istem dışı düşüncelerin devam etmesine ve hatta şiddetlenmesine sebep olmaktadır. Bu durum bireyin hem işlevsellik düzeyini hem de romantik ilişki kalitesini olumsuz olarak etkilemekte, eşler arasında güven sorunlarına, eşe yapışma ve bağımlılığa, terk edilme korkularına yol açabilmektedir (Doron ve ark., 2012a).

Eş odaklı obsesif-kompulsif belirtiler ise “eşin dış görünüşü, mesleki, ahlaki ve sosyal açıdan yeterliği, zekası gibi birçok farklı alanda ortaya çıkan obsesif düşünceler” olarak tanımlanmaktadır (Doron, ve ark. 2012b). Eşinin yeterince zeki olmadığı, başarılı olup olamayacağı, fiziksel görünümündeki sorunlar, duygusal açıdan kararlı/güvenilir olup olmadığı, yeteri kadar sosyal olmadığı gibi bazı

obsesyonel düşüncelerin birey tarafından istemsiz olarak yaşanması söz konusudur. Bu girici düşüncelere eş başka kişilerle karşılaştırmak, eşten ya da diğerlerinden onay aramak gibi kompulsif davranışlar da eşlik edebilmektedir. Eş odaklı obsesif düşünceler de kişinin isteği dışında zihninde beliren ve kişinin eşine ilişkin genel değerlendirmesiyle çelişen düşüncelerdir. Örneğin, birey bu istem dışı düşünceleri “Eşim beni seviyor ve bana karşı çok iyi ama yine de onun yeteri kadar zeki olup olmadığı düşüncesini aklımdan atamıyorum.” biçiminde yaşıyor olabilir (Doron ve ark., 2012b).

Romantik ilişki temalı ve eş odaklı obsesif düşüncelerin ego-distonik yapıda olduğu, başka bir deyişle bu düşüncelerden dolayı bireyin aslında rahatsızlık duyduğu fakat bunları düşünmekten kendisini alıkoyamadığı belirtilmektedir (Doron ve ark., 2014). Bu düşüncelerin zihinde sıklıkla düşünce veya görüntü olarak belirdiği ve bazen de dürtü olarak deneyimlendiği bildirilmiştir (Doron ve ark., 2016). Bu düşünceler geçmişte yaşanmış romantik ilişkilerle de ilgili olarak ortaya çıkabilmektedir. Ancak, bu obsesyonel düşüncelerin mevcut romantik ilişki hakkında olduğu zaman bireyde daha fazla soruna sebep olabileceği saptanmıştır (Doron ve ark., 2014). Doron ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan bir araştırmada romantik ilişki temalı ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtiler arttıkça cinsel işlevselliğin azaldığı ve bu ilişkide düşük ilişki doyumunun aracı etkisi olduğu gösterilmiştir. Aynı zamanda bu belirtilerin ilişki memnuniyetsizliğini ve depresif belirtileri de yordadığı yapılan çalışmalarla gösterilmiştir. Araştırmacılar romantik ilişki obsesyonları ve cinsel işlevsellik arasındaki ilişkinin çift yönlü olabileceğini yani ikisinin de birbirini etkiliyor olabileceğini belirtmektedirler (Doron ve ark., 2014).

Romantik ilişki obsesyonlarının kişinin iyilik haline olumsuz bir etkisi olduğu, kişide aşırı kaygı, stres ve işlevsizliğe yol açtığı, aynı zamanda bu obsesyonların utanç ve suçluluğa sebep olduğu bilinmektedir (Doron ve ark., 2014). Yapılan çalışmalar romantik ilişki obsesyon miktarının, bireyin öz saygı düzeyi ve sahip olduğu diğer OKB belirtileri kontrol edildiğinde bile, depresyon düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Doron ve ark., 2012a). Bir diğer çalışmada öz saygı ve OKB belirtilerine ek olarak kaygı ve stres düzeyi de kontrol edildiğinde benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Doron ve ark., 2012b).

Doron ve arkadaşları (2016) romantik ilişki temalı obsesyon ve kompulsiyonları olan hastaları sağlıklı bireyler ve farklı belirtileri olan OKB hastalarıyla karşılaştırmıştır. Araştırmacılar bu hastaların diğer OKB hastalarına ve sağlıklı kontrol grubuna göre romantik ilişki ve eş odaklı daha fazla obsesyon ve kompulsiyonlarının olduğunu, öte yandan OKB hastalarıyla benzer düzeyde depresif belirti, işlevsellikte bozulma, stres ve obsesyonlara yönelik kontrol isteği yaşadıklarını bulmuştur (Doron ve ark., 2016). Bir başka çalışmada ise eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler ile öz saygı arasında anlamlı bir ilişki olduğu gösterilmiştir (Doron ve Szepsenwol, 2015). Buna göre eş odaklı obsesif kompulsif belirtileri yüksek olan bireylerin kendi eşlerini diğer potansiyel eş adaylarıyla olumsuz yönde karşılaştırmasının öz saygılarını düşürdüğü görülmüştür. Öte yandan, eşlerinin olumlu taraflarını başkalarıyla karşılaştırdıklarında öz saygı düzeylerinde herhangi bir değişim görülmemiştir (Doron ve Szepsenwol, 2015).

Romantik ilişki obsesyonları yakın zamanda araştırılmaya başlanmıştır ve yapılan çalışmalar obsesif kompulsif bozukluğun farklı bir semptom görünümü olabileceği savını destekler niteliktedir (Doron ve ark., 2012a, 2012b, 2014). Henüz yapılan çalışmalar bu gibi obsesyonların başlangıcına dair herhangi bir görgül sonuç ortaya koymamıştır. Fakat Doron ve arkadaşları (2014) kliniklerine başvuran ve romantik ilişki obsesyonu olan bireylerin çoğunlukla genç yetişkinler olduğunu bildirmişlerdir. Bazı hastaların da evlilik kararı veya çocuk sahibi olma kararı almalarının romantik ilişki obsesyonlarını tetiklediğini, aynı zamanda romantik ilişkinin bitmesinin de bu obsesyonları artırdığını bildirmişlerdir. Romantik ilişkinin bitmesinin ardından genellikle yaşanan obsesyonlar, ayrıldıkları kişinin kendileri için doğru kişi olduğu ve o kişiyle tekrar birlikte olma şansını yitirdikleri gibi düşüncelerdir. Bu düşünceleri takiben bazı nötralizasyonlar yapıldığı belirtilmektedir (Doron ve ark., 2014).

1.3.Romantik İlişki ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilerin Etiyolojisi

Romantik ilişki obsesyon ve kompulsiyonlarının etiyolojisinde birçok faktörün yer alabileceği belirtilmiştir. Doron ve arkadaşları (2014) bu faktörlerin bağlanma,

bilişsel yanlılıklar, benlik hassasiyetleri, sosyal ve ailesel etkiler, kişilik etkileri olabileceğini ifade etmiştir.

1.3.1. Bilişsel Yetkinlikler ve Mükemmeliyetçi Eğilimler

OKB ve ilişkili bozukluklarda belirsizliğe tahammülsüzlük, düşüncenin ve bu düşüncüyü kontrol etmenin önemi, abartılı sorumluluk gibi bazı bilişsel yetkinlikler katastrofik yorumları artırmaktadır (Storch ve ark., 2008). Doron ve arkadaşları (2014) romantik ilişki temalı istem dışı düşüncelerin de tıpkı diğer klinik obsesyonlar gibi bazı bilişsel yetkinliklerle ilgili olabileceğini düşünmektedirler. Örneğin, düşünceye ve onu kontrol etmeye verilen önem, ilişkiye yönelik şüphelerin artmasına sebep olabilmektedir (Doron ve Derby, 2017). Araştırmacılar, mükemmeliyetçi eğilimlerin ya da tam doğru olanı yapmakla ilgili bilişsel zorlanmaların kişinin romantik ilişkinin doğruluğu hakkında zihnini aşırı derecede meşgul edebileceğine inanmaktadır (Doron ve ark., 2012a). Romantik ilişki temalı obsesif düşüncelerle benzer biçimde eş odaklı obsesif düşüncelerin de mükemmeliyetçilik ve abartılmış tehdit bilişleriyle ilişkili olabileceği belirtilmiştir (Doron ve ark., 2012b). Benzer şekilde kişinin hislerindeki belirsizlik ve bu belirsizliğe tolerans gösterme güçlüğü, romantik ilişkisine dair istem dışı düşünce ve endişelere sebep olabileceği vurgulanmıştır. Bireyin romantik ilişkisinin olası olumsuz sonuçları ve gerçekçi olmayan algılamalarına dayanan inanışları, romantik ilişki ve eşine yönelik obsesyon ve kompulsiyonların gelişmesine ve sürmesine yol açmaktadır. Bireyin mevcut romantik ilişkisini sürdürmesinin yol açacağı zarara yönelik şüpheleri veya mevcut ilişkisinin sürmeyeceğine yönelik korkuları romantik ilişkiye yönelik katastrofik yorumları kışkırtabilmektedir (Doron ve Derby, 2017). Örneğin, tatmin olmadığı bir ilişki içinde sıkışıp kaldığı ve bu nedenle hayatının aşkını kaybedeceği ve sonsuza dek pişman olacağı düşüncelerini yoğun olarak yaşayabilir. Romantik ilişki obsesyonları yaşayan bireylerin aşkın nasıl olması gerektiği ve nasıl hissetmeleri gerektiğine yönelik inanışları da yine yanlış yorumlamalara yol açabilmektedir. Örneğin bu kişilerin “Eğer sevdiğim kişiyle birlikteyken aşırı mutlu

değilsem, bu gerçek aşk değildir.”, “Eğer onu sürekli düşünmüyorsam, o hayatımın aşkı değildir.” gibi inanışları olabilmektedir. Kişinin yanlış bir karara yönelik yaşayabileceği pişmanlığa tolerans gösteremeyeceği düşüncesi hâlihazırda içinde bulunduğu durumda sıkıntı yaşamasına sebep olmaktadır (Doron ve Derby, 2017).

Obsesif kompulsif bozukluk konu olduğunda bir diğer önemli bilişsel yatkınlık da mükemmeliyetçi düşünme eğilimleridir. Mükemmeliyetçilik kavramı birçok araştırmacı tarafından kavramsallaştırılmaya çalışılmış ve farklı boyutlarda incelenmiştir. Hamachek (1978) mükemmeliyetçiliği normal ve nevrotik mükemmeliyetçilik olarak ele almış ve mükemmeliyetçiliği ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkiye dayandırmıştır. Hewitt ve Flett (1991) mükemmeliyetçiliği “kendine yönelik”, “başkalarına yönelik” ve “sosyal olarak belirlenen” olmak üzere üç boyutta incelemiştir. Frost ve arkadaşları (1990) ise mükemmeliyetçiliği altı alt boyut ve üç üst yapı içerecek biçimde kavramsallaştırmıştır. Frost bu üst boyutları uyumlu mükemmeliyetçilik (kişisel standartlar ve organizasyon), uyumsuz mükemmeliyetçilik (hatalara aşırı dikkat ve davranışlardan şüphe duyma) ve kişilerarası ilişkilerde mükemmeliyetçilik (ebeveyn eleştireliliği ve ebeveyn beklentisi) olarak tanımlamıştır.

Mükemmeliyetçilik, obsesif kompulsif bozukluğa sahip kişiler arasında ortak bir temadır (Frost ve DiBartolo, 2002). Obsesif kompulsif bilişler çalışma grubu mükemmeliyetçiliği altı temel obsesif inanıştan biri olarak belirtmiş ve mükemmeliyetçiliği, kişinin bir şey yaparken mükemmel olarak yapma ihtiyacı olduğu, aksi takdirde en ufak hataların bile ciddi sorunlara sebep olacağı şeklinde tanımlamıştır (OKBÇG, 1997 akt. Frost, Novara ve Rheaume, 2002). Guidano ve Liotti (1983) OKB’nin mükemmeliyetçilik, kesinlik ihtiyacı ve mükemmel bir çözümün varlığına dair inanışların kombinasyonundan kaynaklandığını öne sürmüştür. OKB’de mükemmeliyetçiliğin kuramsal olarak farklı noktalarına odaklanılsa da en temelde mükemmeliyetçiliğin hoş olmayan şeylerden (eleştiri, felaket, belirsizlik, kontrol kaybı/eksikliği) kaçınma teması ağır basmaktadır. Bazı kuramcılar mükemmeliyetçiliğin belirsizlikten kaçınma ya da kontrol sağlama, bazıları ise belirsizlik ve çevreyi kontrol etme isteği yarattığını savunmaktadır. Fakat iki durumda da temel özellik amaca ulaşmaktan ziyade hatadan kaçınmadır (Frost,

Novara ve Rheume, 2002). Psikanalitik bakış açısına sahip Mallinger (1984) OKB'ye yönelik olarak, mükemmeliyetçiliği, zarar riskini azaltarak ve güvenliği sağlayarak tehdidi kontrol altına alma girişimi olarak nitelemiştir ve aynı zamanda bu bireyler kendilerini iyi hissetmek ve eleştiriden kaçınmak için mükemmel olmaları gerektiğini düşünmektedir.

Lo (1967), ebeveynlerdeki mükemmeliyetçiliğin, çocuklarda mükemmeliyetçiliğe ve daha sonra OKB belirtilerine yol açtığını ortaya koymuştur. Çocuğun ebeveynlerin mükemmeliyetçi taleplerini karşılamak için baskı hissettiğini ileri sürmüştür. Bu talepleri karşılamaya çalışan çocuk zamanla bu standartları içselleştirmekte ve mükemmeliyetçi olmaktadır. Bu mükemmeliyetçi taleplerin karşılanamadığı zamanlarda, çocuk kaygı yaşamakta ve kompulsif davranışlar, mükemmeliyetçi talepler karşılanmadığında algılanan hataları ve eleştiriyi kontrol etme çabasıyla gelişmektedir (Lo, 1967 akt. Frost, Novara ve Rheume, 2002). Norman ve arkadaşlarının (1998) OKB hastalarıyla yaptığı bir çalışmada mükemmeliyetçiliğin özellikle ebeveyn beklentisi, davranışlardan şüphe duyma, ebeveyn eleştireliliği ve hatalara aşırı dikkat boyutlarının obsesif kompulsif belirtilerle ilişkili olduğunu göstermiştir. Bazı araştırmalar, OKB hastalarında, hastaların ebeveynlerinde ve hastaların çocukluk özellikleri olarak (Honjo ve ark., 1989, Rasmussen ve Tsuang, 1986; Rasmussen ve Eisen, 1989; Allsopp ve Verduyn, 1990) mükemmeliyetçilik düzeyinin yüksek olduğunu bildirmiştir. Mükemmeliyetçilik üzerine yapılan araştırmalar depresyon (Blatt, Quinlan, Pilkonis ve Shea, 1995; Hewitt ve Flett, 1991), yeme bozuklukları (Bastiani, Rao, Weltzin ve Kaye, 1995) ve sosyal fobi gibi diğer anksiyete bozuklukları (Mor, Day, Flett ve Hewitt, 1995) ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Frost ve Steketee (1997), yaptıkları araştırma sonucunda OKB hastalarının mükemmeliyetçilik düzeylerinin kontrol grubundaki bireylere göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Ebeveyn uyumsuz mükemmeliyetçiliği ebeveynlerin nevrotisizmi kontrol edildiğinde bile ebeveynlerin psikolojik kontrolünü önemli ölçüde öngörmüştür (Soenen ve ark.,2005).

1.3.2. Ebeveynin Özerklik Desteği ve Psikolojik Kontrolü

Kendini Belirleme Kuramı (Self- Determination Theory) ilk olarak Ryan ve Deci tarafından 1985 yılında ortaya atılmıştır. Kendini Belirleme Kuramına göre insanlar doğuştan kendilerini geliştirmeye yönelik bir eğilimle dünyaya gelmektedir (Deci ve ark., 1994). İnsanların özerklik, ilişkisellik ve yeterlik olmak üzere üç temel ihtiyacı bulunmaktadır. Kuram çerçevesinde bireyin bu üç temel ihtiyacı karşılanırsa iyilik halinin sağlanabileceği ve sürdürülebileceği öngörülmüştür. Özerklik, bireyin benliği ile uyumlu olması ve benliğiyle uyumlu davranışları sürdürmesidir. Özerkliğin, iç kontrol odağıyla çalıştığı ve bireyin karar verme sürecinde dışsal faktörler tarafından zorlandığını hissetmesi yerine davranışlarında kendi kendine karar verebildiğini hissetmesi anlamına gelmektedir. Bu çerçevede bir kişi davranışlarını “isteyerek” gerçekleştiriyor ve “tamamen onaylıyor” ise özerk olduğu varsayılır (Ryan ve Deci, 2000). Grolnick ve Ryan (1989) ebeveynin özerklik desteğini, ebeveynin katı ve kontrol edici davranmak yerine çocuğun bağımsız olarak seçim yapabileceği, çözüm üretebileceği ve karar verme süreçlerine dahil olabileceği biçiminde desteklenmesi olarak tanımlamışlardır. Kuramda belirli eylemler için kontrol edilmek, zorlanmak ve yönlendirilmek özerkliğin karşıtı olarak görülmektedir.

İlişkisellik, bireyin diğer insanlardan algıladığı sıcaklık ve ilgiden kaynaklı olarak hissettiği aidiyet duygusu ve bireyin tatmin edici, destekleyici sosyal ilişkilere sahip olduğunu hissetmesi olarak tanımlanmıştır. Bu kuramda diğerleri ile olan ilişki biçimleri özerkliğin gelişimini desteklemektedir. Aileden ayrılma, bağımsızlaşma, aileyle çatışma özerklik gelişimi için gerekli görülmezken, tersine sosyal ilişkilerin özerklik gelişimindeki rolü üzerine vurgu yapılmaktadır. Yeterlik kavramı ise bireyin dış dünyayla etkileşiminde kendini yeterli hissetmesi olarak tanımlanmıştır (Deci ve Ryan, 2000). Aile bireyleri arasındaki güçlü ilişkilerin ve kontrol içermeyen anne-babalık stillerinin özerkliği desteklediği belirtilmektedir (Ryan ve Lynch, 1989). Aynı zamanda ebeveynlerin özerk davranmayı desteklemesi, çocukların duygu ve düşüncelerini açığa vurmasına olanak sağlamakta ve karar verme süreçlerinin desteklenmesine yardım etmektedir (Gray ve Steinberg, 1999). Vansteenkiste ve arkadaşları (2006) anne-babanın özerklik ve ilişkili olma desteklerinin ergenlerin olumsuz duygularıyla negatif yönde ve olumlu duygularıyla pozitif yönde ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. McElhaney ve Allen (2001), ebeveynlerin özerkliğini destekledikleri ergenlerin arkadaşları ve ailesiyle daha iyi ilişkiler kurduklarını,

sosyal yaşam becerilerinin daha iyi durumda olduğunu belirtmiştir. Ergenlikte ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları olumlu ilişkiler ergenlerin, iyi oluş düzeyleri (Cotterell, 1992) ve benlik saygısı (Laible, Carlo ve Roeschc, 2004) üzerinde etkilidir. Birçok araştırma bu sonuçları destekler niteliktedir (örn.Kocayörük ve Sümer, 2009; Simons, Paternite, ve Shore, 2001). Bir başka görgül çalışma sonuçları ise romantik eş tarafından bireyin psikolojik ihtiyaçlarının (özerklik, ilişkisellik, yeterlilik) karşılanmasının; yüksek olumlu duygu ve yüksek benlik saygısı ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Patrick, Knee, Canevello ve Lonsbary, 2007).

Barber (1996) psikolojik kontrolü çocuğun hem duygusal hem de psikolojik gereksinimlerine karşı ebeveynin duyarsızlığı ve çocuğun özerklik geliştirmesini ve bağımsızlığını engelleyen yaklaşımları olarak tanımlamıştır. Bu ebeveynler çocuklarına karşı sevgilerini çekme, çocuğun bakış açısını geçersiz kılma ve onları suçlandırma, utandırma eğilimindedir. Barber ve Harmon (2002) psikolojik kontrolü, bireyin özerklik geliştirmesine engel teşkil eden ve bireyin duygu ve düşüncelerini özgürce ifade etmesini engelleyen ebeveyn tutumları olarak belirtmişlerdir. Ebeveynlerin, çocukları hem kontrol etmesi hem de çocuklara müdahale etmesi söz konusudur. Bunun yanında ebeveynlerin çocuklarına karşı aşırı beklenti içinde olması da psikolojik kontrol dahilinde yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda bazı kültürlerde ergenin davranışlarının kontrolü olumlu sonuçlarla ilişkiliyken, ergenin benliğinin kontrolünü amaçlayanlar olumsuz sonuçlarla ilişkili bulunmaktadır (Stewart ve ark., 1998; Barber, Stolz, Olsen ve Maughan, 2005). Bireyin özerk olarak davrandığı durumlarda iyilik halinin devam ettiği fakat kontrol uygulandığı durumlarda psikopatoloji geliştirmeye yatkın olduğu görülmüştür (Deci ve Ryan, 2000). Bu konuda yapılan çalışmalar psikolojik kontrol ve depresyon arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir (Barber ve ark., 1994; Barber ve Olsen 1997).

Yapılan çalışmalar ebeveynlerin psikolojik kontrolünün, ergenlerde kaygı, depresyon, düşük benlik saygısı, suçluluk, davranışsal sorunlar gibi bir dizi olumsuz sonuç ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Barber ve Harmon, 2002). Aynı zamanda yapılan bazı çalışmalar psikolojik kontrolün eşler arasındaki çatışma (Krishnakumar, Buehler ve Barber, 2003) ve mükemmeliyetçilik gibi ebeveyn özellikleriyle (Soenens

ve ark., 2005) yüksek ilişkiler gösterdiğini bulmuştur. Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladıkları kontrol, bağlanma biçimleri, mükemmeliyetçilik özellikleri, obsesif kompulsif belirtileri ve obsesif inanışları arasındaki ilişkilerin incelendiği bir çalışmada oluşturulan gelişimsel modelin kız ve erkek öğrenciler için farklılaştığı görülmüştür. Kız öğrencilerde obsesif kompulsif belirtilerin ortaya çıkmasında etkili olan gelişimsel faktörün babadan algılanan psikolojik kontrol olduğu, fakat bu bağın kızların kişilik özelliği olarak uyumsuz mükemmeliyetçilik geliştirmesiyle meydana geldiği bulunmuştur. Erkeklerde kişilerarası mükemmeliyetçiliği annenin ve babanın psikolojik kontrol uygulamalarının pozitif yönde, bağlanma kaçınmasının ise negatif yönde yordadığı görülmüştür. Kızlardan farklı olarak erkeklerde, bağlanmadaki kaygı doğrudan obsesif inançları ve dolayısıyla belirtileri arttırıcı bir mekanizmaya, kaçınma ise uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla obsesif inançlardan ve dolayısıyla belirtilerden koruyucu bir mekanizmaya sahip olduğu görünmektedir (Ayoğlu, 2012).

Psikolojik kontrol kavramının OKB ile doğrudan ilişkisini gösteren çalışmalar alanyazında yeteri kadar mevcut değildir, fakat nadir de olsa yapılan çalışmalar OKB'nin gelişiminde erken dönem ebeveyn tutum ve davranışlarına yönelik genel olarak OKB hastalarının ebeveynlerini aşırı koruyucu, kontrol edici ve eleştirel algıladıkları görülmektedir (Yoshida ve ark., 2005; Kimidis ve ark., 1992; Alonso ve ark., 2004). Nitekim, OKB hastalarının ebeveynlerini nasıl algıladıklarına yönelik yapılan bir çalışmada normal bireylere kıyasla OKB hastalarının ebeveynlerini daha az sıcak ve daha fazla reddedici ve kontrolcü algıladıkları görülmüştür (Lennertz ve ark., 2010).

Genel kabul insanların ergenlik döneminde kendi hayatlarında söz sahibi olma isteğine ve özerklik arayışına daha fazla sahip olduğu yönündedir. Bu süreçte ebeveynlerin ergene karşı psikolojik kontrol uygulaması ergeni olumsuz olarak etkilemektedir. Psikolojik kontrol bireyde kimlik gelişimi problemleri, düşük özsaygı ve düşük kendine güven ile ilişkilidir (Hein ve Lewko, 1994; Conger, Conger ve Scaramella, 1997). Ek olarak, ebeveynin psikolojik kontrolünün çocukluk ve ergenlikte yol açtığı sorunların yanı sıra genç yetişkinlikteki olumsuz sonuçlarla da ilişkili olduğu bulunmuştur (Sholomskas ve Axelrod, 1986).

1.3.3. Bağlanma Sorunları

Bowlby (1973), bağlanma kuramında bebeklikte kurulan bağların bireyin ilerleyen süreçlerde kuracağı duygusal bağlar üzerinde önemli bir etkisinin olacağını ve zihinsel temsillerin değişime dayanıklı olduğunu vurgulamıştır. Yetişkin güvensiz bağlanma örüntüleri, kaygı ve kaçınma ekseninde ele alınmaktadır. En genel biçimde “Bağlanma Kaygısı” terk edilmekten ve reddedilmekten duyulan korku olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda bireylerin ihtiyaç duyduklarında eşlerinin ne kadar erişilebilir ve destekleyici olduğuna ilişkin endişelerini de belirtmektedir (Brennan ve ark., 1998). Kaçınma ise yakınlığa ve bağlılığa ilişkin bireyin huzursuzluk ve korku duyması olarak tanımlanabilir. Araştırmalar kaçınıcı bireylerin yüksek, gerçekçi olmayan ve katı mükemmellik standartları belirlediklerini, başkalarını ve kendilerini kusurları veya zayıflıkları olmadığına inandırmak adına diğerlerine olumsuz yüklemeler yaptıklarını göstermiştir (Mikulincer ve Horesh, 1999; Mikulincer ve Shaver, 2007).

Güvensiz bağlanma örüntülerinin obsesif kompulsif belirtilerin ortaya çıkmasında ve devam etmesinde bir risk faktörü olabileceği, aynı zamanda güvensiz bağlanma boyutları olan kaçınma ve kaygının psikopatolojik belirtilerin saptanmasında önemli faktörler olduğu vurgulanmıştır (Mikulincer ve Shaver, 2007, Doron et al., 2009; Myhr, Sookman ve Pinard, 2004; Pielage, Gerlsma ve Schaap, 2000). Bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutlarının olumsuz zihinsel temsillerinin obsesif inançları tetikleyebileceği düşünülmüştür (Doron ve ark., 2009). Sümer ve arkadaşlarının (2009) Türk örnekleme yaptığı bir çalışmada OKB’nin güvensiz bağlanma örüntüleriyle ilişkili olabileceği saptanmıştır. İlgili alanyazın genel olarak değerlendirildiğinde, bağlanma biçiminin obsesif düşünme biçimi ve belirtiler üzerinde önemli etkileri olabileceğini görülmektedir.

Doron ve arkadaşları (2012) kaçınımacı bağlanmanın daha çok eş odaklı obsesif düşüncelerle ilişkili olabileceği, kaçınıcı bağlanan bireylerin benliklerine ilişkin atıf ve özellikleri diğer kişilere yansıtmaya yatkın olduklarını belirtmiştir. Bu yatkınlık kişinin eşine yönelik kusurlarla uğraşısını arttırabilmektedir. Aynı zamanda ilişkisel

alandaki benlik hassasiyetinin de romantik ilişki temalı obsesyonlarla ilişkili olabileceği, özellikle romantik alanda yetersizlik ve zayıflık algısının bu alandaki benlik algısını zorlayıcı istem dışı düşüncelere yönelik duyarlılığı arttırabileceği belirtilmiştir (Doron ve ark., 2012). Örneğin kişi “Eşimin doğru kişi olmadığını hissediyorum.”, “Eşim aptalca davranıyor.” gibi istem dışı düşünceler yaşayabilmektedir. OKB’nin bilişsel modelinde de belirtildiği gibi bu istem dışı düşünceler katastrofik yorumlamaları tetiklemekte, işlevsel olmayan yorumlar ve ardından gelen nötralizasyon davranışlarıyla devam etmektedir. Örneğin; kişi emin olamadığı bir ilişkide olmanın, kendisini ömür boyu mutsuz edeceği şeklinde felaketleştirilmiş bir yorumun ardından, partnerine ilişkin bu tarzda şüphelerinin olmaması gerektiği gibi işlevsiz bir düşünce yaşayıp kontrol ve onay arama davranışlarına yönelebilir (Doron ve ark., 2012).

Doron ve arkadaşları (2012a), kaygılı bağlanmanın romantik ilişki temalı obsesyonlarla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Kaygılı bağlanan bireyler daha çok karşılaştıkları durumun olumsuz sonuçlarını abartma, ruminatif bir biçimde düşünme ve bağlanma figürü tarafından terk edilme korkuları gibi durumları yaşamaya daha eğilimlidirler (Mikulincer ve Shaver, 2003). Bu gibi baş etme stratejileri kaygılı bağlanan bireyleri romantik ilişki temalı obsesyonları yaşamaya açık hale getirmektedir. Bireyin kendilik değerinin yüksek düzeyde romantik ilişkisine bağlı olması ve bu duruma kaygılı bağlanmanın eşlik etmesi durumunda da birey romantik ilişki obsesyonlarını daha fazla yaşamaktadır (Doron ve ark., 2013). Çocukluktan itibaren kişilerin en çok maruz kaldığı romantik ilişki anne ve babaları arasında yaşanan ilişki olması sebebiyle ebeveynler arasında yaşanan çatışmaların, olumsuz aile ortamının da romantik ilişki obsesyonları üzerinde bir etkisi olabileceği belirtilmiştir (Doron ve ark., 2014). Hatırlanan ebeveyn ilgi düzeyi, kaygılı bağlanma, partnere bağlı benlik değeri ile romantik ilişki temalı ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtiler arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada kaygılı bağlanmanın hatırlanan ebeveyn ilgi düzeyi ile romantik ilişki ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynadığı bulunmuştur. Anne tarafından sergilenen soğuk ve reddedici ebeveynliğin kaygılı bağlanmayı artırdığı, kaygılı bağlanma örüntüsünün güçlenmesinin benlik değerinin partnere bağlı olma düzeyini yükselttiği, bunun da kişileri eş odaklı obsesif-kompulsif belirtiler

sergilemeye daha yatkın hale getirdiği bulunmuştur (Trak, 2016). Sonuç olarak romantik ilişkilerle ilgili obsesif düşüncelerin ilişkilerle ilgili bilişsel yanlılıklar, benlik hassasiyeti ve güvensiz bağlanma gibi faktörlerle gelişip devam ettiğine yönelik bir bakış açısı ortaya konmuştur (Doron ve ark., 2012).

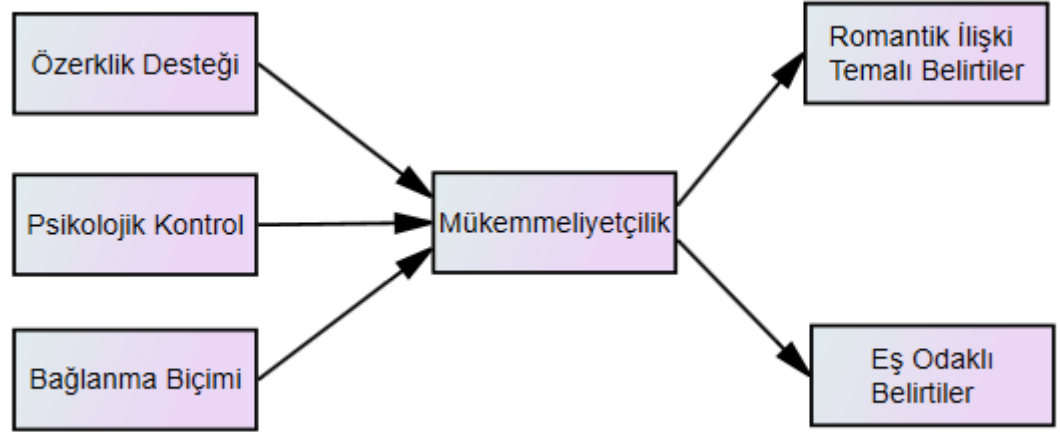
1.4.Romantik İlişki ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilere İlişkin Gelişimsel Bir Model Önerisi

Bu tez çalışması kapsamında incelenen alanyazın; bağlanma biçiminin, bireyin eşine yönelik güveni ve ilişkinin tonunu etkilediğini, aynı zamanda bireye sağlanan özerklik desteği ve ebeveynin psikolojik kontrolünün de kişinin bir diğer kişiyle olan ilişkisini etkilediğini göstermektedir. Gelişimsel modeller, genellikle bir aracı değişken üzerinden ve sıklıkla bireyin kişisel özelliği tarafından bugünkü yaşama ait değişkenleri etkileyebildiğine işaret eder. Bu çalışma kapsamında gelişimsel değişkenler (bağlanma, özerklik ve psikolojik kontrol) ve romantik ilişki ve eşe ilişkin obsesif-kompulsif belirtiler arasındaki köprüyü mükemmeliyetçiliğin sağladığı varsayımının test edilmesi planlanmıştır.

Alanyazın incelendiğinde mevcut araştırmada çalışılması planlanan yetişkin bağlanma biçimi, ebeveynin özerk iradeyi destekleme düzeyi, ebeveynin psikolojik kontrolü, bireyin mükemmeliyetçiliği ve romantik ilişki temalı ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtiler arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların mevcut olmadığı görülmüştür. Bağlanma ve mükemmeliyetçiliğe yönelik yapılan çalışmalar erken dönem yaşantıların etkili olduğunu göstermektedir (Barrow ve Moore, 1983). Bireyin mükemmeliyetçiliğinin, bağlanma biçimi, bireyin ebeveyninden sağlanan özerklik desteği, ebeveynin psikolojik kontrolü ve bireyin romantik ilişki temalı ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtileri arasında aracı bir rolü olabileceği öngörülmüştür. Önerilen gelişimsel model Şekil 1’de gösterilmiştir.

1.4.1. Araştırmanın Amacı ve Soruları

1.4.1.1. Araştırmanın Amacı

Şekil 1. Bireyin bağlanma biçiminin, ebeveynlerin psikolojik kontrol düzeyinin, özerk iradeyi destekleme düzeyinin, bireyin mükemmeliyetçilik düzeyinin ve bireyin romantik ilişki ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtilerinin arasındaki bağlantıya ilişkin kurulan model.

Bu araştırma kapsamında bağlanma biçimi, özerklik desteği ve psikolojik kontrolün romantik ilişki temalı ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtilerinin mükemmeliyetçilik bağlantısıyla, gelişimsel bir model çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç ışığında oluşturulan araştırma soruları aşağıda sıralanmıştır:

1.4.1.2. Araştırma Soruları

1. Araştırmada yer alan değişkenler arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
2. Cinsiyet ve sosyo-ekonomik durum açısından araştırmada yer alan değişkenlerin her biri için anlamlı farklılıklar var mıdır?

3. Özerklik, Psikolojik Kontrol ve Bağlanmanın Eş Odaklı Obsesif-Kompulsif Belirtiler üzerindeki etkisini Mükemmeliyetçi Eğilimlerin aracılığı çerçevesinde açıklayan anlamlı bir model var mıdır?
4. Özerklik, Psikolojik Kontrol ve Bağlanmanın Romantik İlişki Temalı Obsesif-Kompulsif Belirtiler üzerindeki etkisini Mükemmeliyetçi Eğilimlerin aracılığı çerçevesinde açıklayan anlamlı bir model var mıdır?

BÖLÜM 2

YÖNTEM

2.1. ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi İşletme, İktisat, Psikoloji, Sosyal Hizmet, Tarih, Makine Mühendisliği, Sosyoloji bölümlerinde halen lisans eğitimini sürdüren ve çalışmaya katıldıkları sırada süregiden ya da daha önce yaşanmış bir romantik ilişkisi bulunan 233'ü kadın (%66) 120'si erkek (%34) olmak üzere 353 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Kişilerin herhangi bir psikiyatrik bozukluklarının bulunması dışlama ölçütü olarak kullanılmıştır. Ölçekler 414 kişiye dağıtılmış, dışlama ölçütünü karşılayan ya da ölçeklerden en az birinde çok sayıda maddeyi boş bırakan katılımcılar örneklemden çıkarılmıştır. Uç değer analizleri sonunda 9 katılımcı daha örneklemden çıkarılmış ve verilerin çözümlenmesi 353 katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların yaş aralığı 18 ile 32 (Ort.=20.63, SS=1.91, Med=20) yaş arasında değişmektedir. Örnekleme yer alan kadın katılımcıların yaş ortalaması 20.28 (SS=1.84, Med=20) ve erkek katılımcıların yaş ortalaması 21.30 (SS=1.87, Med=21) olarak belirlenmiştir. Araştırma örnekleminin sosyo-ekonomik durum (SED) göstergesi olarak anne ve babaların eğitim düzeyi ortalaması kabul edilmiştir. Buna göre, 0-5 yıl eğitim Çok Düşük SED, 5-8 yıl arası eğitim Düşük SED, 8-12 yıl arası eğitim Orta SED, 12 yıl ve üzeri eğitim ise Yüksek SED'i temsil etmektedir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo1'de özetlenmiştir.

Katılımcıların %39.1'i (n=138) süregiden bir romantik ilişkisi olduğunu, %60.9'nin (n=215) şuan için devam eden bir romantik ilişkisi olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların romantik ilişki sürelerinin tüm örneklem için 1 hafta ile 13 yıl arasında

(Ort.=2.12 yıl, SS=1.91, Med.=1.62 yıl) değiştiği belirlenmiştir. Kadın katılımcılar için ilişki süresinin ortalama 2.22 yıl (SS=2.10) erkekler için ise ortalama 1.91 yıl (SS=1.41) olduğu gözlenmiştir.

Tablo 1: Örneklemenin Demografik Özellikleri

	N	%
Cinsiyet		
Kadın	233	66
Erkek	120	34
Ebeveyn kaybı		
Anne kaybı	3	0.8
Baba kaybı	8	2.3
Ebeveyn evlilik durumu		
Ayrı	36	10.2
Birlikte	310	87.8
Kardeş Sayısı		
0	30	8.5
1	170	48.2
2	96	27.2
3	31	8.8
4	13	3.7
6	1	0.3
8	1	0.3
9	1	0.3
Yaşadıkları yer		
Aile	209	59.2
Yurt	93	26.3
Yalnız/ev arkadaşı	37	10.5
Akraba	5	1.4
Eş	1	0.3
SED		

Çok Düşük	48	13.6
Düşük	64	18.1
Orta	81	22.9
Yüksek	155	43.9

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Ölçekleri doldurmadan önce araştırma katılımcılarına cinsiyet, yaş, okudukları üniversite, fakülte ve bölüm, anne-babanın yaşı ve eğitim durumu, süregiden ilişkinin süresi gibi soruların bulunduğu demografik bilgi formu verilmiştir.

2.2.2. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)

Brennan, Clark ve Shaver (1998) tarafından geliştirilmiş olan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE). “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II” ise Fraley, Waller ve Brennan (2000) tarafından geliştirilmiştir ve kaygı ve kaçınma olarak iki boyutu olan ölçeğin yarısı kaçınmayı yarısı da kaygıyı ölçmektedir. Toplamda 36 maddeden oluşan ölçek, 7’li Likert ile yanıtlanmaktadır (1–hiç katılmıyorum, 7–tamamen katılıyorum). Puanlaması yapılırken, kaygı boyutu tek sayılı maddelerin ortalamaları alınarak oluşturulur, kaçınma boyutu da çift sayılı maddelerin ortalamaları alınarak bulunmaktadır. Türkçeye uyarlanması ve geçerlik-güvenirlilik çalışmaları Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılmıştır. Kaçınma ve kaygı boyutlarının Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla .90 ve .86 bulunmuştur. Test tekrar test güvenirliği ise kaygı boyutu için .82, kaçınma boyutu için .81 olarak bulunmuştur (Selçuk ve ark., 2005). Bu tez çalışmasında ise kaçınma ve kaygı boyutlarının Cronbach Alfa katsayıları iki alt boyut için de .91 olarak hesaplanmıştır.

2.2.3. Özerk İradeyi Destekleme Ölçeği (ÖİDÖ)

Grolnick, Ryan ve Deci (1991) tarafından geliştirilen ‘Çocukların Ebeveyn Algısı Ölçeği’nin bir alt boyutudur. Ölçek Soenens ve arkadaşları tarafından 2007’de gözden geçirilmiştir. Özerk İradeyi Destekleme alt boyutu 8 madde içermektedir. Maddeler 1 (kesinlikle katılmıyorum) ve 5 (kesinlikle katılıyorum) arası derecelendirilmektedir. Ölçeğin özgün formunun psikometrik özellikleriyle ilgili yapılan çalışmalarda Soenens ve arkadaşları (2007) Cronbach Alfa katsayısını .79 bulmuşlardır. Türkçe uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması Kındap (2011) tarafından gerçekleştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirtilmektedir. Uyarlanan ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı ergen bildirimine göre anne ve baba formu için sırasıyla .81 ve .82, annenin kendi bildirimine göre .76 ve babanın kendi bildirimine göre .71 olarak bulunmuştur. Bu tez çalışmasında ise anne ve baba formları için Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla .85 ve .87 olarak hesaplanmıştır.

2.2.4. Psikolojik Kontrol Ölçeği (PKÖ)

Ebeveynlerin ergen üzerinde uyguladığı psikolojik kontrolü ölçmek amacıyla Barber (1996) tarafından Schaefer’in (1965) maddeleri de kullanılarak oluşturulan 8 eski madde ve Barber ve arkadaşları tarafından kültürler arası olarak eklenen 8 yeni maddeden oluşan toplam 16 maddelik ölçek Sayıl ve Kındap (2010) tarafından Türk örnekleme uyarlanmıştır. Bu ölçekle ebeveynlerden algılanan psikolojik kontrolü ölçmek amaçlanmaktadır. Ölçek maddeleri 1 ve 4 arasında değişen (1- hiç yapmaz; 4- her zaman yapar) dört dereceli Likert tipi bir ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Anne ve baba için olmak üzere iki ölçüm alınacaktır. Faktör analizi sonucunda ölçeğin faktör yapısının orijinal çalışmadaki gibi hem anne hem de baba için iki boyutlu olduğunu göstermiştir. İlk geliştirilen sekiz maddenin oluşturduğu boyut “psikolojik kontrol” ve sonradan geliştirilip eklenen sekiz kültürlerarası maddenin oluşturduğu boyut ise “ebeveyn saymazlığı” olarak isimlendirilmiştir (Barber ve ark., 2008). Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayılarının, eski maddeler boyutunda anne için .73-.78, baba için .74-.78; yeni maddelerin oluşturduğu boyutta ise anne için .83-.88, baba için .83-.90 arasında değiştiği bulunmuştur. Türk örnekleme uygulanan ölçeğin, iç tutarlık katsayıları

ebeveyn saymazlığı boyutunda anne ve baba için .85 ve .89; psikolojik kontrol boyutunda ise sırasıyla .77 ve .79'dur. Bu tez çalışmasında ise anne ve baba kontrolü alt boyutları için Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla .77 ve .82 olarak hesaplanmıştır. Anne ve baba saymazlığı alt boyutları için Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla .84 ve .82 olarak hesaplanmıştır.

2.2.5. Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (FÇBMÖ)

İlk olarak Frost ve arkadaşları (1990) tarafından mükemmeliyetçiliğin çok boyutlu değerlendirmesini yapabilmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 35 madde ve altı alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutları, hatalar üzerine endişe, davranışlar üzerine endişe, ebeveyn beklentisi, ebeveyn eleştirisi, organizasyon ve kişisel standartlardır. Orijinal ölçeğin güvenirliği .73 ve .93 arasında değişmektedir. Her madde 1 'kesinlikle katılmıyorum' ve 5 'tamamen katılıyorum' arasında Likert tipi ölçümle değerlendirilmektedir. Uyarlama çalışmasında alt boyutların Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları; hatalara aşırı dikkat için .83, düzen için .91, ebeveyn beklentisi için .78, ebeveyn eleştirisi için .74, kişisel standartlar ve davranışlardan şüphe duyma için .69 olarak bulunmuştur (Sayıl ve ark., 2012). Bu tez çalışmasında ise Cronbach Alfa katsayıları hatalara aşırı dikkat için .85, düzen için .91, ebeveyn beklentisi için .83, ebeveyn eleştirisi için .77, kişisel standartlar için .77 ve davranışlardan şüphe duyma için .81 olarak hesaplanmıştır.

2.2.6. Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (RİOKÖ)

Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği Doron ve arkadaşları (2012a) tarafından romantik ilişkilerle ilgili obsesif-kompulsif belirtileri ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 14 maddeden oluşmaktadır bunlardan ikisi kontrol maddesidir, 0 ve 4 arasında derecelendirmeyi gerektiren likert tipi ölçektir (0=bana hiç uygun değil, 4= bana tamamen uygun). Ölçeğin iç tutarlığına ilişkin Cronbach Alfa katsayısı ölçeğin bütünü için .93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 3 alt boyutu vardır; partnere duyulan sevgi, ilişkinin doğruluğu ve partner tarafından sevilme. Alt boyutların Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .84, .79, .87'dir. Türkçeye uyarlama

çalışması Trak ve İnöz (2017) tarafından yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin üç faktörlü yapısının Türk örneklem için de geçerli olduğu görülmüştür. Ölçeğin bileşen geçerliğinin değerlendirilmesi amacıyla obsesif-kompulsif belirti düzeyi, obsesif inanışlar, depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri, kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntüleri ve ilişkiden alınan doyum düzeyi dış ölçüt olarak alınmış ve yapılan analizler sonucunda RİOKÖ'nün bileşen geçerliğini destekler biçimde ilişkili olması beklenen yapılar ile anlamlı ilişkiler gösterdiği görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık Cronbach Alfa katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Alt boyutlarının katsayıları ise partnere duyulan sevgi .72, ilişki doğruluğu .78, partner tarafından sevilme .82 olarak belirtilmiştir. Bu tez çalışmasında ise Cronbach Alfa katsayıları partnere duyulan sevgi için .85, ilişki doğruluğu için .82, partner tarafından sevilme için .82 olarak hesaplanmıştır.

2.2.7. Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği (PİOKBÖ)

Doron ve arkadaşları (2012b) tarafından geliştirilen Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği 28 maddeden oluşmaktadır, bunlardan dördü kontrol maddesidir. 0 ve 4 arasında derecelendirmeyi gerektiren Likert tipi ölçektir (0=bana hiç uygun değil, 4= bana tamamen uygun). Ölçeğin ahlaklılık, sosyallik, duygusal istikrarlılık, mesleki yetkinlik, görünüş ve zeka olmak üzere 6 alt boyutu vardır. Alt boyutların Cronbach Alfa kat sayıları sırasıyla .89, .84, .84, .87, .83, .83'tür. Ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach Alfa katsayısı .95'tir. Türkçeye uyarlama çalışması Trak ve İnöz (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin bileşen geçerliğinin değerlendirilmesi amacıyla obsesif-kompulsif belirti düzeyi, obsesif inanışlar, depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri, kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntüleri ve ilişkiden alınan doyum düzeyi dış ölçüt olarak alınmış ve yapılan analizler sonucunda PİOKBÖ'nün bileşen geçerliğini destekler biçimde ilişkili olması beklenen yapılar ile anlamlı ilişkiler gösterdiği görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık Cronbach Alfa katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Alt boyutlarının katsayıları .82 ve .86 arasında değişmektedir. Bu tez çalışmasında ise Cronbach Alfa katsayıları ahlaklılık için .85, sosyallik için .75, duygusal istikrarlılık için .80, mesleki yetkinlik için .84, görünüş için .85 ve zeka için .78 olarak hesaplanmıştır.

2.3. İŞLEM

Mevcut tez araştırması kapsamında veriler, Hacettepe Üniversitesi İşletme, İktisat, Psikoloji, Sosyal Hizmet, Tarih, Makine Mühendisliği, Sosyoloji bölümlerinden 2017-2018 akademik yılının güz ve bahar dönemlerinde, Aralık 2017-Mart 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler, Demografik Bilgi Formu en önde kalmak koşuluyla, yorgunluk etkisini kontrol altına almak için diğer ölçeklerin sıraları dengelenerek toplu halde uygulanmıştır. Uygulamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Demografik Bilgi Formu ve diğer ölçekler, katılımcılara ders saatleri içerisinde sınıf ortamında toplu halde araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı katılımcılara vurgulanmıştır. Araştırmaya katılanlardan ‘Bilgilendirilmiş Onam Formu’ haricinde herhangi bir kimlik bilgisi talep edilmemiştir. ‘Bilgilendirilmiş Onam Formu’ ve diğer ölçekler katılımcılardan ayrı şekilde toplanmıştır. Ölçeklerin cevaplanma süresi ortalama olarak 30 dakikadır. Toplanan veriler SPSS ve AMOS paket programlarına aktarılmış ve toplu olarak değerlendirilmiştir.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesinde SPSS.23 ve AMOS paket programları kullanılmıştır. Araştırmada yer alan değişkenlerin cinsiyete ve SED’e göre farklılaşıp farklılaşmadığı her bir değişken için varyans analizi yöntemleri (MANOVA) kullanılarak hesaplanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Psikolojik Kontrol, Bağlanma ve Mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinin Romantik ilişki ve Romantik Eş ile ilgili belirtiler üzerindeki etkisi ise Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) ile incelenmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Bu bölümde araştırma hipotezlerini test etmek için yürütülen istatistiksel çözümlerlerin sonuçları üç ana başlık altında sunulmuştur. **Değişkenler Arasındaki İlişkiler** başlığı altında ölçek puanları arasındaki ilişkiler aktarılmıştır. **Cinsiyet ve Sosyo-Ekonomik Durumun Etkileri** başlığı altında ise bu iki değişkenin araştırmada yer alan diğer değişkenler üzerindeki temel ve ortak etkilerini değerlendirmek üzere yapılan ‘Çok Yönlü Varyans Analizi’ (MANOVA) sonuçları raporlanmıştır. **Model Çalışmaları** başlığı altında romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerin gelişimsel yordayıcılarına yönelik oluşturulan farklı modellerin test edildiği YEM (Yapısal Eşitlik Modeli) analizlerine yer verilmiştir.

3.1. DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Katılımcıların ebeveynlerinden algıladıkları psikolojik kontrol, ebeveynlerinin özerklik desteği, katılımcıların yetişkin bağlanma biçimi, mükemmeliyetçilik özellikleri, romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirti örüntüleri arasında belirli ilişkiler görülmüştür. Değişkenlerin alt boyutlarına ait korelasyon katsayıları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Yapılan analiz sonucuna göre ebeveynlerin özerklik desteği ve psikolojik kontrolü arasında negatif yönde orta ve yüksek dereceli ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin her ikisinin psikolojik kontrolü uyumsuz ve kişilerarası mükemmeliyetçilik ile pozitif yönde orta ve yüksek; kaygılı bağlanma ile pozitif ve orta dereceli ilişkiler gösterirken annenin psikolojik kontrolü ve kaçınmacı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Ebeveynlerin özerklik desteği ve

kişilerarası mükemmeliyetçilik ve uyumsuz mükemmeliyetçilik arasında negatif orta dereceli ilişkiler görülmüştür.

Kaygılı bağlanma ile uyumsuz mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde yüksek dereceli bir ilişki gözlemlenirken kişilerarası mükemmeliyetçilik ile pozitif yönde orta dereceli bir ilişki gözlemlenmiştir. Diğer yandan kaçınmacı bağlanma ve uyumsuz mükemmeliyetçilik arasında pozitif orta dereceli bir ilişki söz konusuysa kişilerarası mükemmeliyetçilik ile kaçınmacı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Ebeveynlerin psikolojik kontrolü (anne-baba psikolojik kontrolü ve anne-baba saymazlığı) ile eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerin (ahlak, sosyallik, duygusal istikrar, mesleki yetkinlik, görünüş, zeka) ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtilerin alt boyutları (partnere duyulan sevgi, partner tarafından sevilme, ilişki doğruluğu) arasında pozitif yönde düşük ve orta dereceli ilişkiler olduğu görülmüştür. Benzer şekilde bağlanma alt boyutları (kaygı ve kaçınma) ve mükemmeliyetçiliğin alt boyutları (uyumsuz ve kişilerarası) ile eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerin (ahlak, sosyallik, duygusal istikrar, mesleki yetkinlik, görünüş, zeka) ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtilerin alt boyutları (partnere duyulan sevgi, partner tarafından sevilme, ilişki doğruluğu) arasında pozitif yönde orta ve yüksek dereceli ilişkiler olduğu yapılan analiz sonucunda görülmüştür. Pearson korelasyon analiz sonuçları araştırmada yer alan değişkenlerin genel olarak birbirleriyle çeşitli derecelerde ilişkili olduğunu göstermiştir.

Tablo 2 (devamı): Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği (PİOKBÖ)																				
13.Ahlak	.45**	.38**	.26**	.20**	.28**	.23**	.56**	.54**	.60**	.17**	.36**	.20**								
14.Sosyal.	.43**	.30**	.26**	.21**	.26**	.22**	.59**	.49**	.60**	.20**	.38**	.24**	.67**							
15.İstikrar	.57**	.30**	.28**	.26**	.32**	.30**	.54**	.62**	.63**	.13*	.37**	.22**	.62**	.61**						
16.Yetkinlik	.43**	.23**	.27**	.24**	.24**	.19**	.50**	.55**	.61**	.21**	.39**	.24**	.57**	.65**	.57**					
17.Görünüş	.32**	.26**	.22**	.26**	.27**	.30**	.54**	.41**	.47**	.16**	.34**	.18**	.54**	.52**	.49**	.54**				
18.Zeka	.44**	.31**	.19**	.26**	.21**	.25**	.54**	.53**	.61**	.17**	.41**	.22**	.65**	.71**	.62**	.68**	.60**			
Özerk İradeyi Destekleme Ölçeği (OİDÖ)																				
19.A-Oidö-	.23**	-.15**	-.26**	-.56**	-.30**	-.55**	-.14*	-.19**	-.12*	.07	-.29**	-.46**	-.14**	-.06	-.16**	-.10	-.18**	-.12*		
20.B-Oidö	-.22**	-.13*	-.49**	-.22**	-.54**	-.26**	-.15**	-.16**	-.16**	.07	-.26**	-.44**	-.18**	-.10	-.14**	-.11*	-.18**	-.06	.52**	

*p < .05, **p<.01

PKÖ=Psikolojik Kontrol Ölçeği, A-Saymaz=PKÖ Anne Saymazlığı Puanı, B-Saymaz=PKÖ Baba Saymazlığı Puanı, A-Kontrol=PKÖ Anne Psikolojik Kontrol Puanı, B-Kontrol=PKÖ Baba Psikolojik Kontrol Puanı; OİDÖ=Özerk İradeyi Destekleme Ölçeği, A-Oidö =Anne Özerk İradeyi Destekleme Toplam Puanı, B-Oidö=Baba Özerk İradeyi Destekleme Toplam Puanı; YİYE II=Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II, Kaçınma=YİYE II Kaçınma Puanı, Kaygı=YİYE II Kaygı Puanı; F-ÇBMÖ=Frost-Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Uyumsuz=Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Puanı, Kişilerar.=Kişilerarası Mükemmeliyetçilik Puanı; PİOKBÖ=Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği Ahlak=PİOKBÖ Ahlaklılık Puanı, Sosyal.=PİOKBÖ Sosyalilik Puanı, İstikrar=PİOKBÖ Duyusal İstikrar Puanı; Yeter.=PİOKBÖ Mesleki yeterlilik Puanı; KGörünüş=PİOKBÖ Görünüş Puanı, Zeka=PİOKBÖ Zeka Puanı, RİOKÖ=Romantik İlişki Obsesif Kompulsif Belirtiler; Sevgi=RİOKÖ Partnere Duyulan Sevgi Puanı, Sevilme=RİOKÖ Partner tarafından sevilme Puanı, İ. Doğ.=RİOKÖ İlişki Doğruluğu Puanı

3.2. SOSYO-EKONOMİK DURUM VE CİNSİYETİN ÇALIŞMADA YER ALAN DEĞİŞKENLER AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmada yer alan değişkenlerin cinsiyet ve sosyoekonomik duruma (SED) göre farklılık gösterip göstermedikleri ‘Çok Yönlü Varyans Analizleri’ (MANOVA) ile incelenmiştir. Araştırmada yer alan değişkenlerin alt boyutları bağımlı değişkenler olarak alınmıştır. Tüm analizler için **Cinsiyet** kadın ve erkek olmak üzere 2 düzey ve **Sosyo-ekonomik Durum** Çok düşük SED, Düşük SED, Orta SED ve Yüksek SED olmak üzere 4 düzey olmak üzere bağımsız değişken olarak atanmıştır. Her bir değişkene ilişkin analiz sonuçları ilgili başlık altında sunulmuştur.

3.2.1. Özerk İradenin Desteklenmesi Ölçeğinin Anne-Baba Formundan Alınan Puanlardaki Gruplar Arası Farklar

Katılımcıların anne ve babaları için doldurdıkları Özerk İradeyi Destekleme Ölçeği’nden aldıkları puan ortalamaları bağımlı değişken olarak atanmıştır. Cinsiyet 2 düzey (kadın, erkek) ve SED 4 düzey (Çok Düşük SED, Düşük SED, Orta SED, Yüksek SED) bağımsız değişken olarak atanarak MANOVA hesaplanmıştır. Analiz sonuçları cinsiyet temel etkisinin, SED temel etkisinin ve cinsiyet ile SED’in ortak etkisinin anlamlı olmadığını göstermiştir ($p > .05$). Özerk İradeyi Destekleme Anne ve Baba formlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3’te aktarılmıştır.

Tablo 3: ÖİDÖ Anne-Baba Puanlarının Cinsiyet ve SED’e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

			ÖİDÖ Anne		ÖİDÖ Baba	
SED	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Ort.	SS
Çok Düşük	Kadın	35	4.19	.63	3.88	.79
	Erkek	13	4.40	.58	4.11	.73
Düşük	Kadın	46	4.08	.69	4.13	.67

Orta	Erkek	20	3.90	.80	3.82	.79
	Kadın	51	4.18	.59	4.13	.70
Yüksek	Erkek	31	4.04	.73	3.85	.85
	Kadın	105	4.21	.65	3.98	.82
	Erkek	56	4.23	.57	3.99	.73

SED: Çok Düşük=0-5 yıl, Düşük=5-8 yıl, Orta=8-12 yıl, Yüksek=12 yıl ve üzeri eğitim

3.2.2. Bağlanmanın Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar

Cinsiyet ve SED'in bağımsız değişken olarak, katılımcıların Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II'nin (YİYE II) alt boyutları olan "Kaygı" ve "Kaçınma"dan aldıkları puan ortalamaları ise bağımlı değişken olarak atanmış ve 2X4 MANOVA hesaplanmıştır. Analiz sonuçları SED temel etkisinin ve Cinsiyet ile SED'in ortak etkisinin anlamlı olmadığını göstermiştir ($p>.05$). Öte yandan cinsiyet temel etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, **Wilks' λ** = 0.968; $F_{(2, 339)} = 5.52$, $p<.05$, $\eta^2=.03$. Buna göre cinsiyetin toplam değişimin %3'ünü açıkladığı görülmektedir. Cinsiyetin kaçınma ve kaygı boyut puanları üzerindeki temel etkisi incelenmiş ve kaçınma puanlarında cinsiyete bağlı anlamlı fark olduğu saptanmıştır, $F_{(1,340)}=10.98$, $p<.05$, $\eta^2=.03$. Kadınların kaçınma alt boyutundan aldıkları puanların (Ort.=3.05, SS=1.14) erkeklere (Ort.=2.72, SS=0.86) göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. YİYE II ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4: Kaygı ve Kaçınma Puanlarının Cinsiyet ve SED'e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SED	Cinsiyet	N	Kaygı		Kaçınma	
			Ort.	SS	Ort.	SS
Çok Düşük	Kadın	35	3.73	1.18	3.08	1.04
	Erkek	13	3.38	1.42	2.40	.82
Düşük	Kadın	46	3.77	1.17	3.00	1.11
	Erkek	20	3.53	1.20	2.64	.74

Orta	Kadın	51	3.76	1.09	3.37	1.06
	Erkek	31	3.56	1.13	2.72	.98
Yüksek	Kadın	105	3.56	1.10	2.92	1.21
	Erkek	56	3.70	1.16	2.83	.85

SED: Çok Düşük=0-5 yıl, Düşük=5-8 yıl, Orta=8-12 yıl, Yüksek=12 yıl ve üzeri eğitim

3.2.3. Psikolojik Kontrolün Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar

Cinsiyet ve SED'in bağımsız değişken olarak, katılımcıların Psikolojik Kontrol Ölçeğinin (PKÖ) alt boyutları olan "Saymazlık Anne/ Saymazlık Baba" ve "Psikolojik Kontrol Anne/ Psikolojik Kontrol Baba"dan aldıkları puan ortalamaları ise bağımlı değişken olarak atanmış ve 2X4 MANOVA hesaplanmıştır. Analiz sonuçları cinsiyet temel etkisinin, SED temel etkisinin ve cinsiyet ile SED'in ortak etkisinin anlamlı olmadığını göstermiştir ($p>.05$). PKÖ'nin alt boyut puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Anne ve Baba için Saymazlık ve Kontrol Puanlarının Cinsiyet ve SED'e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

			Kontrol				Saymazlık			
			Anne		Baba		Anne		Baba	
SED	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Çok Düşük	Kadın	35	1.98	.41	1.93	.57	1.51	.40	1.59	.46
	Erkek	13	1.86	.44	2.00	.50	1.38	.45	1.50	.62
Düşük	Kadın	46	1.98	.54	1.79	.56	1.61	.50	1.46	.45
	Erkek	20	1.97	.59	1.86	.68	1.58	.60	1.52	.62
Orta	Kadın	51	1.91	.59	1.80	.58	1.40	.40	1.40	.46
	Erkek	31	2.03	.47	2.09	.66	1.64	.52	1.65	.52
Yüksek	Kadın	105	1.94	.62	1.87	.63	1.54	.58	1.52	.49
	Erkek	56	1.86	.48	1.88	.62	1.52	.45	1.51	.54

SED: Çok Düşük=0-5 yıl, Düşük=5-8 yıl, Orta=8-12 yıl, Yüksek=12 yıl ve üzeri eğitim

3.2.4. Mükemmeliyetçiliğin Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar

Cinsiyet ve SED'in bağımsız değişken olarak, katılımcıların Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (F-ÇBMÖ) alt boyutları olan “uyumlu mükemmeliyetçilik, uyumsuz mükemmeliyetçilik ve kişilerarası mükemmeliyetçilikten” aldıkları puan ortalamaları ise bağımlı değişken olarak atanmış ve 2X4 MANOVA hesaplanmıştır. Analiz sonuçları cinsiyet temel etkisinin, SED temel etkisinin ve cinsiyet ile SED'in ortak etkisinin anlamlı olmadığını göstermiştir ($p>.05$). F-ÇBMÖ'nin alt boyut puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: F-ÇBMÖ Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet ve SED'e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

			Mükemmeliyetçilik					
			Uyumlu		Uyumsuz		Kişilerarası	
SED	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Çok Düşük	Kadın	35	3.56	.68	2.57	.76	2.42	.85
	Erkek	13	3.40	.58	2.44	.61	2.32	.67
Düşük	Kadın	46	3.47	.58	2.42	.80	2.25	.80
	Erkek	20	3.35	.93	2.62	.80	2.59	.81
Orta	Kadın	51	3.71	.71	2.73	.85	2.30	.72
	Erkek	31	3.47	.69	2.52	.83	2.55	.90
Yüksek	Kadın	105	3.63	.74	2.48	.82	2.17	.82
	Erkek	56	3.47	.70	2.55	.76	2.47	.88

SED: Çok Düşük=0-5 yıl, Düşük=5-8 yıl, Orta=8-12 yıl, Yüksek=12 yıl ve üzeri eğitim

3.2.5. Romantik İlişki Obsesif Kompulsif Belirtilerin Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar

Romantik İlişki Obsesif Kompulsif Belirtilerin alt boyutları olan Partnere Duyulan Sevgi, Partner Tarafından Sevilme ve İlişki Doğruluğu bağımlı değişken olarak, cinsiyet ve SED bağımsız değişken olarak atanmış ve 2X4 MANOVA

hesaplanmıştır. Analiz sonuçları SED temel etkisinin ve Cinsiyet ile SED'in ortak etkisinin anlamlı olmadığını göstermiştir ($p>.05$). Öte yandan cinsiyet temel etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, **Wilks' $\lambda = 0.977$; $F_{(3, 338)} = 2.69$, $p<.05$, $\eta^2=.02$** . Buna göre cinsiyetin toplam değişimin %2'sini açıkladığı görülmektedir. Cinsiyetin alt boyut puanları üzerindeki temel etkisi incelenmiş ve partner (eş) tarafından sevilme puanlarında cinsiyete bağlı anlamlı fark olduğu saptanmıştır, $F_{(1,340)}=4.60$, $p<.05$, $\eta^2=.013$. Kadınların sevilme alt boyutundan aldıkları puanların (Ort.=1.19, SS=1.02) erkeklere (Ort.=.96, SS=1.00) göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. RİOKÖ alt boyut puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: RİOKÖ Partenere Duyulan Sevgi, Partner Tarafından Sevilme ve İlişki Doğruluğu Puanlarının Cinsiyet ve SED'e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

			RİOKÖ					
			Sevgi		Sevilme		İ. Doğruluğu	
SED	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
Çok Düşük	Kadın	35	1.11	1.09	1.24	1.00	1.51	1.06
	Erkek	13	0.73	.71	0.79	1.25	1.15	1.14
Düşük	Kadın	46	0.88	1.07	1.21	1.14	1.34	1.06
	Erkek	20	0.99	.65	0.94	.95	1.33	.94
Orta	Kadın	51	1.00	1.08	1.32	1.13	1.54	1.07
	Erkek	31	1.23	1.10	1.06	1.00	1.32	.89
Yüksek	Kadın	105	0.88	.99	1.10	.92	1.47	1.04
	Erkek	56	0.84	.80	0.96	.97	1.18	.99

Sevgi= Partenere Duyulan Sevgi, Sevilme=Partner Tarafından Sevilme, İ. Doğruluğu= İlişki Doğruluğu

SED: Çok Düşük=0-5 yıl, Düşük=5-8 yıl, Orta=8-12 yıl, Yüksek=12 yıl ve üzeri eğitim

3.2.6. Romantik Eşe İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtilerin Alt Boyutlarındaki Gruplar Arası Farklar

Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtilerin alt boyutları olan ahlak, sosyallik, duygusal istikrar, mesleki yetkinlik, görünüş ve zeka puanları bağımlı değişken olarak, cinsiyet ve SED bağımsız değişken olarak atanmış ve 2X4 Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA) hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği'nin alt boyutları üzerinde SED'in anlamlı temel etkisi ya da cinsiyet ile SED'in ortak etkisinin bulunmadığı saptanmıştır. Diğer yandan cinsiyetin temel etkisinin bağımsız değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır, **Wilks' λ** =0.951; $F_{(6, 335)}=2.89$, $p<.05$, $\eta^2=.05$. Buna göre cinsiyetin toplam değişimin %5'ini açıkladığı görülmektedir. Cinsiyetin alt boyut puanları üzerindeki temel etkisi incelenmiş ve ahlak [$F_{(1, 340)}= 4.48$, $p<.05$, $\eta^2=.03$] ve mesleki yetkinlik [$F_{(1, 340)}=4.82$, $p<.05$, $\eta^2=.014$] alt puanlarında cinsiyete bağlı anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Kadınların ahlak alt boyutundan aldıkları puanların (Ort.=.85, SS=.98) erkeklere (Ort.=.64, SS=.83) göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde kadınların mesleki yetkinlik alt boyutundan aldıkları puanların (Ort.=1.14, SS=.99) erkeklere (Ort.=.88, SS=.88) göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. PİOKBÖ alt boyut puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: PİOKBÖ Ahlak, Sosyallik, Duygusal İstikrar, Mesleki Yetkinlik, Görünüş ve Zeka Puanlarının Cinsiyet ve SED'e Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

PİOKBÖ															
			Ahlak		Sosyallik		İstikrar		Yetkinlik		Görünüş		Zeka		
SED	Cinsiyet	N	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	
Çok Düşük	Kadın	35	.75	.88	.95	.87	.91	.91	1.12	1.06	.56	.66	.92	.92	
	Erkek	13	.17	.37	.75	.51	.96	.91	.71	.74	.37	.85	.67	.70	
Düşük	Kadın	46	.72	.91	.87	.60	1.02	.90	1.01	.77	.42	.79	.72	.81	
	Erkek	20	.79	.75	1.07	.69	.88	.71	.91	.74	.49	.59	.90	.78	
Orta	Kadın	51	1.13	1.05	1.19	.92	1.15	1.08	1.34	1.07	.59	.83	1.16	1.02	
	Erkek	31	.90	1.09	1.27	.97	1.10	.92	1.08	1.07	.68	.81	1.15	1.10	
Yüksek	Kadın	105	.81	.99	1.08	.91	1.04	1.05	1.10	1.00	.47	.72	.97	.93	
	Erkek	56	.56	.71	.92	.77	1.03	.92	.80	.84	.40	.57	.99	.89	

Ahlak= Partnerin Ahlakı, Sosyallik= Partnerin Sosyalliği, D.İst= Partnerin Duygusal İstikrarlılığı, Yetkinlik= Partnerin Mesleki Yetkinliği, Görünüş= Partnerin Görünüşü, Zeka= Partnerin Zekası

SED: Çok Düşük=0-5 yıl, Düşük=5-8 yıl, Orta=8-12 yıl, Yüksek=12 yıl ve üzeri eğitim

3.3. PİOKBÖ VE RİOKÖ DÜZEYİNİN PSİKOLOJİK KONTROL VE MÜKEMMELİYETÇİLİK AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Psikolojik kontrolün ve mükemmeliyetçiliğin eş odaklı ve romantik ilişkiye ilişkin obsesif kompulsif belirti düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği ‘Çok Yönlü Varyans Analizleri’ (MANOVA) ile incelenmiştir. Analizler boyunca PİOKBÖ ve RİOKÖ düşük ve yüksek belirti düzeyi olmak üzere 2 düzeyde bağımsız değişken olarak atanmıştır. Düzeyler belirlenirken PİOKBÖ ve RİOKÖ puanlarının z değerleri hesaplanmış ve 0’dan küçük değerler düşük, 0’dan büyük değerler yüksek düzey olarak belirlenmiştir. Psikolojik kontrolün ve mükemmeliyetçiliğin alt boyutları ise bağımlı değişken olarak atanmıştır.

3.3.1. Psikolojik Kontrolün Alt Boyutlarındaki PİOKBÖ ve RİOKÖ Grupları Arası Farklar

Psikolojik Kontrol Ölçeği (PKÖ)’nin alt boyutlarından alınan puanların bağımlı değişken olarak, PİOKBÖ ve RİOKÖ düzeyleri bağımsız değişken olarak atanmış ve 2X2 MANOVA hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Psikolojik Kontrol Ölçeğinin alt boyutları olan anne-baba kontrolü üzerinde PİOKBÖ [Wilks’ λ =0.968; $F_{(2, 348)}=5.68$, $p<.05$, $\eta^2=.03$] ve RİOKÖ [Wilks’ λ =0.975; $F_{(2, 348)}=4.40$, $p<.05$, $\eta^2=.03$] düzeyinin temel etkilerinin anlamlı olduğu görülmüştür. Aynı zamanda PİOKBÖ ve RİOKÖ’nün ortak etkisinin de istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır, Wilks’ λ =0.981; $F_{(2, 348)}=3.43$, $p<.05$, $\eta^2=.02$. Buna göre PİOKBÖ’nün toplam değişimin %3’ünü, RİOKÖ’nün de toplam değişimin %3’ünü, PİOKBÖ ve RİOKÖ’nün ortak etkisinin toplam değişimin %2’sini açıkladığı görülmektedir.

PİOKBÖ’nün anne-baba psikolojik kontrol alt boyut puanları üzerindeki temel etkisi incelenmiş ve anne psikolojik kontrolü [$F_{(1, 349)}=10.06$, $p<.05$, $\eta^2=.03$], baba

psikolojik kontrolü [$F_{(1, 349)}=6.78, p<.05, \eta^2=.02$] puanlarında eş odaklı obsesif kompulsif belirti düzeyine bağlı anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

PİOKBÖ düzeyinin psikolojik kontrol alt boyut puanları üzerindeki etkisi izleyen varyans analizleriyle değerlendirilmiştir. Sonuçlar, annenin psikolojik kontrol puanı değerlendirildiğinde yüksek düzey eşe ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcıların (Ort.=2.13, SS=.61) düşük düzey PİOKBÖ grubundakilere (Ort.=1.83, SS=.47) göre daha fazla annelerinden psikolojik kontrol algıladıklarını göstermiştir. Babanın psikolojik kontrol puanı için de benzer bir sonuç olduğu görülmüştür. Buna göre yüksek düzey eşe ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcılar (Ort.=2.09, SS=.70) düşük düzey PİOKBÖ grubundaki katılımcılara (Ort.=1.77, SS=.53) göre daha fazla babalarından psikolojik kontrol algıladıklarını belirtmişlerdir.

RİOKÖ'nün anne-baba psikolojik kontrol alt boyut puanları üzerindeki temel etkisi incelenmiş ve anne psikolojik kontrolü [$F_{(1, 349)}=4.27, p<.05, \eta^2=.01$], baba psikolojik kontrolü [$F_{(1, 349)}=8.34, p<.05, \eta^2=.02$] puanlarında romantik ilişkiye ilişkin obsesif kompulsif belirti düzeyine bağlı anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Yapılan ileri analizler sonucunda annenin psikolojik kontrol puanı için RİOKÖ grupları arasında yapılan karşılaştırmalarda yüksek düzey romantik ilişkiye ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcıların (Ort.=2.09, SS=.59) düşük düzey RİOKÖ grubundakilere (Ort.=1.84, SS=.49) göre daha fazla annelerinden psikolojik kontrol algıladıkları görülmüştür. Babanın psikolojik kontrol puanı için RİOKÖ grupları arasında da da benzer bir sonuç gözlenmiştir. Buna göre yüksek düzey romantik ilişkiye ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcılar (Ort.=2.08, SS=.66) düşük düzey RİOKÖ grubundaki katılımcılara (Ort.=1.76, SS=.56) göre daha fazla babalarından psikolojik kontrol algıladıklarını belirtmişlerdir.

PİOKBÖ ve RİOKÖ'nün ortak etkisinin anne-baba psikolojik kontrol alt boyut puanları üzerindeki etkisi incelenmiş ve sadece anne psikolojik kontrolü puanlarında anlamlı fark olduğu saptanmıştır, $F_{(1, 349)}=6.49, p<.05, \eta^2=.02$.

Yapılan analiz sonucunda Psikolojik Kontrol Ölçeği'nin alt boyutları olan anne-baba saymazlığı üzerinde PİOKBÖ [**Wilks'** $\lambda=0.964$; $F_{(2, 348)}=6.43, p<.05, \eta^2=.04$.] ve

RİOKÖ [Wilks' $\lambda=0.978$; $F_{(2, 348)}=3.84$, $p<.05$, $\eta^2=.02$] düzeyinin temel etkilerinin anlamlı olduğu görülmüştür. PİOKBÖ ve RİOKÖ'nün ortak etkisinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>.05$). Buna göre PİOKBÖ'nün toplam değişimin %4'ünü, RİOKÖ'nün de toplam değişimin %2'sini açıkladığı görülmektedir.

PİOKBÖ'nün anne-baba saymazlığı alt boyut puanları üzerindeki temel etkisi incelenmiş ve anne saymazlığı [$F_{(1, 349)}=12.71$, $p<.05$, $\eta^2=.04$], baba saymazlığı [$F_{(1, 349)}=5.82$, $p<.05$, $\eta^2=.02$] puanlarında eşe ilişkin obsesif kompulsif belirti düzeyine bağlı anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Yapılan ileri analizler sonucunda annenin saymazlık puanı için PİOKBÖ grupları arasında yapılan karşılaştırmada yüksek düzey eşe ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcıların (Ort.=1.72, SS=.63) düşük düzey PİOKBÖ grubundakilere (Ort.=1.42, SS=.38) göre daha fazla annelerinden saymazlık algıladıkları görülmüştür. Babanın saymazlık puanı için de benzer bir sonuç olduğu görülmüştür. Yüksek düzey eşe ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcılar (Ort.=1.67, SS=.59) düşük düzey PİOKBÖ grubundaki katılımcılara (Ort.=1.41, SS=.42) göre daha fazla babalarından saymazlık algıladıklarını belirtmişlerdir.

RİOKÖ'nün anne-baba saymazlık alt boyut puanları üzerindeki temel etkisi incelenmiş ve anne saymazlığı [$F_{(1, 349)}=4.14$, $p<.05$, $\eta^2=.01$], baba saymazlığı [$F_{(1, 349)}=7.37$, $p<.05$, $\eta^2=.02$] puanlarında romantik ilişkiye ilişkin obsesif kompulsif belirti düzeyine bağlı anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Yapılan ileri analizler, yüksek düzey romantik ilişkiye ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcıların (Ort.=1.68, SS=.58) düşük düzey RİOKÖ grubundakilere (Ort.=1.43, SS=.43) göre daha fazla annelerinden saymazlık algıladıklarını göstermiştir. Benzer şekilde yüksek düzey romantik ilişkiye ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcılar (Ort.=1.67, SS=.58) düşük düzey RİOKÖ grubundaki katılımcılara (Ort.=1.41, SS=.42) göre daha fazla babalarından saymazlık algıladıklarını belirtmişlerdir. PKÖ alt boyut puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. PKÖ Alt Boyut Puanlarının PİOKBÖ ve RİOKÖ Düzeyine Göre Ortalama ve Standart Sapma Puanları

			Kontrol				Saymazlık				
			Anne		Baba		Anne		Baba		
			N	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
PİOKBÖ	Düşük	212	1.83	.47	1.77	.53	1.42	.38	1.42	.42	
	Yüksek	141	2.13	.61	2.09	.70	1.72	.63	1.67	.59	
RİOKÖ	Düşük	203	1.84	.49	1.76	.56	1.43	.43	1.41	.42	
	Yüksek	150	2.09	.59	2.08	.66	1.68	.58	1.67	.58	

3.3.2. Mükemmeliyetçiliğin Alt Boyutlarındaki PİOKBÖ ve RİOKÖ Grupları Arası Farklar

Katılımcıların Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin alt boyutları olan uyumlu, uyumsuz ve kişilerarası mükemmeliyetçilik puanlarının bağımlı değişken olarak, PİOKBÖ ve RİOKÖ düzeyleri bağımsız değişken olarak atanmış ve 2X2 MANOVA hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda mükemmeliyetçilik üzerinde PİOKBÖ [Wilks' $\lambda=0.918$; $F_{(3, 347)}=10.31$, $p<.05$, $\eta^2=.08$.] ve RİOKÖ [Wilks' $\lambda=0.959$; $F_{(3, 347)}=4.99$, $p<.05$, $\eta^2=.04$]'nın istatistiksel olarak anlamlı temel etkisinin olduğu görülmüştür. Fakat analizler PİOKBÖ ve RİOKÖ'nün ortak etkisinin anlamlı olmadığını göstermiştir ($p>.05$). Buna göre PİOKBÖ'nün toplam değişimin %8'ini, RİOKÖ'nün toplam değişimin %4'ünü açıkladığı görülmüştür.

PİOKBÖ'nün mükemmeliyetçilik alt boyut puanları üzerindeki temel etkisi incelenmiş ve uyumsuz mükemmeliyetçilik [$F_{(1, 349)}=25.64$, $p<.05$, $\eta^2=.07$], kişilerarası mükemmeliyetçilik [$F_{(1, 349)}=14.90$, $p<.05$, $\eta^2=.04$] ve uyumlu mükemmeliyetçilik [$F_{(1, 349)}=5.06$, $p<.05$, $\eta^2=.01$] puanlarında eşe ilişkin obsesif kompulsif belirti düzeyine bağlı anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

PİOKBÖ düzeyinin mükemmeliyetçilik alt boyut puanları üzerindeki etkisi izleyen varyans analizleriyle değerlendirilmiştir. Buna göre yüksek düzey eşe ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcılar (Ort.=2.95, SS=.75) düşük düzey PİOKBÖ grubundakilere (Ort.=2.28, SS=.72) göre daha fazla uyumsuz mükemmeliyetçiliğe sahip olduklarını belirtmişlerdir. Diğer yandan kişilerarası mükemmeliyetçilik puanı için PİOKBÖ grupları arasında yapılan karşılaştırmalarda da grupların anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Buna göre yüksek düzey eşe ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcılar (Ort.=2.64, SS=.87) düşük düzey PİOKBÖ grubundaki katılımcılara (Ort.=2.15, SS=.73) göre daha fazla kişilerarası mükemmeliyetçiliğe sahip olduklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde uyumlu mükemmeliyetçilik puanı için PİOKBÖ grupları arasında yapılan karşılaştırmalarda da grupların anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Buna göre yüksek düzey eşe ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcılar (Ort.=3.69, SS=.68) düşük düzey PİOKBÖ grubundaki katılımcılara (Ort.=3.46, SS=.72) göre daha fazla uyumlu mükemmeliyetçiliğe sahip olduklarını belirtmişlerdir.

RİOKÖ'nün mükemmeliyetçilik alt boyut puanları üzerindeki temel etkisi incelenmiş ve sadece uyumsuz mükemmeliyetçilik [$F_{(1, 349)}=14.24, p<.05, \eta^2=.04$], puanlarında romantik ilişkiye ilişkin obsesif kompulsif belirti düzeyine bağlı anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Buna göre yüksek düzey romantik ilişkiye ilişkin obsesif kompulsif belirti grubundaki katılımcılar (Ort.=2.90, SS=.75) düşük düzey RİOKÖ grubundakilere (Ort.=2.29, SS=.74) göre daha fazla uyumsuz mükemmeliyetçiliğe sahip olduklarını belirtmişlerdir. F-ÇBMÖ alt boyut puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. F-ÇBMÖ Alt Boyut Puanlarının PİOKBÖ ve RİOKÖ Düzeyine Göre Ortalama ve Standart Sapma Puanları

		Mükemmeliyetçilik						
		Uyumlu			Uyumsuz		Kişilerarası	
		N	Ort.	SS	Ort.	SS	Ort.	SS
PiOKBÖ	Düşük	212	3.46	.72	2.28	.72	2.15	.73
	Yüksek	141	3.69	.68	2.95	.75	2.64	.87

	Düşük	203	3.49	.69	2.29	.74	2.18	.79
RİOKÖ	Yüksek	150	3.64	.74	2.90	.75	2.56	.82

3.4. MODEL ANALİZİ SONUÇLARI

Eşe ilişkin ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtilere yönelik önerilen gelişimsel model iki farklı model üzerinden sınanmıştır. Önerilen modelin iyi uyum gösterdiği fakat bağlanmanın ‘psikolojik kontrolü’ baskıladığı ve etkisinin tam olarak görülmesini engellediği görülmüştür. Bunun sebebinin bağlanma ölçeği olarak kullanılan YİYE II’nin romantik ilişkiye dair bağlanmayı ele alması olduğu düşünülmektedir. Sonuç değişkenlerinin de romantik eş ve romantik ilişkiye dair temalardan oluşması sebebiyle bağlanmanın diğer değişkenleri baskılama ihtimalinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu sebeplerle bağlanmanın yer almadığı ikinci bir model ile “psikolojik kontrolün” etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada önerilen gelişimsel model AMOS 20 programıyla sınanmıştır. Önerilen model ile verinin uyumu RMSEA (Root- Mean-Square Error of Approximation; Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü) ve CFI (Comparative Fit Indices; Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) ile değerlendirilmiştir. Genel model uyumunu değerlendirmek için χ^2 (Chi-Square Goodness of Fit; Ki-Kare Uyum Testi) testinin serbestlik derecesine duyarlı olması nedeniyle χ^2/sd oranı ölçütü de dikkate alınmıştır. χ^2 ’nin anlamlı olmaması ve χ^2/sd oranının 3’ten küçük olması genel iyi uyum olarak değerlendirilmiştir. Ek olarak CFI için .95 ve üstü, RMSEA için .08 ve altı kabul edilebilir uyum indeksleri olarak belirlenmiştir (Hu ve Bentler, 1999; Sümer, 2000). Modelde bağlanma kaygı ve kaçınma olarak, psikolojik kontrol anne saymazlığı, baba saymazlığı, anne kontrolü ve baba kontrolü olarak yer almıştır. Mükemmeliyetçilik boyutu ise sadece uyumsuz mükemmeliyetçiliğin modele anlamlı katkı yapması sebebiyle bu alt boyut üzerinden modelde yerini almıştır. Özerklik desteği de modelde yer bulamaması sebebiyle analizlere dahil edilmemiştir.

Geliştirilen model ile ilgili analizler, romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif inançlar ve partnerine ilişkin obsesif kompulsif inançlar olmak üzere 2 gizil değişken ve bu gizil değişkenlerin 9 alt boyutu üzerinden yürütülmüştür. Önerilen modelin test edilmesi amacıyla Yol Analizi yapılmıştır. Takip eden bölümde, bağlanmanın dahil edildiği ve bağlanmanın dahil edilmediği iki modelin analizinin sonuçlarına yer verilmiştir.

3.4.1. Bağlanma Temelli Gelişimsel Model Analizinin Sonuçları

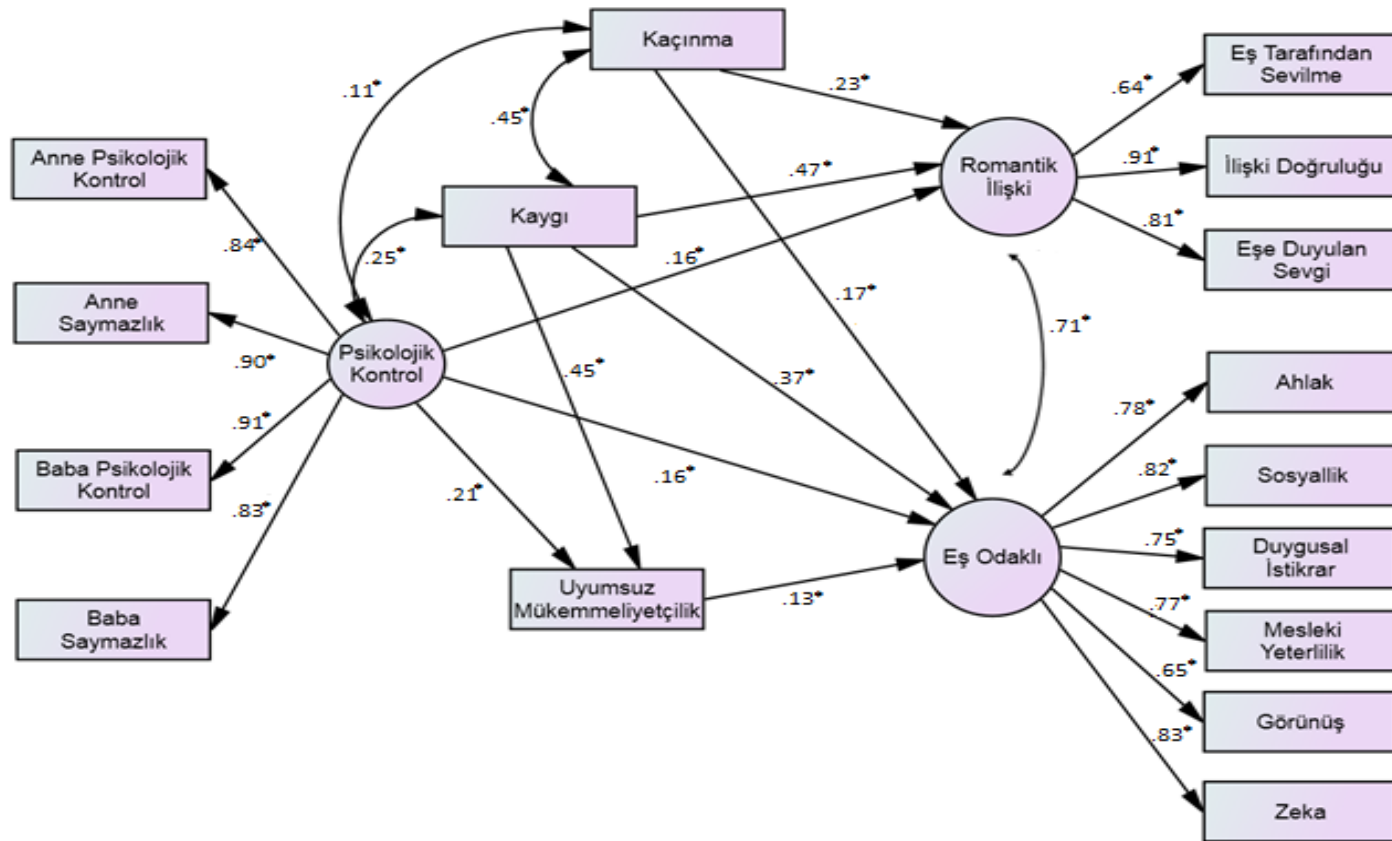
Analiz sonuçları geliştirilen ölçüm modelinin veri ile uyduğu ve iyi uyum gösterdiğini belirtmiştir [χ^2 (89, N=353)=305.94, $p=.000$, $\chi^2/sd=3.44$, RMSEA=.083, CFI=.939]. Değişiklik indeksinin önerdiği bazı değişiklikler modeli güçlendirmek amacıyla yapılmıştır. Önerilen değişiklikler göz önüne alındığında romantik ilişki odaklı ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerin hataları arasında yol eklenerek model iyileştirilmeye çalışılmıştır.

Değişiklikler sonucunda model tekrar analiz edilmiş ve analizin sonuçları, modelin veri iyi uyum gösterdiğini ortaya koymuştur [χ^2 (81, N=353)=169.8, $p=.000$, $\chi^2/sd=2.10$, RMSEA=.056, CFI=.975], (Şekil 2). Regresyon ağırlıkları Tablo 11’de aktarılmıştır.

Tablo 11. Önerilen Gelişimsel Modele İlişkin Yolların Regresyon Ağırlıkları (Model1)

Yollar			Değer	p
Uyumsuz mük.	←	Psikolojik kontrol	.212	***
Bağlanma kaygısı	←	Uyumsuz mük.	.455	***
Romantik ilişki OK	←	Psikolojik kontrol	.158	***
Eş odaklı OK	←	Psikolojik kontrol	.159	***
Eş odaklı OK	←	Uyumsuz mük.	.132	.002
Romantik ilişki OK	←	Bağlanma kaçınması	.228	***
Eş odaklı OK	←	Bağlanma kaçınması	.168	***
Romantik ilişki OK	←	Bağlanma kaygısı	.471	***
Eş odaklı OK	←	Bağlanma kaygısı	.370	***
Zeka	←	Eş odaklı OK	.833	***
Görünüş	←	Eş odaklı OK	.651	***
Yetkinlik	←	Eş odaklı OK	.774	***
Duygusal istikrar	←	Eş odaklı OK	.754	***
Sosyallik	←	Eş odaklı OK	.818	***
Ahlak	←	Eş odaklı OK	.784	***
İlişki doğruluğu	←	Romantik ilişki OK	.911	***
Sevilme	←	Romantik ilişki OK	.637	***
Sevgi	←	Romantik ilişki OK	.808	***
Baba Ebeveyn Say.	←	Psikolojik kontrol	.831	***
Baba Psikolojik K.	←	Psikolojik kontrol	.908	***
Anne Ebeveyn Say.	←	Psikolojik kontrol	.903	***
Anne Psikolojik K.	←	Psikolojik kontrol	.837	***

*** p<.001

Şekil 2. Model 1 için standartlaştırılmış katsayılar. Örtük değişkenler elipslerle, gözlenen değişkenler dörtgenlerle gösterilmiştir.

* $p < .05$

Yapısal korelasyonlar incelendiğinde psikolojik kontrolün uyumsuz mükemmeliyetçiliği ($\beta=.21$, $p<.001$) pozitif yönde yordamakta ve uyumsuz mükemmeliyetçilik de eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerle ($\beta=.13$, $p<.001$) pozitif yönde yordamaktadır. Bağlanma kaygısı; uyumsuz mükemmeliyetçilik ($\beta=.45$, $p<.001$), eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler ($\beta=.37$, $p<.001$) ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri ($\beta=.47$, $p<.001$) pozitif yönde yordamaktadır. Ayrıca bağlanma kaçınması da eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler ($\beta=.17$, $p<.001$) ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri ($\beta=.23$, $p<.001$) pozitif yönde yordamaktadır. Ek olarak, psikolojik kontrol eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler ($\beta=.16$, $p<.001$) ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri ($\beta=.16$, $p<.001$) pozitif yönde yordamaktadır.

Model incelendiğinde, psikolojik kontrolün eş odaklı obsesif kompulsif belirtileri uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla dolaylı olarak, romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri doğrudan yordadığı görülmektedir. Öte yandan bağlanma kaygısının eş odaklı obsesif kompulsif belirtileri hem uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla dolaylı olarak yordadığı hem de doğrudan yordadığı görülmektedir. Bağlanma kaygısının ve bağlanma kaçınmasının romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri doğrudan yordadığı görülmektedir.

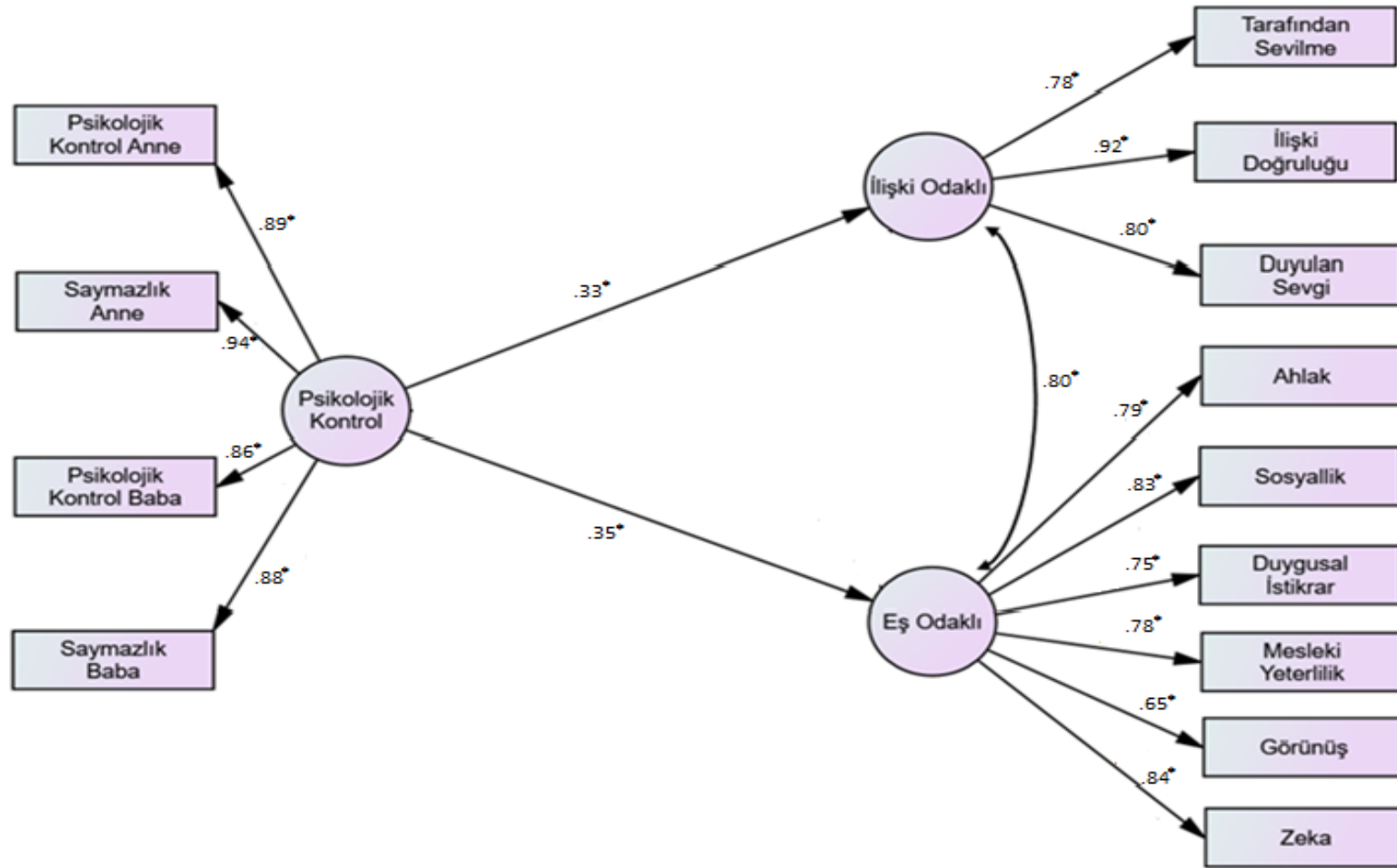
3.4.2. Psikolojik Kontrol Temelli Model Analizinin Sonuçları

İlk aşamada Saymazlık ve Psikolojik Kontrolün Eş ve İlişki odaklı belirtiler üzerindeki doğrudan etkisinin test edildiği tam bir örtük model oluşturulmuştur. Yapılan analizin sonuçları, modelin veri iyi uyum gösterdiğini ortaya koymuştur [χ^2 (50, N=353)=87.1, $p=.001$, $\chi^2/sd=1.74$, RMSEA=.046, CFI = .988], (Şekil 4). Regresyon ağırlıkları Tablo 12’de aktarılmıştır.

Tablo 12. Önerilen Gelişimsel Modele İlişkin Yolların Regresyon Ağırlıkları (Model 2.1)

Yollar			Değer	p
Romantik ilişki OK	←	Psikolojik kontrol	.331	***
Eş odaklı OK	←	Psikolojik kontrol	.346	***
Zeka	←	Eş odaklı OK	.838	***
Görünüş	←	Eş odaklı OK	.654	***
Yetkinlik	←	Eş odaklı OK	.782	***
Duygusal istikrar	←	Eş odaklı OK	.754	***
Sosyallik	←	Eş odaklı OK	.826	***
Ahlak	←	Eş odaklı OK	.789	***
İlişki doğruluğu	←	Romantik ilişki OK	.921	***
Sevilme	←	Romantik ilişki OK	.784	***
Sevgi	←	Romantik ilişki OK	.804	***
Baba Ebeveyn Say.	←	Psikolojik kontrol	.879	***
Baba Psikolojik K.	←	Psikolojik kontrol	.860	***
Anne Ebeveyn Say.	←	Psikolojik kontrol	.938	***
Anne Psikolojik K.	←	Psikolojik kontrol	.890	***

*** p<.001

Şekil 3. Model 2.1 için standartlaştırılmış katsayılar. Örtük değişkenler elipslerle, gözlenen değişkenler dörtgenlerle gösterilmiştir.

* $p < .05$

İzleyen aşamada uyumsuz mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin Psikolojik Kontrol Modeli'nde aracı değişken olarak yer aldığı daha gelişmiş bir model oluşturularak test edilmiştir. Analiz sonuçları geliştirilen ölçüm modelinin veri ile uyduğu ve iyi uyum gösterdiğini belirtmiştir [χ^2 (67, N=353)=157.6, p =.000, χ^2/sd =2.35, RMSEA=.062, CFI=.971]. Önerilen bazı değişiklikler modeli güçlendirmek amacıyla yapılmıştır. Bu değişiklikler göz önüne alındığında romantik ilişki odaklı ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerin hataları arasında yol eklenerek model iyileştirilmeye çalışılmıştır. Yapılan değişikliklerin ardından yapılan analizin sonuçları, modelin veri iyi uyum gösterdiğini ortaya koymuştur [χ^2 (60, N=353)=94.01, p =.000, χ^2/sd =1.57, RMSEA=.040, CFI=.989], (Şekil 3.). Regresyon ağırlıkları Tablo 13'te aktarılmıştır.

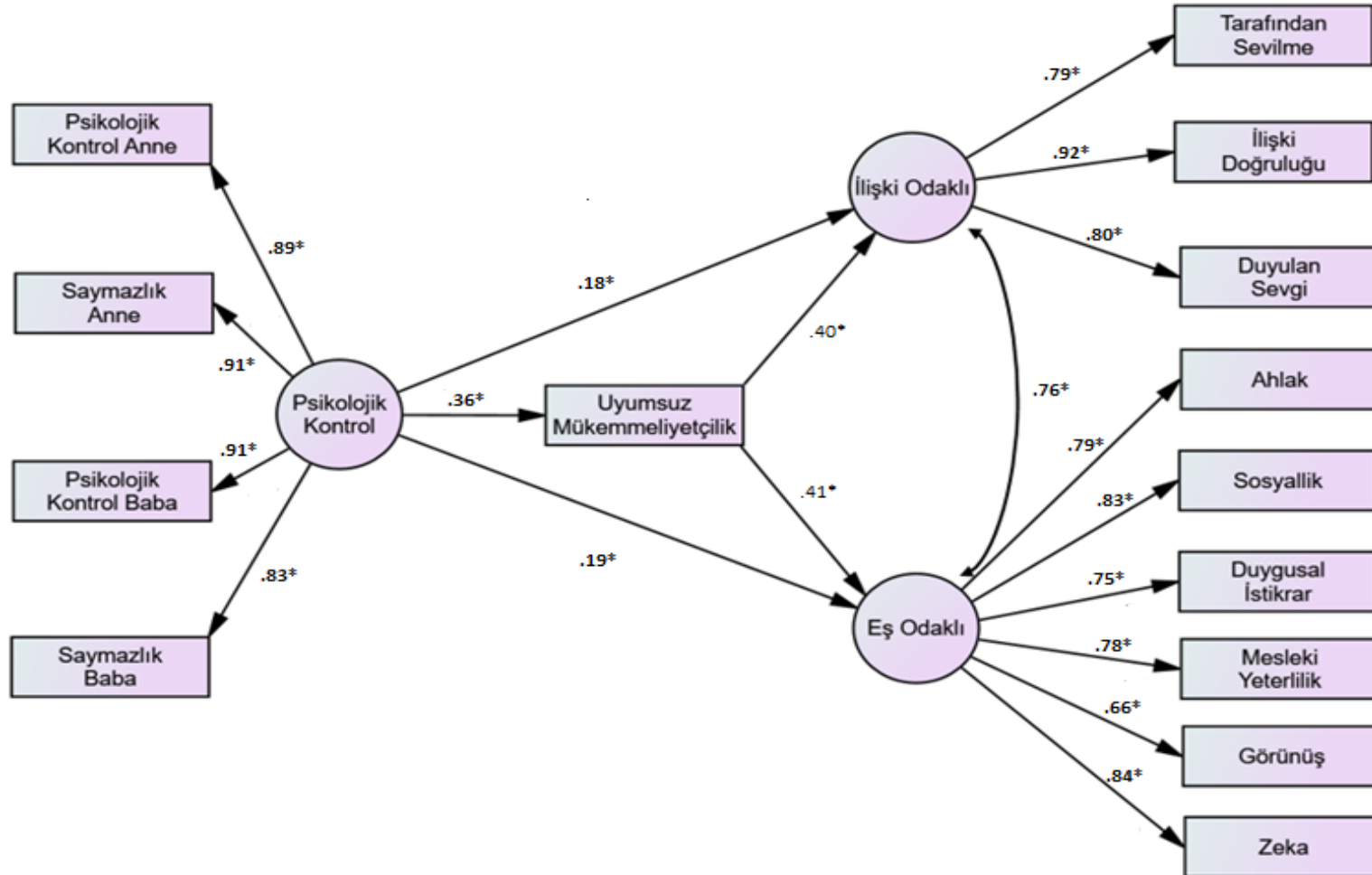
Yapısal korelasyonlar incelendiğinde psikolojik kontrolün uyumsuz mükemmeliyetçiliği (β =.36, p <.001) pozitif yönde yordadığı ve uyumsuz mükemmeliyetçiliğin de eş odaklı obsesif kompulsif belirtileri (β =.41, p <.001) ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri (β =.40, p <.001) pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Ek olarak, psikolojik kontrol eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler (β =.19, p <.001) ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri (β =.18, p <.001) pozitif yönde yordamaktadır. Sonuç değişkenlerine giden yolların uyumsuz mükemmeliyetçilik değişkeni modelde mevcut değil iken daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum uyumsuz mükemmeliyetçiliğin Psikolojik Kontrol Modeli'nde aracı olduğunun bir göstergesi olduğu biçiminde yorumlanmıştır.

Model incelendiğinde, bağlanmanın baskılayıcı etkisinin ortadan kalktığı ve psikolojik kontrolün eş odaklı obsesif kompulsif belirtileri ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla dolaylı olarak yordadığı görülmektedir. Diğer yandan psikolojik kontrolün eş odaklı obsesif kompulsif belirtileri ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri doğrudan yordadığı görülmektedir.

Tablo 13. Önerilen Gelişimsel Modele İlişkin Yolların Regresyon Ağırlıkları (Model 2)

Yollar			Değer	p
Uyumsuz mük.	←	Psikolojik kontrol	.364	***
Romantik ilişki OK	←	Psikolojik kontrol	.182	***
Eş odaklı OK	←	Psikolojik kontrol	.194	***
Eş odaklı OK	←	Uyumsuz mük.	.407	***
Romantik ilişki OK	←	Uyumsuz mük.	.397	***
Zeka	←	Eş odaklı OK	.839	***
Görünüş	←	Eş odaklı OK	.656	***
Yetkinlik	←	Eş odaklı OK	.783	***
Duygusal istikrar	←	Eş odaklı OK	.753	***
Sosyallik	←	Eş odaklı OK	.828	***
Ahlak	←	Eş odaklı OK	.790	***
İlişki doğruluğu	←	Romantik ilişki OK	.925	***
Sevilme	←	Romantik ilişki OK	.786	***
Sevgi	←	Romantik ilişki OK	.802	***
Baba Ebeveyn Say.	←	Psikolojik kontrol	.833	***
Baba Psikolojik K.	←	Psikolojik kontrol	.907	***
Anne Ebeveyn Say.	←	Psikolojik kontrol	.913	***
Anne Psikolojik K.	←	Psikolojik kontrol	.891	***

*** p<.001

Şekil 4. Model 2 için standartlaştırılmış katsayılar. Örtük değişkenler elipslerle, gözlenen değişkenler dörtgenlerle gösterilmiştir.

* $p < .05$

BÖLÜM 4

TARTIŞMA

Alanyazında obsesif ve kompulsif belirtilerin ortaya çıkışında gelişimsel etkenlerin önemine sıklıkla vurgu yapılmıştır. Soğuk ve mesafeli ya da özerkliği ketleyen baskıcı aile tutumlarının obsesif kompulsif belirtilerin ortaya çıkışıyla ilişkili ailesel etkenler olduğu kabul görmektedir. Ek olarak, obsesif kompulsif dünya algısı ve davranış eğilimleriyle yakından ilişkili olabilecek bir diğer gelişimsel aracının da mükemmeliyetçi kişilik eğilimleri olduğu kabul edilmektedir. Bu tez çalışması kapsamında bağlanma biçimleri, özerklik desteği ve psikolojik kontrol gelişimsel belirleyiciler olarak alınmış ve mükemmeliyetçilik bağlantısıyla romantik ilişki temalı ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtileri yordayan gelişimsel bir modelin incelenmesi amaçlanmıştır. Tartışma bölümünde, bulgular bölümünde aktarılan analiz sonuçları ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmaya çalışılmıştır. İlk olarak çalışmada yer alan değişkenler arasında gözlenen ilişkiler yorumlanmıştır. Daha sonra cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzeyin katılımcıların ölçek puanları üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Ardından romantik ilişki ve eş odaklı obsesyon ve kompulsiyon düzeylerine göre psikolojik kontrol ve mükemmeliyetçiliğin nasıl örüntüler oluşturdukları tartışılacaktır. Son olarak ise araştırma kapsamında oluşturulan iki gelişimsel modele ilişkin bulgular ele alınmıştır. Mevcut çalışmanın önemi, çalışmanın sınırlılıkları, çalışmanın klinik doğrular, gelecek çalışmalara öneriler ve sonuç bölümüne yer verilmiştir.

4.1.ARAŞTIRMADA YER ALAN DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yapılan korelasyon analizi sonucunda araştırmada yer alan değişkenler ve bunların alt boyutları arasında çeşitli ilişkilerin olduğu görülmüştür (Tablo 2). Bu kısımda değişkenler arasındaki mevcut korelasyonlardan görece daha göze çarpan ilişkiler değerlendirilecektir.

Romantik ilişki ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtiler üzerinde yeni yeni çalışılmaya başlanmış bir tema olması dolayısıyla özerklik, psikolojik kontrol ve mükemmeliyetçilik ile herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle elde edilen bulgular bu çalışma çerçevesinde tartışılmıştır. Elde edilen bulgularda hem anne hem de baba tarafından sağlanan özerk iradeyi geliştirmeye yönelik desteğin patolojiyle ilişkili olabilecek tüm değişkenlerle ters yönde ve anlamlı ilişkilere sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu özerk iradeye verilen desteğin psikolojik sağlamlılık açısından koruyucu bir etken oluşturabileceğine işaret etmektedir. Bir diğer önemli tespit de ebeveynlerin özerk iradeyi destekleme eğilimleriyle romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler arasında görece daha zayıf ilişkilerin gözlenmesidir. Bu bulgu çerçevesinde özerk irade desteğinin oluşturulmak istenen gelişimsel modele katkısının kısıtlı olabileceği düşünülmüştür. Öte yandan, ebeveynlerin psikolojik kontrolleri ve saymazlıkları ile ilişki ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtiler arasında pozitif yönde orta dereceli ilişkiler belirlenmiştir. Bulgular tüm alt boyutların aynı yönde ve görece eşit büyüklükte ilişki katsayılarına sahip olduğuna işaret etmiştir. Bu bulgular modelin geliştirilmesi esnasındaki beklentilerle paralellik göstermektedir. Bu nedenle Psikolojik Kontrol ve Saymazlığın iyi birer yordayıcı olabileceği düşünülmüştür. Kendine Belirleme Kuramı düşünüldüğünde bireylerin kendini gerçekleştirme için gerekli önemli psikolojik ihtiyaçlardan biri olan özerklik desteğinin bireyin iyilik halinin devamı için ne kadar kritik öneme sahip olduğu gözlenen ilişkilerde de görülmüştür.

Bireyin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde ebeveynleriyle olan ilişkisinin çocuğun gelişimi için önemi göz önüne alındığında özerklik desteğinin yanı sıra bağlanmanın da ele alınması gereken kritik bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Özerkliğin desteklenmesi ve güvenli bağlanma örüntüsünün varlığı ile birlikte bireylerin yetişkin ilişkilerinin sağlıklı olarak devamına katkı sağlayacaktır. Bu sebeple çalışmada ele alınan bir diğer gelişimsel yordayıcı katılımcıların bağlanma

örüntüleridir. Bağlanma örüntüleri psikolojik kontrol ve özerkliğe göre daha fazla çalışılmış bir değişkendir. Güvensiz bağlanma örüntüleri olan kaçınma ve kaygının psikopatolojik belirtilerin ortaya çıkışında önemli faktörler olduğu geçmiş çalışmalarda gösterilmiştir (Mikulincer ve Shaver, 2007, Doron et al., 2009). Bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutlarının olumsuz zihinsel temsillerin obsesif inançları tetikleyebileceği belirtilmiştir (Doron ve ark., 2009). Romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerin de obsesif kompulsif bozukluğun çeşitli temalarından biri olduğu düşünülecek olursa alanyazında belirtilen bağlanma ve OKB arasındaki bu ilişkilerin romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler için de benzer sonuçlar doğurabileceği düşünülmüştür. Analiz sonuçları bağlanma örüntülerinin modele katıldığı takdirde gerçekten en güçlü yordayıcı olabileceğine işaret etmiştir. Romantik İlişki Obsesif Kompulsif Belirtiler düşünüldüğünde kaygılı bağlanmanın çok daha baskın bir örüntü oluşturduğu izlenimi edinilmiştir. Doron ve arkadaşları (2012a) tarafından yapılan çalışma sonuçları ile tutarlı sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışma sonucuna göre kaygılı bağlanmanın romantik ilişki temalı obsesyonlarla ilişkili olduğu belirtilmiştir. Kaygılı bağlanan bireyler daha çok karşılaştıkları durumun olumsuz sonuçlarını abartma, ruminatif bir biçimde düşünme ve bağlanma figürü tarafından terk edilme korkuları gibi durumları yaşamaya daha yatkındırlar (Mikulincer ve Shaver, 2003). Bu gibi baş etme stratejilerinin kaygılı bağlanan bireyleri romantik ilişki temalı obsesyonları daha çok yaşamaya meyilli hale getirebileceği düşünülmektedir.

Eşe ilişkin belirtiler açısından ise bağlanma kaygısı yine ön plana çıksa da kaçınmanın ilişkisel payı da görece olarak kaygıya yaklaştığı gözlenmiştir. Önceki çalışmalarda da Doron ve arkadaşları (2012) kaçınmacı bağlanmanın daha çok eş odaklı obsesif düşüncelerle ilişkili olabileceğini, kaçınmacı bağlanan bireylerin benliklerine ilişkin atıf ve özellikleri diğer kişilere yansıtmaya yatkın olduklarını belirtmişlerdir. Bu yatkınlık kişinin eşine yönelik kusurlarla meşguliyetini arttırabilmektedir. Ancak mevcut çalışma sonuçları Doron ve arkadaşlarının (2012) çalışma bulgularıyla tutarlı bir sonuç vermemektedir. Doron ve arkadaşlarının (2012) elde ettiği sonuçlar eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler açısından kaygılı ve kaçınmacı bağlanma örüntülerinin yaklaşık olarak benzer ilişkiler göstermekle

birlikte kaçınmacı bağlanma örüntüsünün eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerle daha yüksek dereceli ilişkileri olduğunu göstermiştir.

Modelin oluşturulma evresinde göz önünde bulundurulmuş en önemli nokta gelişimsel yordayıcıların bir kişilik özelliği üzerinden, ki bu çalışmada mükemmeliyetçilik olarak belirlenmiştir, romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtilere yol açacağına vurgulanmış olmasıdır. Gelişimsel psikopatoloji alanyazını gözönünde bulundurulduğunda erken dönem yaşantılarının ancak aracı değişkenlerle etkilerini yetişkin hayatına taşıyabildikleri kabul edilmektedir. Bu çalışma bağlamında mükemmeliyetçi kişilik örüntülerinin bağlanma ve psikolojik kontrolün etkilerini yetişkin romantik ilişkilerine taşıdığı var sayılmıştır. Mükemmeliyetçilik ve bağlanma ile romantik ilişki ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtiler arasında da pozitif yönde, orta ve yüksek dereceli ilişkiler bulunduğu belirlenmiştir. Mükemmeliyetçilik ile romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler arasında pozitif ve orta-yüksek dereceli ilişkilerin olması beklendiği yönde bir bulgudur. Mükemmeliyetçiliğin uyumsuz mükemmeliyetçilik alt boyutu ile romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler arasında orta ve yüksek dereceli ilişkiler gözlenmiştir. Frost ve arkadaşlarının (1993) çalışma bulgularıyla tutarlı olan bu sonuç psikopatolojiyle uyumsuz mükemmeliyetçilik arasındaki önemli ilişkiyi bir kez daha göstermiştir.

Ebeveynlerin her ikisinin psikolojik kontrolü uyumsuz ve kişilerarası mükemmeliyetçilik ile pozitif yönde orta ve yüksek korelasyon göstermiştir. Benzer sonuçlar Sayıl ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında da elde edilmiştir. Ebeveynlerin her ikisinin psikolojik kontrolü kaygılı bağlanma ile pozitif ve orta dereceli ilişkiler gösterirken annenin psikolojik kontrolü ve kaçınmacı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Kaçınmacı bağlanma ve ebeveynlerin psikolojik kontrolü arasında ilişki olmaması düşünüldüğünde kaçınmacı bağlanan bireylerin bağlanma figürüyle ilişkisinde uzak ve temas etmekten kaçınan bir yaklaşımda olduğunun bilinmesi ebeveynin psikolojik kontrolünün de kaçınmacı bağlanan çocuklar tarafından görmezden gelinebileceğini akla getirmektedir. Kaygılı bağlanma ile uyumsuz mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde yüksek dereceli bir ilişki gözlemlenirken kişilerarası mükemmeliyetçilik ile pozitif yönde orta dereceli bir

ilişki gözlemlenmiştir. Diğer yandan kaçınmacı bağlanma ve uyumsuz mükemmeliyetçilik arasında pozitif bir ilişki söz konusudur. Yapılan bazı araştırmalar da bu bulguyu destekler niteliktedir; sonuçlar kaçınmacı bağlanmaya sahip olan bireylerin yüksek, gerçekçi olmayan ve katı mükemmellik standartlar belirlediklerini ve başkalarını ve kendilerini kusurları veya zayıflıkları olmadığına inandırmak adına diğerlerine olumsuz yüklemeler yaptıklarını göstermiştir (Mikulincer ve Horesh, 1999; Mikulincer ve Shaver, 2007).

Korelasyon analizleri elde edilen ilişkilerin varolan alan yazınla tutarlı olduğu ve bir model geliştirebilmek için uygun düzeyde olduğuna işaret etmiştir.

4.2. CİNSİYET VE SED'E İLİŞKİN SONUÇLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bağlanma, Psikolojik kontrol, Özerklik ve Romantik ilişkiye bağlı değişkenler söz konusu olduğunda cinsiyet rolleri ve kişinin sosyalleştiği ortamın birleşenleri (ebeveynlerin eğitim düzeyi gibi) büyük önem taşımaktadır. Cinsiyet ve SED'in bağımsız değişkenler olarak kullanıldığı analizler aracılığıyla bir yandan var olan örneklem daha geniş bir çerçevede tanımlanmaya çalışılmış ek olarak elde edilen sonuçların farklı cinsiyet ya da sosyalleşme ortamlarına ne ölçüde genellenebileceğine ilişkin bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır.

Çalışma bulguları incelendiğinde bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutunda katılımcıların cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye göre farklılaşmadığı görülmüştür. Diğer yandan cinsiyetin anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Alanyazın incelendiğinde yapılan bazı çalışmalarda yetişkinlikteki ilişkilerde bağlanma açısından herhangi bir cinsiyet farkı görülmemektedir (örn., Hazan ve Shaver, 1987; Levy ve Davis, 1988; Collins ve Read, 1990; Simpson, 1990; Shaver ve Brennan, 1992; Simpson ve Rholes, 1998). Öte yandan alanyazında bağlanma örüntülerinin cinsiyetler arasında farklılık gösterdiği de yapılan bazı çalışmalarda gösterilmiştir (örn., Bartholomew ve Horowitz, 1991; Schmitt, 2005; Jackson ve Kirkpatrick, 2007). Alanyazındaki çalışmalar değerlendirildiğinde bağlanma örüntülerinin

cinsiyete göre bir farklılık gösterip göstermediği nihai bir sonuca bağlanamamaktadır. Ayrıca yapılan bir çalışmada kaygılı bağlanmanın çocukluktaki yetersiz ebeveyn ilgisi ile romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtiler arasında aracı bir rol oynadığı da belirtilmiştir (Trak, 2016). Mevcut çalışmada bağlanmanın kaygı boyutunda cinsiyete göre bir fark bulunmamıştır. Diğer yandan bağlanmanın kaçınma boyutunda ise kadınların erkeklere göre daha fazla kaçınmacı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma bulguları psikolojik kontrolün alt boyutları olan anne-baba kontrolü ve anne-baba saymazlığı üzerinde cinsiyet ve SED'in anlamlı etkisinin bulunmadığını ortaya koymuştur. Bu bulgu Ayoğlu (2012)'nin çalışma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Alanyazındaki çalışmalardan bazıları incelendiğinde sonuçlar hem psikolojik kontrol üzerinde cinsiyetin bir farklılığa yol açtığı hem de cinsiyetin psikolojik kontrol üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı yönündedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Türk örnekleme yapılan bir çalışmada erkeklerin kızlara göre anne ve babalarından daha fazla psikolojik kontrol algıladıkları sonucuna ulaşıldığı görülmüştür (Kurt ve ark., 2013). Benzer şekilde Barber (1996)'ın çalışma sonuçları da erkeklerin annelerinden daha yüksek düzeyde psikolojik kontrol algıladığını göstermiştir. Shek (2005)'in araştırma sonuçları ise erkeklerin anne ve babalarından algıladıkları psikolojik kontrol açısından fark olmadığını göstermekle birlikte kızların annelerine kıyasla babalarından daha fazla psikolojik kontrol algıladığını göstermiştir. Öte yandan cinsiyet farkının anlamlı olmadığına yönelik çalışma bulguları da alanyazında mevcuttur (örn., Sayıl ve Kındap, 2010).

Bulgular incelendiğinde mükemmeliyetçiliğin alt boyutları olan uyumlu, uyumsuz ve kişilerarası mükemmeliyetçilik için cinsiyet ve SED temel etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde mükemmeliyetçiliğe ilişkin bazı bulgular cinsiyetler arası farkın olduğunu (örn., McCreary, Joiner, Schmidt ve Ialongo, 2004), bazı bulgular ise kadın ve erkekler arasında mükemmeliyetçilik bakımından farklılık bulunmadığını göstermiştir (örn., Kawamura, Hunt, Frost ve DiBartolo, 2001). Macsinga ve Dobrita (2010)'nın çalışma bulguları mükemmeliyetçiliğin altı boyutundan sadece hatalara dikkat boyutunda erkeklerin kadınlardan daha yüksek mükemmeliyetçilik düzeyine sahip olduğunu göstermiştir. Diğer alt boyutlar olan

kişisel standartlar, ebeveyn beklentisi, ebeveyn eleştirisi, davranışlardan şüphe boyutlarında cinsiyet farkı olmadığı belirtilmiştir.

Çalışma bulguları ebeveynlerin özerklik desteğinde cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye göre anlamlı bir farkın olmadığını göstermiştir. Alanyazın incelendiğinde cinsiyetler arası farkın söz konusu olduğu çalışmalar da mevcuttur (örn., Fousiani ve ark., 2014). Fousiani ve arkadaşlarının (2014) çalışma bulguları kızlarla karşılaştırıldığında erkeklerin babalarından daha fazla özerklik desteği algıladığını göstermiştir. Araştırmacılar bu sonucun stereotipik (geleneksel) çocuk yetiştirmede erkek çocukların daha özerk yetiştirilmesiyle ilişkisi olabileceğini düşünmektedir.

Bulgular, romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtilerin alt boyutları olan partnere duyulan sevgi, partner tarafından sevilme ve ilişki doğruluğu için SED'in anlamlı temel etkisi bulunmadığını göstermiştir. Diğer yandan cinsiyetin temel etkisinden söz edilebilmektedir. Buna göre partner tarafından sevilme alt boyutunda kadınların erkeklere göre daha fazla obsesif kompulsif belirti gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma bulguları incelendiğinde partnere ilişkin obsesif kompulsif belirtilerin alt boyutları olan ahlak, sosyallik, duygusal istikrar, mesleki yetkinlik, görünüş ve zeka için SED'in anlamlı temel etkisi bulunmadığı görülmüştür. Öte yandan cinsiyetin alt boyutlardan ahlak ve mesleki yetkinlikte anlamlı bir farka yol açtığı görülmüştür. Bulgular ışığında kadınların erkeklere göre hem ahlak hem de mesleki yetkinliğe ilişkin daha fazla obsesif kompulsif belirti gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Evrimsel açıdan bakıldığında bu bulgu daha anlamlı görünmektedir. Kadınların eş seçiminde maddi olarak daha güçlü erkekleri tercih ediyor olması mesleki yetkinlik ve maddi gelirin paralel olmasıyla ilişkili olabilir. Henüz üzerinde yeni çalışılmaya başlanmış bir tema olması dolayısıyla romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerin cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye ilişkin değişimine dair herhangi bir bulgu mevcut değildir.

4.3. ROMANTİK İLİŞKİ VE EŞ ODAKLI OBSESYON VE KOMPULSİYON DÜZEYİNE İLİŞKİN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde bireyin romantik ilişki ve eşe yönelik obsesif kompulsif belirti düzeyine göre psikolojik kontrol ve mükemmeliyetçilik örüntüleri incelenmiş ve bulgular tartışılmıştır. Araştırma bulguları psikolojik kontrolün alt boyutu olan ebeveyn saymazlığı ve psikolojik kontrol boyutlarında eş odaklı obsesyon düzeyine göre anlamlı bir değişim olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre annenin psikolojik kontrolü arttıkça bireyin eşe ilişkin obsesyon düzeyinin de arttığı görülmüştür. Babanın psikolojik kontrolü incelendiğinde ise yüksek eş odaklı obsesyon düzeyindeki bireylerin düşük eş odaklı obsesyon düzeyindeki bireylere göre daha fazla babalarından psikolojik kontrol algıladığı görülmüştür. Anne ve baba saymazlığı alt boyutlarında da benzer bir tablo görülmektedir. Hem anne hem de baba saymazlığı arttıkça bireylerin eş odaklı obsesif kompulsif belirti düzeyi artmaktadır. Benzer şekilde hem anne-babanın psikolojik kontrolü hem de anne-bababın saymazlık boyutunda romantik ilişki odaklı obsesyon düzeyine göre anlamlı değişimler söz konusudur. Bir başka ifadeyle, ebeveynlerin psikolojik kontrolü ve saymazlığı arttıkça bireyin ilişkisine yönelik obsesyon ve kompulsiyonları artmaktadır. Duygu ve düşünceleri geçersiz kılınan, psikolojik olarak kontrol algılayan bireylerin yetişkin romantik ilişkilerinde ilişkisine yönelik çeşitli obsesif düşünceler yaşaması olasıdır.

Ebeveynlerin psikolojik kontrolüne yönelik bu sonuçlar gelişimsel model oluşturulurkenki beklentilerle örtüşmektedir. Yapılan bir çalışmada ebeveynlerden algılanan psikolojik kontrolün obsesif düşünme üzerinde önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır (Ayoğlu, 2012). Bu bulgudan hareketle obsesif kompulsif bozukluğun yeni bir teması olan eş odaklı ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtilerin de ebeveynlerin psikolojik kontrolü tarafından yordanabileceği düşünülmüştür.

Bulgular incelendiğinde mükemmeliyetçiliğin alt boyutu olan uyumlu, uyumsuz ve kişiler arası mükemmeliyetçiliğin eş odaklı obsesyon düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığı saptanmıştır. Sonuçlar eş odaklı obsesyon düzeyi arttıkça uyumsuz, uyumlu ve kişiler arası mükemmeliyetçiliğin arttığını göstermiştir. Romantik ilişki odaklı obsesyon ve kompulsiyon düzeyine göre sadece uyumsuz mükemmeliyetçilikte anlamlı bir değişim olmuştur. Alanyazında birçok çalışma özellikle uyumsuz

mükemmeliyetçiliğin patolojilerle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir (Rheume ve ark., 2000; Kawamura, Hunt, Frost, ve DiBartolo, 2001). Özellikle mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin obsesif kompulsif bozukluğun ortaya çıkmasında önemli bir faktör olduğu da düşünüldüğünde mevcut çalışmadan elde edilen bu bulgu araştırmacıların beklediği üzere mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin eş odaklı ve romantik ilişki temalı obsesyon ve kompulsiyonları yordamada önemli bir rol oynayacağını düşündürmüştür.

Uyumlu mükemmeliyetçilik alt boyutunda gruplar arası farkın olması ilgi çekici bir sonuç olarak dikkat çekmektedir. Mevcut sonuç kültürel olarak ele alındığında daha anlamlı görünecektir. Şöyle ki toplumumuzda evlilik kurumuna verilen önem oldukça fazladır. Buradan hareketle romantik ilişkilerin ve eş adaylarının bireyler tarafından daha sık ve yoğun biçimde düşünülebileceği fikri akla gelmektedir. Benzer şekilde daha evrimsel bakış açısından bakıldığında da mevcut sonucun anlamlı olabileceği düşünülmüştür. Bireyin doğru eş ve ilişkiyi bulma isteği ve bunun üzerine daha yoğun düşünmesi evrimsel olarak adaptif olabileceği düşünülmüştür. Evrimsel bakış açısına göre birey eş seçiminde belli başlı noktalara daha fazla önem vermektedir; erkekler için bunlar eşin doğurganlığı, çekiciliği, zekası gibi faktörler iken kadınlar için iyi bir maddi durum, sosyal statü, çalışkanlık, yaş gibi faktörlerdir (Buss, 1999). Dolayısıyla ideal eşin seçimi esnasında adaptif bir biçimde bireyler eş ve ilişkilerine yönelik düşünceler yaşıyor olabilirler.

4.4.MODELLERE İLİŞKİN BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.4.1.Bağlanma Temelli Gelişimsel Model (Model 1)

Romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtilere ilişkin oluşturulan gelişimsel model iki farklı model olarak ele alınmıştır. Model 1 araştırmanın başından itibaren modele dahil edilmesi planlanan bütün gelişimsel yordayıcıların modele dahil edilmesiyle elde edilmiştir. Özerklik desteği ve kişilerarası

mükemmeliyetçilik oluşturulan modelde yer bulamamaları dolayısıyla modelden çıkarılmıştır.

Mevcut araştırmada sınanan model değerlendirildiğinde, eş odaklı obsesif kompulsif belirti örtük değişkenini en iyi yordayan alt boyutlar sırasıyla (1) eşin zekası, (2) eşin mesleki yetkinliği, (3) eşin ahlakı ve duygusal istikrarlılığı, (4) eşin sosyallığı, (5) eşin görünüşüdür. Romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirti örtük değişkenini en iyi yordayan alt boyutlar ise sırasıyla (1) ilişkinin doğruluğu, (2) eşe duyulan sevgi ve (3) eş tarafından sevilmedir.

Oluşturulan gelişimsel model incelendiğinde eş odaklı obsesif kompulsif belirtilere psikolojik kontrol üzerinden uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla ve doğrudan psikolojik kontrol üzerinden yol gittiği görülmüştür. Bu bulgu patolojiye giden süreçte diğer mükemmeliyetçilik türlerine nazaran uyumsuz mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin daha etkin bir rol oynadığı bulgusuyla tutarlılık göstermektedir (Rheume ve ark., 2000; Kawamura, Hunt, Frost, ve DiBartolo, 2001). Ek olarak eş odaklı obsesif kompulsif belirtilere kaygılı bağlanma üzerinden uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla ve doğrudan kaygılı bağlanma üzerinden yol gittiği saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde obsesif belirtilerin kaygılı bağlanmayla ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar olduğu görülmüştür (örn., Meyer ve ark., 2001). Aynı zamanda uyumsuz mükemmeliyetçiliğin romantik ilişki ve eş odaklı obsesif kompulsif belirtilerle de orta ve yüksek derecede ilişkili olduğu gösterilmiştir (Melli ve ark., 2015).

Aynı zamanda eş odaklı belirtilere kaçınmacı bağlanma üzerinden de doğrudan yol gittiği görülmüştür. Romantik ilişki temalı belirtilere ise uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla herhangi bir yol gitmediği görülmüştür. Ancak psikolojik kontrol, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma üzerinden doğrudan romantik ilişki temalı belirtilere yol gittiği saptanmıştır. Kaygılı bağlanmanın daha çok romantik ilişki temalı obsesif kompulsif belirtilerle ve kaçınmacı bağlanmanın da daha çok eş temalı obsesif kompulsif belirtilerle ilişkili olduğu Doron ve arkadaşları (2012) tarafından ortaya konmuştur. Fakat modelde her iki bağlanma türünden de iki obsesif kompulsif belirtiye doğrudan yol gittiği görülmüştür.

Gelişimsel yordayıcılardan bağlanmanın doğrudan eş odaklı ve romantik ilişki temalı obsesif kompulsif belirtilere etki etmesi beklenen bir bulgu olmakla birlikte psikolojik kontrolün etkisini baskıladığı açık bir şekilde görülmüştür. Alanyazınla tutarlı biçimde güvensiz bağlanmanın patolojiye olan arttırıcı etkisi de model sonucunda yeniden görülmektedir. Alanyazında güvensiz bağlanma örüntülerinin obsesif kompulsif bozuklukla ilişkili olabileceğini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Sümer ve ark., 2009; Mikulincer ve Shaver, 2007; Doron et al., 2009; Myhr, Sookman ve Pinard, 2004). Güvenli bağlanma sonucunda bireyin kendini güvende hissettiği ve ancak bu güven ortamı oluştuktan sonra keşif davranışlarına geçilebildiği giriş kısmında alanyazın bulgularıyla sunulmuştur (Bowlby, 1963). Bağlanma Kuramı, bireyin bağlanma örüntülerinin yaşamının her evresinde kritik öneme sahip olduğunu önemle vurgulamaktadır. Özellikle bireyin yetişkinlik evresinde diğerleriyle olan ilişkisinde önemli bir belirleyici olan bağlanma örüntülerinin izlerini kişinin ilişkilerinde açıkça görebiliriz. Güvensiz bağlanma örüntüsüne sahip bireylerin güvenli bağlanan kişilere kıyasla kendilerini daha güvensiz hissetmelerinden ve bu genel güvensizliğin bireyin hayatının önemli bir yerinde duran romantik ilişkisini de etkileyerek kişinin şüpheler yaşamasıyla bağlantılandırılabilir. Buradan hareketle bulgular, hem kaygılı hem de kaçınmacı bağlanma örüntülerinin bireyin yetişkin yaşamında da hem eşine hem de ilişkisine yönelik bazı endişeler yaşamasına işaret ettiği yönündedir.

Kendini Belirleme Kuramı'nda da vurgulandığı üzere ebeveynlerin özerklik desteğinin olması ve psikolojik kontrol uygulamalarının olmaması bireyin kendini gerçekleştirmesi ve sağlıklı bir kendilik geliştirmesi için çok önemlidir (Ryan ve Deci, 2000; Grolnick ve Ryan, 1989). Doğuştan gelen eğilimlerin yanı sıra bireyin içinde bulunduğu sosyal çevrenin bireye olan etkisi yadsınamaz. Sosyal çevrenin, bilhassa ebeveynlerin, kontrol uygulamadan bireye özerk bir ortam sunmaları bireyin kendi iradesiyle karar verme sürecini yaşaması bağlamında önemli bir yere sahiptir. Böylelikle bireyin psikolojik ihtiyaçlarından olan özerk davranma ve kendini belirleme ihtiyacı karşılanmış olacak ve bireyin iyilik hali artacak, birey patolojiye giden yoldan uzaklaşacaktır. Yapılan araştırma sonuçları ebeveynlerin özerkliği desteklemelerinin çocukların karar verme/kendini belirleme sürecine olumlu etkisinin yanı sıra çocuğun düşünce ve duygularını daha rahat ifade edebilmesine

yardımcı olduğunu göstermektedir (örn. Steinberg ve Silk, 2002). Bütün bunlar bir arada düşünüldüğünde ebeveynin bağlanma ve özerklik desteğiyle başlayıp bireyin mükemmeliyetçi eğilimlerinin etkisiyle güçlenen ve bireyin ilişkisine yönelik obsesif düşünceler ve kompulsif davranışlar sergilemesinin birbiriyle olan ilişkisi açıkça görülebilmektedir.

Oluşturulan gelişimsel modelin bulguları da ebeveynin psikolojik kontrol uygulamalarının patolojiye, eş odaklı ve ilişki temalı obsesif kompulsif belirtiler, hem doğrudan hem de uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla etki ettiği yönündedir. Gençlerin ebeveynlerinden algıladıkları psikolojik kontrol ve saymazlık uygulamalarının romantik ilişkilerinde de benzer yaşantılarla karşılaşma endişesi bu gibi belirtilere yol açıyor olabilir. Model analizi sonucunda elde edilen bulgular ışığında ebeveynlerin psikolojik kontrolü değişkenine en çok etki eden faktörün bireyin babadan algıladığı psikolojik kontrol olduğu görülmüştür. Ayoğlu (2012)'nin de araştırma bulguları kızlar için babadan algılanan psikolojik kontrolün uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla obsesif düşünme tarzını güçlendirdiği yönündedir. Erkekler için ise bu durumun babadan algılanan saymazlık olduğu vurgulanmıştır. Psikolojik kontrolün alt boyutu olan psikolojik kontrole daha yakından bakıldığında sevginin esirgenmesi, duyguların geçersiz kılınması ve bireyin suçlanması söz konusu olmaktadır. Saymazlık boyutuna bakıldığında ise kişiye duyarsız kalınması, duygusal ihtiyaçlarının görmezden gelinmesi, bireysellik geliştirmesine saygı duyulmaması söz konusudur. Her iki alt boyutta da bireyin kendini değerli ve sevebilir hissetmemesi ihtimalinin artacağı düşünülmektedir. Bu sebeplerle romantik ilişkisinde de hem eşine hem de ilişkisine yönelik şüpheler yaşıyor olabilir.

4.4.2. Psikolojik Kontrol Modeli (Model 2)

YEM analizi sonuçları ulaşılan verilerin önerilmiş olan gelişimsel modelle (Model 1) iyi uyum gösterdiğine işaret etmiştir. Ancak, bu model çerçevesinde bağlanmanın psikolojik kontrolün etkisinin tam olarak görülmesini engellediği düşünülmektedir.

Bulgular bölümünde yer alan korelasyonel analizlerin de işaret etmiş olduğu gibi bağlanmanın, özelliklede kaygılı bağlanma boyutunun, tüm değişkenlerle oldukça güçlü ilişkileri bulunmaktadır. Bu durumun en önemli sonuçlarından biri de bağlanmanın diğer yordayıcı değişkenlerin (Psikolojik Kontrol ve Saymazlık) bağımlı değişkenler (eş ve ilişki odaklı belirtiler) üzerindeki etkilerini baskılaya riskidir.

Bağlanma ile Eş ve İlişki Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler arasındaki yüksek korelasyonun kaynakları incelendiğinde temel sorunun yetişkin bağlama ölçümünün doğasıyla ilişkili olabileceği görüşüne varılmıştır. YİYE II dünyada en yaygın olarak kullanılan yetişkin bağlanma ölçümlerinden biridir. Yetişkinlerde “Bağlanma” doğrudan ölçülebilir bir kavram değildir. Ancak bağlanma örüntülerinin çoğunlukla yetişkin yaşamında da çocuklukta bağlanma örüntüleriyle benzer bir görünüm gösteriyor olması da alanyazında vurgulanan noktalardan biridir (örn., Owens ve ark., 1995; Sroufe, Egeland, ve Kreutzer, 1990). Bu nedenle bağlanmayı dolaylı olarak ölçmek için kullanılan en yaygın stratejilerden biri romantik ilişkiler üzerinden bağlanmanın yordanmasıdır. YİYE II bu tür bir stratejinin ürünü olan bir araçtır. Katılımcıların bağlanmaları değerlendirilirken kullanılan YİYE II ölçeğinin romantik ilişkiye dair bağlanmayı ele alıyor olması bağlanma ve sonuç değişkenleri arasında kuvvetli bir bağın oluşmasına sebep olduğu düşünülmüştür. Birkaç madde örneği bu ilişkiyi göstermek için yeterli olacaktır. **RİOKÖ, Madde 11** “Partnerime sürekli beni sevip sevmediğini sorarım.” **YİYE II Madde 5** “Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.” gibi. Ölçümü alınan özerklik desteği ve psikolojik kontrol bireylerin ebeveynlerine ait ölçümlerken bağlanma ölçümü romantik eşe ilişkin olduğundan bağlanmanın sonuç değişkenleriyle olan güçlü etkisi kaçınılmaz olmuştur. Bu sebeplerle bağlanmanın yer almadığı ikinci bir model ile “psikolojik kontrolün” etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır.

Mevcut araştırmada sınanan ikinci model değerlendirildiğinde, eş odaklı obsesif kompulsif belirti örtük değişkenini en iyi yordayan alt boyutlar sırasıyla (1) eşin zekası, (2) eşin mesleki yetkinliği, (3) eşin ahlakı, (4) duygusal istikrarlılığı, (5) eşin sosyallığı, (6) eşin görünüşüdür. Romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirti

örtük değişkenini en iyi yordayan alt boyutlar ise sırasıyla (1) ilişkinin doğruluğu, (2) eşe duyulan sevgi ve eş tarafından sevilmedir.

Oluşturulan ikinci modele bakıldığında tahmin edildiği üzere psikolojik kontrolün etkisinin daha açık bir şekilde görüldüğü saptanmıştır. Psikolojik kontrolün ebeveynlerin özerklik desteğinin olması ve psikolojik kontrol uygulamalarının olmaması bireyin kendini gerçekleştirme ve sağlıklı bir kendilik geliştirmesi için ne kadar önemli olduğu gerek bir önceki model bulgusunda gerekse giriş kısmında belirtilmiştir. Psikolojik kontrolün etkisinin daha net görüldüğü ikinci gelişimsel modelin bulguları da ebeveynin psikolojik kontrol uygulamalarının patolojiye, eş odaklı ve ilişki temalı obsesif kompulsif belirtiler, hem doğrudan hem de uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla etki ettiği yönündedir.

Bulgular psikolojik kontrol üzerinden hem uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla hem de doğrudan psikolojik kontrol hattı üzerinden hem romantik ilişki temalı hem de eş odaklı obsesif kompulsif belirtilere yol gittiğini göstermiştir. Ancak uyumsuz mükemmeliyetçilik hattından giden yolun doğrudan psikolojik kontrol üzerinden giden hattan daha güçlü olduğu saptanmıştır. Buradan hareketle gelişimsel modelin oluşturulması esnasında akla gelen psikolojik kontrol ve eşe ve ilişkiye yönelik obsesyonel düşüncelerin bir kişilik özelliği olan mükemmeliyetçilik aracılığıyla yordandığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle, bireyin eş ve romantik ilişkiye yönelik obsesyonel düşünceleri uyumsuz mükemmeliyetçi kişilik yapısı geliştirmesiyle daha muhtemel hale gelebilmektedir. İlk modelle benzer biçimde burada da patolojiye giden süreçte uyumsuz mükemmeliyetçi kişilik özelliğinin daha etkin bir rol oynadığı bulgusu (Rheume ve ark., 2000; Kawamura, Hunt, Frost, ve DiBartolo, 2001) ile tutarlı bir sonuç elde edilmiştir. Bağlanmanın yer aldığı model ile karşılaştırıldığında ikinci modelde sonuç değişkenlerine giden yolların daha güçlü olduğu görülmüştür.

Elde edilen bulgular ilk modelde olduğu gibi ikinci modelde de ebeveynlerin psikolojik kontrolü değişkenine en çok etki eden alt boyutun bireyin babadan algıladığı psikolojik kontrol olduğu görülmüştür. Daha önce de belirtildiği üzere yapılan bir araştırmada kızlar için babadan algılanan psikolojik kontrolün uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla obsesif düşünme tarzını güçlendirdiği ve erkekler

için ise babadan algılanan saymazlığın daha etkili olduğu ifade edilmiştir (Ayoğlu, 2012). Bu sonucun Türk toplumunun kültürel yapısı düşünüldüğünde daha anlaşılır olduğu düşünülmektedir. Şöyle ki, toplumumuzda ebeveyn-çocuk ilişkilerinde genellikle babayla olan ilişkinin daha mesafeli olduğu, bu ilişkinin de geçmişten gelen ataerkil toplum düzeniyle yakından ilişkili olduğu akla gelmiştir. Aile yaşantısında ‘babanın’ çoğunlukla daha sert, mesafeli, kuralcı ve kontrolcü role sahip olmasının bu bulguyla bağdaştırılabileceği düşünülmektedir.

Alanyazında OKB ile mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi gösteren hem klinik hem de normal örnekleme yapılmış birçok çalışma mevcuttur (Frost ve Steketee, 1997; Norman ve ark., 1998; Frost ve DiBartolo, 2002). Melli ve arkadaşlarının (2015) çalışma bulgularıyla tutarlı olarak mevcut çalışma bulguları da OKB’nin yeni yeni araştırılan bir teması olan eş ve ilişki obsesyon ve kompulsyonlarının da OKB ile benzer biçimde uyumsuz mükemmeliyetçilik ile pozitif bir ilişki içinde olduğunu göstermiştir.

Özetle, oluşturulan gelişimsel modellerin her ikisi de yaklaşık olarak benzer sonuçları vurgulamaktadır. Bağlanmanın olmadığı modelde kendini belirleme kuramının da üzerinde durduğu özerkliğin kısıtlanması ve bireyin psikolojik kontrole maruz kalması beliren yetişkinlik çağlarında romantik ilişkisine ve eşine yönelik obsesyonel düşünceleri ve bazı kompulsif belirtileri yaşamasına etki etmektedir. Aynı zamanda bu etkinin uyumsuz mükemmeliyetçilik aracılığıyla daha da güçlendiği de önemli bulgular arasında yer almaktadır.

4.5.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ, KLİNİK DOĞURGULARI VE SINIRLILIKLARI

Mevcut çalışma bireyin bağlanma biçimi, ebeveynlerinden algıladığı özerklik desteği ve psikolojik kontrolün romantik ilişki temalı ve eş odaklı obsesif-kompulsif belirtilerinin mükemmeliyetçilik bağlantısıyla, gelişimsel bir model çerçevesinde incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Alanyazın incelendiğinde bu kavramların

ayrı ayrı araştırmalarda yer aldığı ancak böyle bir gelişimsel modelin henüz araştırılmadığı görülmüştür. Nitekim, mevcut çalışmanın bu yönüyle alanyazın için önemli bir katkı niteliği taşıyabileceği düşünülmektedir.

Aynı zamanda eş odaklı ve romantik ilişki temalı obsesif kompulsif belirtilerin yeni yeni gelişen bulguları için de önemli bir katkısı olabileceği düşünülmüştür. Kendini belirleme kuramı çerçevesinde ve mükemmeliyetçi kişilik örüntülerinin de araştırmaya dahil edilmesinin bu alana başka bir bakış açısı sunacağı düşünülmektedir. Bilişsel süreçlerin yanı sıra gelişimsel bir yaklaşım belirlenmesinin bu patolojinin etiolojisine dair de belli bir katkı sağlamış olabileceği düşünülmüştür.

OKB'nin bir teması olarak nitelendirilen eş odaklı ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtilere sahip bireylerin terapi süresince odaklanılabilecek gelişimsel faktörlere ilişkin önemli bulgular edinilmiştir. Bireyin bağlanma örüntüleriyle yakından ilişkili olduğu ve tedavi sırasında bunların üzerinde durulmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bilişsel davranışçı yöntemler kullanılırken bireyin eşine ve ilişkisine yönelik çarpıtılmış inançlarının bilişsel yeniden yapılandırma ile ele alınabileceğinin yararlı olacağı düşünülmüştür. Doron ve Moulding (2009) bireyin terapi sürecinde terkedilmeye ilişkin bilişlerinin ele alınmasının, terk edilme korkusunun davranışsal olarak da üzerinde durulmasının, bireyin değersizliğine ilişkin bilişlerinin ele alınmasının tedavi sürecinde olumlu etki yaratabileceğini vurgulamışlardır. Aynı zamanda bireyin ebeveynleriyle olan ilişkisinin de irdelenmesinin önemli olduğu çalışma bulgularıyla desteklenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarının otonomi geliştirmesini kısıtlayan tavırlarının ve bireyin uyumsuz mükemmeliyetçi özelliklerinin de terapi sürecinde değerlendirilmesinin kritik bir önemi olabileceği düşünülmektedir.

Mevcut araştırmanın sınırlılıkları düşünüldüğünde ilk olarak örneklemin sağlıklı bireylerden oluşuyor olması akla gelmektedir. Klinik örnekleme çalışmanın tekrar edilmesinin daha farklı sonuçlar verebileceği düşünülmüştür. Aynı zamanda örneklemin sadece Hacettepe Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde okuyan öğrencilerden oluşuyor olması da bir sınırlılık olarak görülebilir. Hem yaş kriterinin daha geniş tutulması hem de demografik olarak daha geniş yelpazede olan

katılımcılarla çalışmanın tekrar edilmesi sonuçların genellenebilir olmasını arttıracaktır.

Araştırma boyunca bireylerden öz bildirim dayalı ölçeklerle veriler toplanmıştır. Öz bildirim ölçeklerinin belli başlı yanlışlıklara sebep olduğu bilinmektedir. Bu yanlışlıklar da bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır ve göz ardı edilmemelidir. Ölçeklerin toplu olarak sınıf ortamında uygulanmasının da bir sınırlılık yaratabileceği düşünülmektedir. Gençlerin yaş itibari ile romantik ilişkilerinin hayatlarında önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Uygulama esnasında ilişkilerine dair sorularda uygulamacıya topluluk içinde soru sormakta zorlandıkları görülmüştür. Bu durumun da göz ardı edilmemesi ve gelecek çalışmalarda toplu uygulamalar yerine bireysel veya daha küçük gruplar halinde uygulama yapılması önerilmektedir.

Araştırmadaki önemli sınırlılıklardan biri de bağlanma örüntüleri romantik eşe ilişkin maddelerle değerlendiren YİYE II ölçeği kullanılmasıdır. Daha önce de belirtildiği üzere eşe ilişkin maddelerin olması sonuç değişkenleri olan eş ve ilişki obsesyon kompulsiyon belirtileri ile çok ilişkili olması oluşturulan modelde psikolojik kontrol değişkenini baskılamış ve bu sebeple bağlanmanın olmadığı ikinci bir model oluşturulmuştur. Bağlanma ölçümünün eşe ilişkin, psikolojik kontrolün ise ebeveyne ilişkin sonuçlar vermesinin böyle bir sıkıntıya yol açtığı düşünülmektedir. Bu sınırlılığı giderebilmek adına gelecek çalışmalarda bireyin ebeveynlerine ilişkin bağlanma örüntülerini ortaya çıkaracak yöntemler kullanılması önerilebilir.

4.6.SONUÇ

Mevcut çalışmadan elde edilen sonuçlar gelişimsel yordayıcılardan olan bağlanmanın ölçümünde kullanılan maddelerin eşe ilişkin bağlanmayı ölçmesi sebebiyle sonuç değişkenleri üzerinde oldukça etkili olduğunu ve psikolojik kontrolün etkisini baskıladığını göstermiştir. Bu sebeple bağlanmanın dahil olmadığı ikinci bir model de oluşturulmuştur.

Elde edilen sonuçlar oluşturulan gelişimsel modelin güvenilir bir bakış açısı sunduğu yönündedir. Yol analizleri psikolojik kontrolden özellikle uyumsuz mükemmeliyetçi kişilik örüntüsü üzerinden giden hattın doğrudan hatta oranla daha güçlü olduğunu göstermiştir. Fakat kişiler arası mükemmeliyetçilik modelde herhangi bir yer bulamamıştır. Buradan hareketle ebeveynlerin çocuklarından yüksek beklentilerinin olması ve ebeveynlerin eleştirel yaklaşımından ziyade ebevynin özerklik desteğini kısıtlayan ve psikolojik kontrol uygulamalarını içerecek şekilde davranmasının kişiyi uyumsuz mükemmeliyetçi bir örüntüyle hem romantik ilişkisine hem de eşine yönelik obsesif kompulsif belirti döngüsüne sokabilmektedir.

Bağlanmanın dahil edildiği modelde hem kaygılı hem de kaçınmacı bağlanmanın obsesif kompulsif belirtiler üzerinde etkisi görülmektedir. Fakat eş odaklı obsesif kompulsif belirtilere sadece kaygılı bağlanma üzerinden bir yol gitmektedir. Buradan hareketle kaygılı bağlanan kişilerin eşlerine yönelik olarak daha endişeli ve güvensiz olmalarının böyle bir sonuca yol açmış olabileceği düşünülebilmektedir. Kaygılı bağlanmaya sahip bireylerin önemli diğerinin ihtiyaç duydukları zamanda erişilebilir olmasından endişe duyuyor olması da kişinin eşine yönelik obsesyon ve kompulsiyon geliştirmesine sebep olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abraham, K. (1923). Contributions to the theory of the anal character. *International Journal of Psychoanalysis*, 4, 400–418.
- Allsopp, M., ve Verduyn, C. (1990). Adolescents with obsessive-compulsive disorder: A case note review of consecutive patients referred to a provincial regional adolescent psychiatry unit. *Journal of Adolescence*, 13(2), 157-169. [http://dx.doi.org/10.1016/0140-1971\(90\)90005-R](http://dx.doi.org/10.1016/0140-1971(90)90005-R)
- Alonso, P., Mencho'n, J. M., Mataix-Cols, D., Pifarre', J., Urretavizcaya, M., Crespo, J. M., Jime'nez, S., Vallejo, G., ve Vallejo, J. (2004). Perceived parental rearing style in obsessive–compulsive disorder: Relation to symptom dimensions. *Psychiatry Research*, 127, 267– 278.
- Amerikan Psikiyatri Birlięi. *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5)*, (çev. ed. E Köroęlu) Ankara, Hekimler Yayın Birlięi, 2013.
- Ayoğlu, Z. (2012). *Okb'ye İlişkin Gelişimsel Bir Model: Yetişkin Bağlanma Biçimleri, Ebeveynden Algılanan Psikolojik Kontrol Düzeyi Ve Mükemmeliyetçilik Eğilimlerinin Obsesif Yorumlar Ve Belirtilerle Bağlantısının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Barber, B. K., Olsen, J. E., ve Shagle, S. C. (1994). Associations between parental psychological and behavioral control and youth internalized and externalized behaviors. *Child Development*, 65, 1120-1136.

- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67, 3296-3319.
- Barber, B. K., ve Olsen, J. (1997). Socialization in context: Connection, regulation, and autonomy in the family, school, and neighborhood and with peers. *Journal of Adolescent Research*, 12(2), 287-315.
- Barber, B. K., Stolz, H. E., Olsen, J. A. ve Maughan, S. L. (2005). Parental support, psychological control, and behavioral control: Assessing relevance across time, method, and culture. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 70, 1-151.
- Barber, B. K. ve Harmon, E. L. (2002). Violating the self: Parental psychological control of early adolescents and adolescents. B. K. Barber, (Ed.), *Intrusive parenting: How psychological control affects children and adolescents* (15-52). Washington, DC: American Psychological Association Press.
- Barber, B. K., Olsen, J. A., Xia, M., McNeely ve C., Bose, K. (2008). Examining the essence of parental psychological control: Exploring parental disrespect. *European Association of Research on Adolescence*, Mayıs, Torino, Italya.
- Barrow, J. C. ve Moore, C. A. (1983). Group interventions with perfectionistic thinking. *Personnel and Guidance Journal*, 61, 612-615.
- Bastiani A. M., Rao R., Weltzin T., ve Kaye W. H. (1995). Perfectionism in anorexia nervosa. *International Journal of Eating Disorder*, 17, 147-152.
- Bartholomew, K., ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Blatt, S.J., Quinlan, D., Pilkonis, P., ve Shea, M. (1995). Impact of perfectionism and need for approval on the treatment of depression: The National Institute of Mental Health treatment of depression collaborative research program revisited. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63, 125-132.

- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Separation, anxiety and anger*. New York: Basic Book
- Brennan, K. A., Clark, C. L., ve Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46-76). New York: Guilford Press
- Brickman, P. (1987). *Commitment, conflict, and caring*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hal
- Buss, D. M. (1999). *Evolutionary psychology: The new science of the mind*. Boston: Allyn and Bacon.
- Carr A. T. (1974). Compulsive neurosis: A review of the literature. *Psychological Bulletin*, 81(5), 311–318.
- Clark, D. A., ve Purdon, C. (1993). New perspectives for a cognitive theory of obsessions. *Australian Psychologist*, 28, 161-167.
- Clark, D. A. (2004). *Cognitive behavioral therapy for OCD*. New York: Guilford Publication.
- Conger, K. J., Conger, R. D., ve Scaramella, L. V. (1997). Parents, siblings, psychological control, and adolescent adjustments. *Journal of Adolescent Research*, 12, 113–138.
- Collins, N. L., ve Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Costa, P., Samuels, J., Bagby, M., Daffin, L., ve Norton, H. (2005). Obsessive-compulsive personality disorder: A review. In M. Maj, H. S. Akiskal, J. E. Mezzich, ve A. Okasha (Eds.), *Personality disorders* (pp. 405–439). New York: Norton. doi:10.1002/0470090383.ch6

- Cotterell, J. L. (1992). The relation of attachments and supports to adolescent well-being and school adjustment. *Journal of Adolescent Research*, 7, 28-42.
- Deci, E. D., Eghrari, H., Patrick, B. C., ve Leone, D. R. (1994). Facilitating internalization: The self-determination theory perspective. *Journal of Personality*, 62(1), 119-142.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- De Silva, P., Menzies, R. G. ve Shafran, R. (2003). Spontaneous decay of compulsive urges: the case of covert compulsions. *Behavior Research and Therapy* 41(2), 129-137.
- Doron, G., Moulding, R., Kyrios, M., Nedeljkovic, M. ve Mikulincer, M. (2009). Adult attachment insecurities are related to obsessive compulsive phenomena. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 28, 1022-1049.
- Doron, G., ve Moulding, R. (2009). Cognitive behavioral treatment of obsessive compulsive disorder: a broader framework. *The Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 46(4):257-63.
- Doron, G., Derby, D., Szepsenwol, O. ve Talmor, D. (2012a). Tainted Love: Exploring relationship-centered obsessive compulsive symptoms in two non-clinical cohorts. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 1, 16-24.
- Doron, G., Derby, D., Szepsenwol, O. ve Talmor, D. (2012b). Flaws and all: Exploring partner-focused obsessive-compulsive symptoms. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 1, 234-243
- Doron, G., Moulding, R., Nedeljkovic, M., Kyrios, M., Mikulincer, M. ve Sar-El, D. (2012). Adult attachment insecurities are associated with obsessive compulsive disorder. *Psychology and Psychotherapy: Theory, research and practice*, 85, 163-178.

- Doron, G., Szepeswol, O., Karp, E. ve Gal, N. (2013). Obsessing about intimate-relationships: Testing the double relationship-vulnerability hypothesis. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 44, 433-440.
- Doron, G., Derby, D. S. ve Szepeswol, O. (2014). Relationship obsessive-compulsive disorder (ROCD): a conceptual framework. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 3, 169-180.
- Doron, G. ve Szepeswol, O. (2015). Partner-focused and self-esteem: an experimental investigation. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.jbtep.2015.05.007>
- Doron, G., Derby, D., Szepeswol, O., Nahaloni, E. ve Moulding, R. (2016) Relationship Obsessive–Compulsive Disorder: Interference, Symptoms, and Maladaptive Beliefs. *Frontiers in Psychiatry*, 7(58). doi: 10.3389/fpsyt.2016.00058
- Doron, G., ve Derby, D. (2017). Assessment and treatment of relationship-related OCD symptoms (ROCD): A modular approach. In J. S. Abramowitz, D. McKay, ve E. A. Storch (Eds.), *The Wiley handbook of obsessive-compulsive disorder across the lifespan*. Hoboken, NJ: Wiley.
- Fitz, A. (1990). Religious and familial factors in the etiology of obsessive compulsive disorder: A review. *Journal of Psychology Theology* 18, 141-147.
- Fousiani, K., Van Petegem, S., Soenens, B., Vansteenkiste, M., ve Chen, B. (2014). Does parental autonomy support relate to adolescent autonomy? An in-depth examination of a seemingly simple question. *Journal of Adolescent Research*, 29, 299–330.
- Fraley, R.C., Waller, N.G., ve Brennan, K.A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 350-365.
- Freud, S. (1896). *Further remarks on the neuro-psychoses of defence*. SE, 3: 157-185.

- Frost, R. O., Heimberg, R. G., Holt, C. S., Mattia, J. I., ve Neubauer, A. L. (1993). A comparison of two measures of perfectionism. *Personality and Individual Differences, 14*, 119–126
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C. M., ve Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research, 14*, 449-468.
- Frost, R. O. ve DiBartolo, P. M. (2002). Perfectionism, Anxiety, and Obsessive Compulsive Disorder, In: Flett, G.L., Hewitt, P. L. Perfectionism; Theory, research, and treatment. Washington, DC: American Psychological Association.
- Frost, R. O., ve Steketee, G. (1997). Perfectionism in obsessive-compulsive disorder patients. *Behaviour Research and Therapy, 35*, 291–296.
- Frost, R. O., Novara, C., ve Rhéaume, J. (2002). Perfectionism in obsessive-compulsive disorder. In R. O. Frost & G. Steketee (Eds.), *Cognitive approaches to obsessions and compulsions: Theory, assessment, and treatment* (pp. 91–105). Amsterdam, The Netherlands: Pergamon/Elsevier
- Gibbs, N. A. (1996). Nonclinical populations in research on obsessive-compulsive disorder: A critical review. *Clinical Psychology Review, 16*(8), 729-773.
- Grolnick, W. S. ve Ryan, R. M. (1989). Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of Educational Psychology, 81*, 143-154.
- Grolnick, W. S., Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (1991). The inner resources for school performance: Motivational mediators of children's perceptions of their parents *Journal of Educational Psychology, 83*, 508-517.
- Gray, M. R., ve Steinberg, L. (1999). Unpacking authoritative parenting: Reassessing a multidimensional construct. *Journal of Marriage and the Family, 61*, 574 – 587.
- Guidano, V., ve Liotti, G. (1983). *Cognitive processes and emotional disorders*. New York: Guilford.

- Hamacheck, D. E. (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *Psychology*, 15, 27-33.
- Haslam, N. (2011). The return of the anal character. *Review of General Psychology*, 15(4), 351-360.
- Hazan, C., ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hazan, C. ve Zeifman, D. (1999). Pair-bonds as attachments: Evaluating the evidence. In J. Cassidy ve P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*. New York: Guilford
- Hein, C. ve Lewko, J. H. (1994). Gender Differences in Factors Related to Parenting Style: A Study of High Performing Science Students. *Journal of Adolescent Research*, 9(2), 262 – 281.
- Hendrick, S. S. (2009). *Yakın İlişkiler Psikolojisi*. (A. Dönmez, Çev.) Ankara: Nobel Yayınları
- Hertler, S. (2013). Understanding Obsessive-Compulsive Personality Disorder. Reviewing the Specificity and Sensitivity of *DSM-IV* Diagnostic Criteria. *Sage Open*, 3(3).
- Hewitt, P.L., ve Flett, G.L. (1991). Dimensions of perfectionism in unipolar depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 100, 98-101.
- Hibbs, E. D., Hamburger, S. D., Lenane, M., Rapoport, J. L., Kruesi, M. J. P., Keysor, C. S., ve Goldstein, M. J. (1991). Determinants of expressed emotion in families of disturbed and normal children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 32, 757–770.
- Honjo, S., Hirano, C., ve Murase, S. (1989). Obsessive compulsive symptoms in childhood and adolescence. *Acta Psychiatrica*, 80, 83-91.

- Hu, L., ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1–55.
- Jackson, J. J., ve Kirkpatrick, L. A. (2007). The structure and measurement of human mating strategies: Toward a multidimensional model of sociosexuality. *Evolution and Human Behavior*, 28, 382–391.
- Kawamura, K. Y., Hunt, S., Frost, R. O., ve DiBartolo, R (2001). Perfectionism, anxiety, and depression: Are the relationships independent? *Cognitive Therapy and Research*, 25, 291-301.
- Kındap, Y. (2011). *Kendini belirleme kuramı temelinde ergenlikte destekleyici ebeveynlik, akademik ve sosyal uyum ve kendini belirleme düzeyi arasındaki ilişkilerin boylamsal olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kimidis, S., Minas, I. H., Ata, A. W. ve Stuart, G. W. (1992). Construct validation in adolescents of the brief current form of the Parental Bonding Instrument. *Comprehensive Psychiatry*, 33, 378-383.
- Kocayörük, E. ve Sümer, Z. H. (2009). The effects of father involvement training on family functioning and adolescents' peer relations. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5(1), 3-17.
- Krishnakumar, A., Buehler, C., ve Barber, B. K. (2003). Youth perceptions of interparental conflict, ineffective parenting, and youth problem behaviors in European-American and African-American families. *Journal of Social and Personal Relationships*, 20, 239–260.
- Kurt, D., Sayıl, M., ve Kındap-Tepe, Y. (2013). Ana babanın psikolojik kontrolü ile gencin yalnızlığı arasındaki ilişkide kişilerarası güven inancı ve bağlanmanın rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 28(71), 105-116.

- Laible, D. J., Carlo, G. ve Roesch, S. C. (2004). Pathways to self-esteem in late adolescence: The role of parent and peer attachment, empathy, and social behaviors. *Journal of Adolescence* 27, 703-716.
- Leib, P. T. (2001) Integrating behavior modification and pharma- cotherapy with the psychoanalytic treatment of obsessive- compulsive disorder: A case study. *Psychoanalytic Inquiry*, 21,222-242.
- Lennertz, L., Grabe, H. J., Ruhrmann, S., Rampacher, F., Vogeley, A., Schulze-Rauschenbach, S., Ettelt, S., Meyer, K., Kraft, S., Reck, C., Pukrop, R., John, U., Freyberger, H. J., Klosterkötter, J., Maier, W., Falkai, P. ve Wagner, M. (2010), Perceived parental rearing in subjects with obsessive–compulsive disorder and their siblings. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 121, 280-288.
- Levy, M. B., ve Davis, K. E. (1988). Lovestyles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 439-471.
- Mallinger, A. (1984). The obsessive myth of control. *Journal of American Academy of Psychoanalysis*, 12(2),147-165.
- Macsinga, I. ve Dobrita, O. (2010). More Educated, Less Irrational: Gender and Educational Differences in Perfectionism and Irrationality. *Romanian Journal of Applied Psychology*, 12(2), 79-85.
- McCreary, B. T., Joiner, T. E., Schmidt, N. B., ve Ialongo, N. S. (2004). The structure and correlates of perfectionism in African American children. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(2), 313-324.
- McElhaney, K. B., ve Allen J. P. (2001) Autonomy and adolescent social functioning: The moderating effect of risk. *Child Development*, 72, 220–231.
- McKay, D., Abramowitz, J. S., Calamari, J. E., Kyrios, M., Radomsky, A., ve Sookman, D. ve ark. (2004). A critical evaluation of obsessive-compulsive

disorder subtypes: Symptoms versus mechanisms. *Clinical Psychology Review*, 24(3), 283–313

McWilliams, N. (2014). *Psikanalitik tanı- klinik süreç içinde kişilik yapısını anlamak*. (E. Kalem, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Melli, G., Carrares, C. ve Doron, G. (2015). The role of perfectionism in relationship obsessive-compulsive disorder (ROCD). 45. EACBT Konferans Sunumu, İsrail.

Merkel, W. T., Pollard, C. A., Wiener, R. L., ve Staebler, C. R. (1993). Perceived parental characteristics of patients with obsessive-compulsive disorder, depression, and panic disorder. *Child Psychiatry and Human Development*, 24, 49–57.

Meyers, S. A., ve Berscheid, E. (1997). The language of love: The difference a preposition makes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(4), 347-362.

Meyer, B., Pilkonis, P. A., Joseph, M., Proietti, J. M., Heape, C. L., ve Egan, M. (2001). Attachment styles and personality disorders as predictors of symptom course. *Journal of Personality Disorders*, 15(5), 371-389.

Mikulincer, M., ve Horesh, N. (1999). Adult attachment style and the perception of others: The role of projective mechanisms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76, 1022–1034.

Mikulincer, M., ve Shaver, P. R. (2003). The attachment behavioral system in adulthood: Activation, psychodynamics, and interpersonal processes. In M.

Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol.35). New York: Academic Press.

Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics and change*. New York: Guilford Press. (syf. 28-219).

Mikulincer, M., ve Goodman, G. S. (2006). *Dynamics of romantic love: Attachment, caregiving, and sex*. New York: Guilford Press.

Millon, T., ve Davis, R. (1996). *Disorders of personality: DSM-IV and beyond*. New York: Wiley-Interscience.

Mor, S., Day, H.I., Flett, G.L. ve Hewitt, P. L. (1995). Perfectionism, control, and components of performance anxiety in professional artists. *Cognitive Therapy and Research*, 19(2), 207.

Myhr, G., Sookman, D. ve Pinard, G. (2004). Attachment security and parental bonding in adults with obsessive-compulsive disorder: a comparison with depressed out-patients and healthy controls. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 109, 447-456.

Nestadt, G., Samuels, J., Riddle, M., Bienvenu, O. J., III, Liang, K. Y., LaBuda, M., Walkup, J., Grados, M., ve Hoehn-Saric, R. (2000). A family study of obsessive-compulsive disorder. *Archives of General Psychiatry*, 57, 358-363.

Norman, R. M. G., Davies, P., Nicholson, L. C, ve Malla, A. K. (1998). The relationship of perfectionism with symptoms in a psychiatric outpatient population. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 17. 50-68.

Owens, G., Crowell, J. A., Pan, H., Treboux, D., O'Connor, E., ve Waters, E. (1995). The prototype hypothesis and the origins of attachment working models: Adult relationships with parents and romantic partners. In E. Waters, B. E. Vaughn, G. Posada, & K. Kondo-Ikemura (Eds.), *Caregiving, cultural, and cognitive perspectives on secure-base behavior and working models: New growing points of attachment theory and research. Monographs of the Society for Research in Child Development*, 60(2-3, 244), 216-233.

- Patrick, H., Knee, C. R., Canevello, A., ve Lonsbary, C. (2007). The role of need fulfillment in relationship functioning and well-being: A self-determination theory perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(3), 434-457.
- Pielage, S., Gerlsma C., ve Schaap, C. (2000). Insecure attachment as a risk factor for psychopathology: The role of stressful events. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7, 296–302.
- Pollak, J. (1987). Obsessive-compulsive personality: Theoretical and clinical perspectives and recent research findings. *Journal of Personality Disorders*, 1(3), 248-262
- Rachman, S. ve De Silva, P. (1978). Abnormal and normal obsessions. *Behavior Research and Therapy*, 16(4), 233-248.
- Rasmussen, S., ve Eisen, J. L. (1989). Clinical features and phenomenology of obsessive compulsive disorder. *Psychiatric Annals*, 19, 67-73.
- Rasmussen, S., ve Tsuang, M. (1986). Clinical characteristics and family history in DSM-III obsessive-compulsive disorder. *American Journal of Psychiatry*, 143, 317-322.
- Rheaume, J., Freeston, M. H., Ladouceur, R., Bouchard, C, Gallant, L., Talbot, R, ve Vallieres, A. (2000). Functional and dysfunctional perfectionists: Are they different on compulsive-like behaviors? *Behaviour Research and Therapy*, 38, 119-128.
- Ryan, R., ve Deci, E. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Ryan, R. M. ve Lynch, J. H. (1989). Emotional autonomy versus detachment: Revisiting the vicissitudes of adolescence and young adulthood. *Child Development*, 60, 340–356.

- Salkovskis, P. M. (1999). Understanding and treating obsessive-compulsive disorder. *Behavior Research and Therapy*, 37(1), 29–52. doi:10.1016/S0005-7967(99)00049-2
- Salkovskis, P. M. (1985). Obsessional-compulsive problems: a cognitive-behavioural analysis. *Behaviour Research and Therapy*, 23, 571–583.
- Saphiro, D. (2017). *Nevrotik Tarzlar*. (Ş. Layıkel, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Sayıl, M., ve Kındap, Y. (2010). Ergenin anne babadan algıladığı psikolojik kontrol: Psikolojik kontrol ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 62-71.
- Sayıl, M., Kındap, Y., Bayar, Y., Bayraktar, F., Kurt, D., Tığrak, A., ve Yaban, E. H. (2012). *Ergenlik döneminde ebeveynlik ve ergenin psikososyal uyumu*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayını.
- Schaefer, E. W. (1965). Children's reports of parental behavior: An inventory. *Child Development*, 36, 413–424.
- Schmitt, D. P. (2005). Sociosexuality from Argentina to Zimbabwe: A 48-nation study of sex, culture, and strategies of human mating. *Behavioral and Brain Sciences*, 28, 247-275.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., ve Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Shaver, P. R., ve Hazan, C. (1988). A biased overview of the study of love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5(4), 473-501.

- Shaver, P., Hazan, C., Bradshaw, D., Sternberg, R. J., ve Barnes, M. L. (1988). Love as attachment. In *The psychology of love*. (syf. 68-99). New Haven, CT: Yale University Press.
- Shaver, P. R. ve Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the 'Big Five' personality Traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18, 536-545.
- Shek, D. T. L. (2005). Perceived parental control and parent-child relational qualities in Chinese adolescents in Hong Kong. *Sex Roles*, 53(9), 635-646.
- Sholomskas, D., ve Axelrod, R. (1986). The influence of mother-daughter relationships on women's sense of self and current role choices. *Psychology of Women Quarterly*, 10, 171-182.
- Simons, K. J. M., Paternite, C., ve Shore, C. (2001). Quality of parent/adolescent attachment and aggression in young adolescents. *Journal of Early Adolescence*, 21, 182-203.
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 971-980.
- Simpson, J. S., ve Rholes, W. S. (1998). Attachment in adulthood. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (syf. 3-21). New York: Guilford Press.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smiths, I., Lowet, K. ve Goossens, L. (2007). The role of intrusive parenting in the relationship between peer management strategies and peer affiliation. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 28(3), 239-249.
- Soenens, B., Elliot, A. J., Goossens, L., Vansteenkiste, M., Luyten, P., ve Duriez, B. (2005). The intergenerational transmission of perfectionism: Psychological control as an intervening variable. *Journal of Family Psychology*, 19, 358-366.

- Sroufe, L. A., Egeland, B., ve Kreutzer, T. (1990). The fate of early experience following developmental change: Longitudinal approaches to individual adaptation in childhood. *Child Development*, 61, 1363–1373.
- Steinberg, L., ve Silk, J. S. (2002). Parenting adolescents. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Vol. 1. Children and parenting* (2nd ed., pp. 103–133). Mahwah, NJ: Erlbaum
- Stewart, S. M., Rao, N., Bond, M. H., Fielding, R., McBride- Chang, C. ve Kennard, B. D. (1998). Chinese dimensions of parenting: Broadening western predictors and outcomes. *International Journal of Psychology*, 33, 345-358.
- Storch, E. A., Abramowitz, J. S., ve Goodman, W. K. (2008). Does obsessive-compulsive disorder belong among the anxiety disorders in DSM-V? *Depression and Anxiety*, 25, 326–347.
- Sümer, N., Ünal, S., Selçuk, E., Kaya, B., Polat, R., ve Çekem, B. (2009). Bağlanma ve psikopatoloji: Bağlanma boyutlarının depresyon, panik bozukluk ve obsesif-kompulsif bozuklukla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 38-45.
- Sümer, N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar Ve Örnek Uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6), 49-79.
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- Trak, E. (2016). *Hatırlanan ebeveyn tutumları, yetişkin bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilere bağlı benlik değerinin ilişki merkezli obsesif kompulsif bozukluk semptomları ile olan ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Trak, E. ve İnözü, M. (2017). Yeni bir obsesif-kompulsif semptom içeriği: Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği ile Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği'nin Türkçe formlarının psikometrik özellikleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi* (baskıda)

- Vansteenkiste, M., ve Sheldon, K. M. (2006). There's nothing more practical than a good theory: Integrating motivational interviewing and self-determination theory. *British Journal of Clinical Psychology*, 45, 63-82.
- Valleni-Basile, L. A., Garrison, C. Z., Waller, J. L., Addy, C. L., McKeown, R. E., Jackson, K. L., ve Cuffe, S. P.(1996). Incidence of obsessive-compulsive disorder in a community sample of young adolescents. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 35(7), 898–906.
- Yoshida, T., Taga, C., Matsumoto, Y. ve Fukui, K. (2005), Paternal overprotection in obsessive-compulsive disorder and depression with obsessive traits. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 59, 533-538.

EKLER

Ek 1. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Doç. Dr. Sait Uluç danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Burcu Yıldırım tarafından yürütülen bir tez çalışmasıdır. Çalışmanın amacı yetişkin bağlanma biçimleri, ebeveynlerin psikolojik kontrol düzeyi, özerk iradeyi destekleme düzeyi ve bireyin mükemmeliyetçilik düzeyinin bireyin romantik ilişki temalı ve eş (romantik ilişki içinde bulunan kişi; sevgili, nişanlı, sözlü, eş, partner) odaklı obsesif-kompulsif belirtileri arasındaki ilişkinin sınanmasıdır. Bu araştırma için gerekli Etik kurul izni Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan alınmıştır.

Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır ve kim olduğunuza dair hiçbir bilgi istenmeyecek olup, yanıtlarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Araştırma sonuçlarından sağlıklı bilgiler edinilebilmesi için soruların samimi bir şekilde doldurulması ve boş bırakılmaması oldukça önemlidir. Anket sorularını cevaplarken herhangi bir nedenden dolayı kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmayı yarıda bırakabilirsiniz. **Soruları okuduktan sonra kendinizle ilgili soru işaretleri yaşar ya da sıkıntı hissederseniz bize aşağıda verilen telefon numarası veya e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.**

Gizlilik esasına dayalı olarak anketler toplu halde uygulanacağından ve katılımcıların kimlik bilgilerinden ayrıştırılacağından dolayı anketlerin sonuçlarına dair herhangi bir bilgi katılımcılara verilemeyecektir.

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden Burcu Yıldırım ile iletişim kurabilirsiniz. (Psk. Burcu Yıldırım; e-mail: yildirimburcu92@gmail.com)

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman katılımımı sonlandırabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı kullanımını kabul ediyorum.

Tarih:

Katılımcı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Araştırmacı Bilgileri:

Adı, Soyadı: Burcu Yıldırım

Adres: Beytepe- Ankara

Tel: 05077943393

E-posta: yildirimburcu92@gmail.com

Ek 2. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:.....
2. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
3. Devam etmekte olduğunuz;
Üniversite:
Bölüm:
Sınıf:
4. Anneniz () Hayatta () Hayatta değil
5. Babanız () Hayatta () Hayatta değil
6. Anne ve babanız () Birlikte () Ayrı *Ayrı ise ne kadar süredir:.....
7. Kaç kardeşiniz var?:.....
8. Anne ve babanızla birlikte mi yaşıyorsunuz? () Evet () Hayır
*Cevabınız hayırsa kimlerle ve nerede yaşıyorsunuz?:.....
9. Annenizin eğitim durumu nedir? *Toplam yıl olarak da belirtiniz:.....
() Okur-yazar değil
() Okur-yazar
() İlkokul mezunu
() Ortaokul mezunu
() Lise mezunu
() Üniversite veya yüksek okul mezunu
10. Babanızın eğitim durumu nedir? *Toplam yıl olarak da belirtiniz:.....
() Okur-yazar değil
() Okur-yazar
() İlkokul mezunu
() Ortaokul mezunu
() Lise mezunu
() Üniversite veya yüksek okul mezunu
11. Daha önce herhangi bir psikiyatrik tanı aldınız mı? () Evet () Hayır
*Cevabınız evet ise belirtiniz:.....
12. Süregiden romantik bir ilişkiniz var mı? () Evet () Hayır
* Cevabınız evet ise ne kadar süredir devam etmekte olduğunu belirtiniz:.....

Ek 3. ÖZERK İRADEYİ DESTEKLEME ÖLÇEĞİ (OİDÖ)

ANNEM İÇİN					Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz. Hem annenizi hem de babanızı düşünerek her bir duruma ne oranda katıldığınızı ya da katılmadığınızı size uyan seçeneği daire içine alarak belirtiniz. Önce her bir ifadeyi anneniz için düşünün ve solda yer alan sütunlarda size uyan seçeneği işaretleyin, daha sonra her bir ifadeyi babanız için düşünün ve aynı şekilde sağ tarafta size uyan seçeneği işaretleyin.	BABAM İÇİN				
Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	2	3	4	5	1. Hayatta kendi yolumu seçmeme izin verir.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	2. Bazı şeylere kendi başıma karar vermeme izin verir.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	3. Yapmak istediğim şeyleri benim planlamama izin verir.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	4. Genellikle herhangi bir konuda benim bakış açımı da anlamaya isteklidir.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	5. Benim ihtiyaçlarımın çoğuna pek duyarlı değildir.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	6. Mümkün olduğunda, yapacağım şeyi seçmeme izin verir.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	7. Bazı şeyleri kendi istediği gibi yapmam konusunda ısrarcıdır.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	8. Bir problemim olduğunda fikirlerimi dinler ve bakış açımı dikkate alır	1	2	3	4	5

Ek 4. PSİKOLOJİK KONTROL ÖLÇEĞİ (PKÖ)

ANNEM İÇİN					BABAM İÇİN			
Hiç yapmaz	Bazen Yapar	Sıklıkla yapar	Her zaman yapar	Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz. Hem annenizi hem de babanızı düşünerek her bir duruma ne oranda katıldığınızı ya da katılmadığınızı size uyan seçeneği daire içine alarak belirtiniz. Önce her bir ifadeyi anneniz için düşünün ve solda yer alan sütunlarda size uyan seçeneği işaretleyin, daha sonra her bir ifadeyi babanız için düşünün ve aynı şekilde sağ tarafta size uyan seçeneği işaretleyin.	Hiç yapmaz	Bazen Yapar	Sıklıkla yapar	Her zaman yapar
1	2	3	4	1. Eğer onu utandıracak bir şey yaparsam, beni görmezden gelmeye çalıştığı olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	2. Bazı şeyleri onun gibi düşünmediğimde bana soğuk davrandığı olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	3. Yapmamam gerektiğini düşündüğü bir şeyi yaptığımda bana kendimi suçlu hissettirdiği olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	4. Beni başkalarının (arkadaşlarımın) önünde utandırdığı olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	5. Ailedeki problemler yüzünden beni suçladığı olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	6. Eğer onu kıracak bir şey yaparsam, gönlünü alıncaya kadar benimle konuşmadığı olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	7. Beni aşağılayıp, küçük düşürdüğü olurdu (aptal, işe yaramaz vb. olduğumu söyler).	1	2	3	4
1	2	3	4	8. Beni bir başkasıyla haksız yere karşılaştırdığı olurdu (kardeşimle ya da kendi çocukluğuyla).	1	2	3	4
1	2	3	4	9. Beni eleştirirken geçmişte yaptığım hataları dile getirdiği olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	10. Bir birey olarak bana saygı duymadığı olurdu (konuşmama izin vermediği, diğerlerini bana tercih ettiği zamanlar)	1	2	3	4
1	2	3	4	11. Ben konuşurken sözümü kestiği olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	12. Bazen odama izinsiz girip, çantamı ve eşyalarımı karıştırdığı olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	13. Benden çok şey beklediği olurdu (okulda başarılı olma, iyi insan olma vb.)	1	2	3	4
1	2	3	4	14. Ne zaman bir şey anlatmaya çalışsam konuyu değiştirdiği olurdu.	1	2	3	4
1	2	3	4	15. Beni yok saydığı olurdu (beni bırakıp yürüyüp gittiği, beni dikkate almadığı zamanlar).	1	2	3	4
1	2	3	4	16. Herhangi bir şey hakkındaki hislerimi ve düşüncelerimi değiştirmeye çalıştığı olurdu.	1	2	3	4

Ek 5: YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ENVANTERİ-II

(YIYE-II)

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer halihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Hiç Kararsızım/ Tamamen
katılmıyorum fikrim yok katılıyorum

1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına	1	2	3	4	5	6	7
6. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
7. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemseydiğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe	1	2	3	4	5	6	7
8. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü	1	2	3	4	5	6	7
10. Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat	1	2	3	4	5	6	7
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği	1	2	3	4	5	6	7
14. Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7

16. Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe	1	2	3	4	5	6	7
18. Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19. Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı	1	2	3	4	5	6	7
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Birlikte olduğum kişinin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
27. Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin	1	2	3	4	5	6	7
29. Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıkça, "gerçek ben"den hoşlanmayacağından	1	2	3	4	5	6	7
30. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31. Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendirir.	1	2	3	4	5	6	7
32. Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7

33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
34. Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
35. Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5	6	7
36. Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 6. FROST ÇOK BOYUTLU MÜKEMMELİYETÇİLİK ÖLÇEĞİ (F-ÇBMÖ)

Aşağıda SİZİNLE ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Lütfen bu ifadeleri dikkatlice okuyun ve sizin için ne kadar geçerli olduğunu size uyan rakamı daire içine alarak belirtiniz.	Hiç	Katılmıyorum	Pek	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum	Ne katılmıyorum	Biraz	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Anne-babamın benim için koyduğu hedef ve beklentiler çok yüksekti.	1		2		3		4		5
2. Plan yapmak benim için çok önemlidir.	1		2		3		4		5
3. Çocukken, işleri en iyi şekilde (mükemmel) yapamadığım için cezalandırıldım.	1		2		3		4		5
4. Kendim için yüksek standartlar belirlemezsem, ikinci sınıf bir insan olurum.	1		2		3		4		5
5. Anne-babam hiçbir zaman hatalarımı anlamaya çalışmadılar.	1		2		3		4		5
6. Yaptığım her şeye tam anlamıyla hakim olmak benim için önemlidir.	1		2		3		4		5
7. Düzenli/tertipli biriyim.	1		2		3		4		5
8. Planlı, programlı biri olmak için çaba gösteririm.	1		2		3		4		5
9. Eğer yaptığım işte başarısız olursam, kişi olarak başarısızımdır.	1		2		3		4		5
10. Eğer bir hata yaparsam üzgün olmam gerekir.	1		2		3		4		5
11. Anne-babam benim her şeyde en iyi olmamı istediler.	1		2		3		4		5
12. Birçok insana göre, daha yüksek hedeflerim vardır.	1		2		3		4		5
13. Eğer birisi, bir işi benden daha iyi yaparsa, kendimi o işte tamamen başarısız hissederim.	1		2		3		4		5
14. Kısmen başarısız olmam; tamamen başarısız olmam kadar kötü bir şeydir.	1		2		3		4		5
15. Anne babam için sadece üstün başarı iyi bir sonuçtu.	1		2		3		4		5
16. Çabalarımı bir amaca (hedefe) doğru yöneltmede çok iyiyimdir.	1		2		3		4		5

17. Bir işi çok dikkatli yapsam bile, sık sık, o işi çok doğru yapmadığımı hissederim.	1	2	3	4	5
18. Yaptığım şeylerde, en iyi olamamaktan nefret ederim.	1	2	3	4	5
19. Çok yüksek hedeflerim vardır.	1	2	3	4	5
20. Anne babam benden mükemmel olmamı beklerlerdi.	1	2	3	4	5
21. Eğer bir şeyde hata yaparsam insanlar, beni olduğumdan daha beceriksiz düşüneceklerdir.	1	2	3	4	5
22. Anne babamın beklentilerini karşılayabildiğim duygusunu hiçbir zaman hissetmedim.	1	2	3	4	5
23. Eğer bir şeyi diğer insanlar kadar iyi yapmazsam, bu benim işe yaramaz bir insan olduğum anlamına gelir.	1	2	3	4	5
24. Kendimle karşılaştırdığımda, diğer insanlar daha düşük yaşam koşullarından memnun gibiler.	1	2	3	4	5
25. Yaptığım işte her zaman iyi olmazsam insanlar bana saygı duymazlar.	1	2	3	4	5
26. Anne babamın, geleceğim hakkındaki beklentileri daima benimkilerden yüksekti.	1	2	3	4	5
27. Düzenli/tertipli biri olmak için çaba gösteririm.	1	2	3	4	5
28. Basit gündelik işleri bile iyi yaptığım konusunda sık sık kuşku duyarım.	1	2	3	4	5
29. Düzen ve tertiplilik benim için çok önemlidir.	1	2	3	4	5
30. Günlük işlerimi yaparken, çoğu insana göre, kendimden daha yüksek performans beklerim.	1	2	3	4	5
31. Planlı biriyim.	1	2	3	4	5
32. Yaptığım işte genellikle geri kalırım çünkü tekrar tekrar yaptığımı geri dönerim.	1	2	3	4	5
33. Bir şeyi “tam” yapmak çok zamanımı alır.	1	2	3	4	5
34. Ne kadar az hata yaparsam insanlar benden o kadar çok hoşlanacaklardır.	1	2	3	4	5
35. Anne babamın standartlarını karşılayabildiğim duygusunu hiçbir zaman hissetmedim.	1	2	3	4	5

Ek 7. PARTNERE İLİŞKİN OBSESİF-KOMPULSİF BELİRTİ ÖLÇEĞİ (PİOKBÖ)

Aşağıda insanların romantik ilişkilerinde yaşayabilecekleri deneyimlere ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizin yakın ilişkilerinizde neler yaşadığınızı değerlendirmek istiyoruz. Lütfen aşağıdaki ifadelerin yakın ilişkilerinizde deneyimlediğiniz düşünce ve davranışları ne ölçüde yansıttığını belirtiniz. ‘Partner’ ifadesiyle romantik ilişki içinde olduğunuz kişi (eş, sevgili, nişanlı, sözlü vb.) kastedilmektedir.

Rakamlar aşağıda görülen sözlü ifadelere denk gelmektedir:

Bana hiç uygun değil	Bana biraz uygun	Bana orta düzeyde uygun	Bana oldukça uygun	Bana çok uygun
0	1	2	3	4

1.	Partnerimin sahip olduğu ahlak düzeyinden memnunum.	0	1	2	3	4
2.	Partnerimin sosyal becerilerini tekrar tekrar gözden geçiririm.	0	1	2	3	4
3.	Partnerimin yeterince akıllı ve derinlik sahibi biri olup olmadığını sürekli sorgularım.	0	1	2	3	4
4.	Partnerimin dış görünüşünden memnunum.	0	1	2	3	4
5.	Partnerimin sosyal becerileri ile ilgili düşünceler beni rahatsız eder.	0	1	2	3	4
6.	Partnerimin ahlaki düzeyine ilişkin şüpheler beni sürekli rahatsız eder.	0	1	2	3	4
7.	Partnerimin zihinsel olarak dengesiz olduğu fikrini aklımdan çıkarmakta zorlanırım.	0	1	2	3	4
8.	Partnerimin yeterince zeki olup olmadığı konusunda çevremdeki insanlardan (arkadaşlarımdan, ailemden vs.) sık sık onay ararım.	0	1	2	3	4
9.	Partnerimle birlikteyken onun fiziksel kusurlarını görmezden gelmekte zorlanırım.	0	1	2	3	4
10.	Partnerimin hayatta “bir şey başarma” becerisini sürekli diğer kadın/erkekleriyle karşılaştırırım.	0	1	2	3	4
11.	Partnerimin zeka seviyesini diğer kadın/erkekleriyle sürekli karşılaştırırım.	0	1	2	3	4
12.	Partnerimin duygusal tepkilerini diğer kadın/erkekleriyle sürekli karşılaştırma eğilimimi kontrol etmekte zorlanırım.	0	1	2	3	4
13.	Partnerimin yeterince zeki olmadığı düşüncesi beni çok rahatsız eder.	0	1	2	3	4
14.	Partnerimin fiziksel görünüşündeki kusurlarla ilgili düşünceler beni sürekli rahatsız eder.	0	1	2	3	4
15.	Her gün, partnerimin “iyi ve ahlaklı” bir insan olmadığı düşüncesinden rahatsız olurum.	0	1	2	3	4

16.	Partnerimin zeka seviyesinden memnunum.	0	1	2	3	4
17.	Sürekli, partnerimin yeterince ahlaklı olduğuna dair kanıt ararım.	0	1	2	3	4
18.	Partnerimin sosyal konulardaki beceriksizliğine ilişkin düşünceler beni her gün rahatsız eder.	0	1	2	3	4
19.	Partnerim aklıma her geldiğinde görünüşündeki kusurları düşünürüm.	0	1	2	3	4
20.	Partnerimin ahlak düzeyini sürekli incelerim.	0	1	2	3	4
21.	Sürekli, partnerimin sosyal yetersizliklerini telafi etmeye çalışırım.	0	1	2	3	4
22.	Partnerimin duygusal olarak dengesiz olduğuna ilişkin şüpheler beni rahatsız eder.	0	1	2	3	4
23.	Partnerimin sosyal becerilerinden memnunum.	0	1	2	3	4
24.	Partnerimin tuhaf bir şekilde davranıp davranmadığını sürekli incelerim.	0	1	2	3	4
25.	Zihnim partnerimin hayatta başarılı olup olmayacağını değerlendirmekle çok meşguldür.	0	1	2	3	4
26.	Partnerimin fiziksel kusurlarını diğer kadın/erkekleriyle karşılaştırma konusunda kontrol edemediğim bir dürtü hissederim.	0	1	2	3	4
27.	Partnerimi düşündüğümde, modern dünyada başarılı olabilecek türden biri olup olmadığını merak ederim.	0	1	2	3	4
28.	Sürekli, partnerimin iş hayatındaki başarısına dair kanıt ararım.	0	1	2	3	4

Ek 8. ROMANTİK İLİŞKİ OBSESYON ve KOMPULSİYONLARI ÖLÇEĞİ (RİOKÖ)

Aşağıda insanların romantik ilişkilerinde yaşayabilecekleri deneyimlere ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizin yakın ilişkilerinizde neler yaşadığınızı değerlendirmek istiyoruz. Lütfen aşağıdaki ifadelerin yakın ilişkilerinizde deneyimlediğiniz düşünce ve davranışları ne ölçüde yansıttığını belirtiniz. ‘Partner’ ifadesiyle romantik ilişki içinde olduğunuz kişi (eş, sevgili, nişanlı, sözlü vb.) kastedilmektedir.

Bana hiç uygun değil. 0	Bana biraz uygun. 1	Bana orta düzeyde uygun. 2	Bana oldukça uygun. 3	Bana çok uygun. 4
-------------------------------	------------------------	----------------------------------	--------------------------	----------------------

1.	Partnerimi gerçekten sevmediğim fikrini aklımdan çıkaramam.	0	1	2	3	4
2.	Partnerimle ilgili şüphelerimi aklımdan kolaylıkla çıkarabilirim.	0	1	2	3	4
3.	İlişkimden sürekli şüphe duyarım.	0	1	2	3	4
4.	Partnerimin bana olan sevgisiyle ilgili şüphelerimi aklımdan çıkarmakta zorlanırım.	0	1	2	3	4
5.	İlişkimin doğru olup olmadığını tekrar tekrar kontrol ederim.	0	1	2	3	4
6.	Sürekli, partnerimin beni gerçekten sevdiğine dair kanıt ararım.	0	1	2	3	4
7.	Partnerimi neden sevdiğimi kendime tekrar tekrar hatırlatmam gerektiğini hissedirim.	0	1	2	3	4
8.	Partnerimin beni sevdiğinden eminim.	0	1	2	3	4
9.	İlişkimde bir şeylerin “doğru olmadığına” dair düşüncelerden aşırı derecede rahatsız olurum.	0	1	2	3	4
10.	Partnerime olan sevgimden sürekli şüphe duyarım.	0	1	2	3	4
11.	Partnerime sürekli beni sevip sevmediğini sorarım.	0	1	2	3	4
12.	Sık sık ilişkimin “doğru” olduğuna dair onay ararım.	0	1	2	3	4
13.	Partnerimin aslında benimle birlikte olmak istemediği düşüncesi beni sürekli rahatsız eder.	0	1	2	3	4
14.	Partnerimi ne kadar sevdiğimi tekrar tekrar kontrol etmem gerektiğini hissedirim.	0	1	2	3	4

Ek 9. ETİK KOMİSYON İZİN FORMU

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

07 Kasım 2017

Sayı : 35853172/433-3696

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 11.10.2017 tarih ve 6317 sayılı yazınız.

Enstitünüz Psikoloji (Klinik Psikoloji) Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden **Burcu YILDIRIM**'in **Doç. Dr. Sait ULUÇ** danışmanlığında yürüttüğü "**Beliren Yetişkinlikte Romantik İlişki Temalı ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilerin Gelişimsel Yordayıcıları: Özerklik Bağlanma ve Mükemmeliyetçilik**" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **24 Ekim 2017** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Öğrenci İşlerine
Yazışmaları Yapılan
09-11-2017

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon: 0 (312) 305 3001 - 3002 • Faks: 0 (312) 311 9992
E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr • www.hacettepe.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi için:
Yazı İşleri Müdürlüğü
0 (312) 305 1008

Ek 10. TEZ ORJİNALLİK FORMU

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 24/07/2018

Tez Başlığı: BELİREN YETİŞKİNLİKTE ROMANTİK İLİŞKİ TEMALİ VE EŞ ODAKLI OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLERİN GELİŞİMSEL YORDAYICILARI: ÖZERKLİK, BAĞLANMA VE MÜKEMMELİYETÇİLİK

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 71 sayfalık kısmına ilişkin, 23/07/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %9'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- ☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- ☐ Kaynakça hariç
- 3- ☐ Alıntılar hariç
- 4- ☐ Alıntılar dâhil
- 5- ☐ 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

24.07.2018

Tarih ve İmza

Burcu Yıldırım

Adı Soyadı: Burcu YILDIRIM

Öğrenci No: N15223884

Anabilim Dalı: Psikoloji Anabilim Dalı

Programı: Klinik Psikoloji

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Sait ULUÇ
(Unvan, Ad Soyad, İmza)

Sait Uluç